

VISOKOGORSTVO
Großglockner i Großes
Wiesbachhorn
MONTEROSA
DOUFORSPITZE

Ekspedicije
HUASCARAN SOUTH
ELBRUS

Udruženje „SNB life” iz Novog Sada koje se bavi promocijom snowboarda, po prvi put u Srbiji organizovalo je vožnju po peščanim dinama.

www.snb-life.org

BESPLATNI OUTDOOR MAGAZIN / Septembar 2013.

→ EXTREME SUMMIT TEAM

46 Kilimandžaro

Epitet prirodnog svetskog čuda Kilimandžaro ima kao planina na čijem se vrhu nalazi najviši vulkanski krater na svetu...

166 Meksiko

Ovo je zemlja vulkana! Iako je u Severnoj Americi, ova zemlja se smatra latinoameričkom... Otkrijte čudesni Meksiko!

→ PROZOR U SVET

154 SPELEOLOGIJA Centar za krš i speleologiju Šta kriju pećine?

EKSPEDICIJA

10 Huascaran south 2013. Poznati tim ekspedicije iz Srbije ovoga puta na Andima...

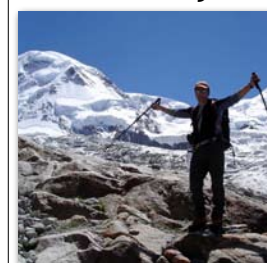
18 Elbrus Na najviši vrh Evrope od 42 ispelo se 39 planinara (od čega devet žena) iz sedam država...

VISOKOGORSTVO

28 Uspon na Veliko zvono Großglockner (3.798 mnv) i Großes

Wiesbachhorn (3.564 mnv) od 10. do 14. 7. bili su meta planinara iz „PK Radnički”, PEK „Gora” i „PK Balkan” iz Srbije...

36 Monterosa Doufornspitze Alpinisti iz regiona popeli su se na najviši vrh Švajcarske...

AVANTURA

52 Prva ženska avanturistička trka Izazovu na Suvoj

planini (Srbija) odazvalo se oko 50 takmičarki **60 4 elements** Četiri elementa, voda, zemlja, vazduh i vatra na Vlasini...

68 Četvrta trka preživljavanja Iskustva pobednika - ekipa „UgyMojo”!

PLANINARENJE

72 Pirin Grupa entuzijasta i ljubitelja prirode iz Srbije svoje odmore proveli su na aktivni način...

82 Hajdučka vrata Prsten od stijene, na 2.000 mnv, koji se nalazi na istočnom dijelu planine Čvrstice (Bosna i Hercegovina)

91 Treskavica Grupa planinara organizovala je atraktivnu turu...

94 Planinom Zmajeve jama Ukas planine Tali

98 Pobjeda Romanija, Jahorina i Treskavica

103 Pobjeda Slovačka i Češka

112 Jelenak Sinjajevina

117 Jelenak Planinarsko bicikljanje

BICIKLIZAM

120 Biciklistički maraton Bratstvo i jedinstvo

130 Biciklom na Maglić Bajkeri iz Zenice, Novog Travnika, Viteza i Konjica pogodili su Maglić

138 Annapurna Velika biciklistička avantura

MOUNTAINBOARD

144 Svetsko prvenstvo Na takmičenju na stazi u Bukovcu

148 GSS

164 ISHRANA IZ PRIRODE

160 PROPELER

SIERRA NEVADA

ŠPANIJA

PHOTO: JOHN HEFFERNAN

→ UKRATKO O...

Sierra Nevada je planinski lanac u regionu Andaluzija i provincijama Granada i Almería u Španiji. Pruža velike mogućnosti za treking, biciklizam, sportsko penjanje, skijanje, via ferate... Transferzala glavnim grebenom traje pet dana i pokriva sve glavne vrhove. Mulhacen (3.478 mnv), najviši vrh u Španiji je uvek izazov. Sierra Nevada ima 27 vrhova preko 3.000 mnv. Planina je prekrivena snegom od novembra do maja.

Planinarski domovi i skloništa Sierra Nevada (Španija)

Refugio del Caballo (2.830 mnv)

Status: bez domara
Uslovi: prosečni
Koordinate: 30S 461282 4096870
Lokacija: Severoistočno od Cerro de Caballo pored Lagune de Caballo
Polazna tačka: Lanjaron or Niguelas
Kapacitet: 10

Refugio Elorrieta (3.169mnv)

Status: bez domara
Uslovi: loši
Koordinate: 30S 465230 4099708
Lokacija: severozapadni deo grebena Tajos de la Virgen
Polazna tačka: Pradollano
Kapacitet: 15

Refugio de Caldera (3.050 mnv)

Status: bez domara
Uslovi: dobri
Koordinate: 30S 471049 4101246
Lokacija: Rio Mulhacen, zapadni deo Mulhacen, južni deo Puntal de la Caldera
Polazna tačka: Capileira, Trevelez, Pradollano
Sagrađen: 1988.
Kapacitet: 16

Refugio Cebollar (2.600 mnv)

Status: bez domara
Uslovi: loši
Lokacija: Istočni deo Rio Chico iznad Puente Palo
Polazna tačka: Puente Palo, Sopor-tujar, Canar, Lanjaron
Kapacitet: 15

Refugio de la Cariguela (3.205 mnv)

Status: bez domara
Uslovi: dobri

Koordinate: 30S 467127 4100697
Lokacija: Collado de Cariguela
Polazna tačka: Pradollano, Hoya de la Mora
Sagrađen: 1988.
Kapacitet: 16

Refugio Piedra Partida (2.430 mnv)

Status: bez domara
Uslovi: prosečni
Koordinate: 30S 473771 4109441
Lokacija: Rio Vadillo preko Verada de Estrella
Polazna tačka: Guejar Sierra, Jerez de Masquesado
Sagrađen: 1988.
Kapacitet: 6-8

Refugio de Villavientos (3.080 mnv)

Status: bez domara
Uslovi: dobri
Koordinate: 30S 470324 4100196
Lokacija: Južno od Loma Pelada, južno starim putem
Polazna tačka: Pradollano, Capileira
Kapacitet: 10

Refugio Postero Alto (1.900 mnv)

Status: ima domara
Uslovi: odlični

Koordinate: 30S 481940 4110003
Lokacija: istočni deo Rio Alhori
Polazna tačka: Jerez de Marquesado
Sagrađen: 1996.
Kapacitet: 64 kreveta
Services: hrana, bar, kamini u sobama, topao tuš
Kontakt: 616 50 60 83

Refugio del Poqueira (2.500 mnv)

Status: ima domar
Uslovi: odlični
Koordinate: 30S 471273 4098205
Lokacija: na jugozapadnoj strani vrha Mulhacen, u blizini Rio Mulhacen
Polazna tačka: Capileira via Cebe-

dilla ili Hoya del Portillo
Sagrađen: 1996.
Kapacitet: 85 kreveta
Servis: voda, hrana, tuševi, hrana, kreveti, besplatna kuhinje, kamin, ormari
Kontakt: 958 34 33 49 / 958 06 41 11 / 659-554224

Peñon Colorado (2.840 mnv)

Status: bez domara
Uslovi: ruina
Lokacija: Lanjaron valley
Sagrađen: ranih 1900. kao šumsko sklonište
Kapacitet: 8

Cueva Secreta

Status: samo sklonište
Lokacija: Niži deo Valdeinfiernos doline, Genil

Siete Lagunas

Status: prirodno sklonište
Lokacija: pored Laguna Hondera Sieta Lagunas

Refugio Ventura

Uslovi: polu ruina, ali dobro sklonište
Lokacija: Lanjaron

Refugio Loma de Cañar (2.840 mnv)

Uslovi: ruina bez vrata i prozora
Lokacija: severoistočno od Cerrillo Redondo, južni vrh

Novinarnica – sve novine na jednom mestu ČITAJTE NAŠE NAJNOVIJE IZDANJE NA SAJTU WWW.NOVINARNICA.NET

Nova izdanja časopisa „Moja planeta“ od sada će moći da se čitaju i putem internet portala www.novinarnica.net. Saradnjom sa portalom Novinarnica, na kome se nalazi sva dnevna štampa, kao i razni nedeljnici, časopisi iz Srbije i regiona, želeli smo da unapredimo odnos prema našim čitaocima i da im omogućimo da čitaju naše novine bilo kad i bilo gde, tako što će putem kratke procedure, otvaranja naloga biti u mogućnosti ne samo da čitaju, već i da čuvaju i prave sopstvenu arhivu interesantnih tekstova na internet stranici Novinarnice.

Novinarnica predstavlja prodaju ili besplatno čitanje novina u elektronskom formatu, u zavisnosti od vrste izdanja, ne gubeći na originalnosti, zadržavajući isti izgled, kao i sadržaj. Na ovaj način izašlo se u susret potrebama savremenog načina života koje nameće brz protok informacija, ali u isto vreme zadržao se kvalitet, koji štampani mediji nude čitaocima, u odnosu na kratke vesti i sadržaje koje nude razni internet portali informativnog karaktera.

Novinarnica je prvi i jedini portal ovog tipa u Srbiji koji ima za cilj da na jednom mestu korisnicima

interneta omogući pristup i čitanje svih štampanih medija koji se izdaju u Srbiji iz različitih oblasti, kako nacionalnog, tako i lokalnog karaktera. Ako želite da saznate, kakva je situacija u vašem rodnom gradu, da li je pametno ulagati u nekretnine, gde kupiti venčanicu i kako organizovati venčanje, kakva je aktuelna politička situacija u zemlji, nešto više o muzici, fotografiji, umetnosti, koja je najpopularnija dijeta ove sezone, šta rade poznate ličnosti, kako opremiti stan i tako dalje, sve to može se naći na jednom mestu, u izdanjima dostupnim na portalu www.novinarnica.net. Novinarnica pokriva 90% štampanih medija u Srbiji, najrazličitijih oblasti, dnevne novine, nedeljnice, političke, ekonomske, stručne, lifestyle časopise, itd što čitaocima omogućava brzu pretragu sadržaja i tema koji ih interesuju. Osim ove prednosti, svih novina na jednom mestu, Novinarnica nudi jednostavnu i brzu upotrebu sadržaja sajta, arhivu koja je konstantno na raspolaganju, ali i jeftinija izdanja u odnosu na štampane medije. Ako želite da budete informisani i da budete u toku koristite sajt Novinarnice.

MOJA PLANETA 36 • Septembar 2013.
Besplatni outdoor magazin za aktivan život • PDF izdanje
Osnivač i izdavač:

Studio za dizajn „Smart Art“

Adresa redakcije:

Narodnog fronta 65, 21000 Novi Sad

smartart

Glavni i odgovorni urednik:

Jovan Jarić (jovanjaric@mojaplaneta.net)

Art direktor:

Ivana Ubiparip

Prelom:

Studio za dizajn „Smart Art“

Fotografije:

Dreamstime, SXC, Studio za dizajn „Smart Art“

Advertajzing:

062/22-37-47

Izdanje je besplatno i distribuira se u PDF formatu, putem elektronske pošte. Stari brojevi se mogu downloadovati iz arhive sa Internet adrese:

www.mojaplaneta.net

CIP - Katalogizacija u publikaciji

Biblioteka Matice srpske, Novi Sad

796.5

MOJA planeta [Elektronski izvor] : besplatni outdoor magazin za aktivan život / glavni urednik Jovan Jarić. -

Online izd.- Elektronski časopis. - 2010, br. 1 - . -

Mesečno. - Dostupno na <http://www.mojaplaneta.net>

ISSN 2217-3307

COBISS.SR-ID 255946503

Magazin upisan u Registar javnih glasila Srbije pod registarskim brojem:

DE: 000002

Izdavač zadržava sva prava. Svi autorski tekstovi, fotografije i ostali sadržaji objavljeni su uz odobrenje autora. Svi pisani i foto materijali u vlasništvu su Studija „Smart Art“ i autora. Kopiranje, dalja distribucija teksta (delimično ili u potpunosti) i fotografija u komercijalne svrhe zabranjena je u svim medijima bez pismene dozvole Studija „Smart Art“ i autora. Tekstovi i fotografije se objavljuju isključivo bez novčane naknade. Redakcija i izdavač ne odgovaraju za sadržaj i istinitost reklamnih poruka. Redakcija i izdavač ne odgovaraju za štamparske i nenamerne greške. Redakcija nije obavezna da vraća i odgovara na primljene rukopise, fotografije i elektronsku poštu.

DOSTUPNO U DIGITALNOM FORMATU
www.novinarnica.net

Fotografija naslovne strane: Dreamstime Stock Photos

POTRAŽITE NA:
WWW.MOJAPLANETA.NET

Adresar planinarskih domova iz celog regiona na jednom mestu

PLANINARSKI DOMOVI REGIONA

forum

Putovanja, planinarenja, najave akcija, kupi-prodaj, izveštaji sa akcija...

Stare brojeve magazina „Moja planeta“ možete skinuti sa Internet adrese:

www.mojaplaneta.net
na linku ARHIVA

EXTREME SUMMIT TEAM

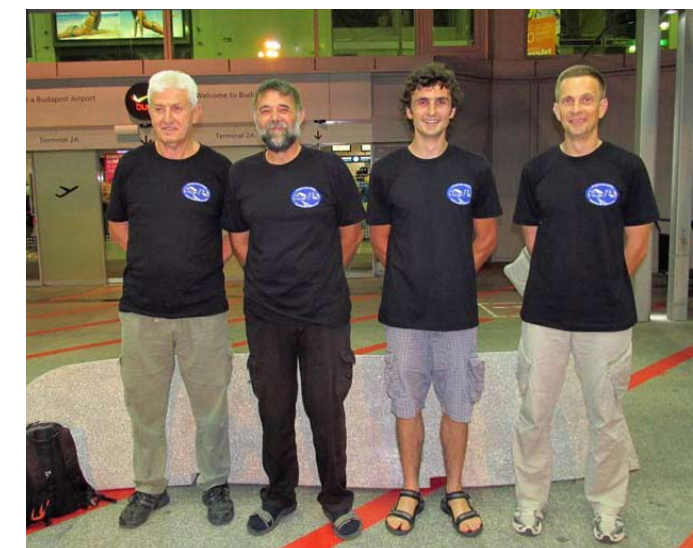
CIKLO SVET SRBIJA
Udruženje biciklista

09 2013. Moja planeta 9

EKSPEDICIJA

Expedition Serbia
**Huascaran
south 2013.**

Info

Članovi ekspedicije „**Expedition Serbia Huascar-an south 2013**“ bili su:

Miodrag Jovović iz Vrbasa

Milivoj Erdeljan iz Novog Sada

Iso Planić iz Subotice

Željko Dulić iz Novog Sada

*Polazak na još jedan veliki izazov, jedno novo iskustvo. Nova planina, nova država, novi kontinent ali stari prijatelji i već odavno poznati tim srpske ekspedicije iz ravnice koji iz godine u godinu ostavlja trag u istoriji planinarstva. Ovoga puta naš cilj bili su **Andi**....*

Andi su venac planina na zapadu Južne Amerike uz samu obalu Tihog okeana. Predstavljaju nastavak severnog venca Kordiljera od Karipskog mora do Ognjene zemlje, na dužini od 8.900 kilometara. Protežu se kroz sedam država Južne Amerike. Posle skoro 26 sati leta i menjanja tri aviona stigli u prestonicu Perua - Lima.

Lima je glavni i najveći grad Perua. Nalazi se u dolini reka Čiljon, Rimak i Lurin, iznad pacifičke obale na prosečno oko 30 metara nadmorske visine na zapadnom delu države. Grad se nalazi u sušnoj primorskoj regiji Perua. Šira oblast grada ima površinu od 2.672,28 km².

Sa populacijom od skoro devet miliona stanovnika, Lima je peti najveći grad u Južnoj Americi, iza Meksika, Sao Paola, Buenos Ajresa i Rio de Žaneira. Lima je jedan od najvećih finansijskih sedišta Južne Amerike.

Prvi dan poven u obilasku ovog milionskog grada ostavio je na nas mnogo lepih utisaka, arheološko nalazište Huaca Pucllana, ljudi, ulice, capela Fransiska Pizara, reka koja je jednim delom svog toka izmeštena da bi se napravio auto put... svega toliko interesantnog a tek smo sleteli, a već sutra ponovo u avion i letimo prema jugoistoku gde se nalazi grad koji je dugo bio prestonica Inka carstva, odakle je polazna tačka za posetu Machu Picchu.

Kusko se nalazi na padinama Anda na 3.416 m nadmorske visine, i ima oko 359.000 stanovnika, veličine je Novog Sada. Grad je bio prestonica carstva Inka i obiluje spomenicima iz vremena Inka i kasnije španske kolonizacije u gradu i okolini. U obilasku grada zanimljivi su ostaci Hrama sunca (Korikanča) i Hrama sunčevih devica. Oni se nalaze u današnjoj crkvi Santo Domingo. Ostaci iz doba Inka i kolonijalni centar grada su 1983. proglašeni Svetskim nasleđem pod zaštitom UNESCO-a. U gradu se organizuju proslave verskih praznika, karneval, muzički festival i druge manifestacije. Zemljotres koji se dogodio 1950. uništio je mnoge crkve i kuće uništeno je oko 90% grada. Zidovi iz vremena Inka su dobro podneli zemljotres, za razliku od kasnijih španskih građevina.

Kako je sve od polaska iz Srbije išlo po planu, tako je napravljen plan za odlazak prema Machu Picchu i tamo smo uraditi prvu aklimatizacionu šetnju. Na početku doline reke Urubamba u severnom delu smešten je Ollantaytambo što na kečuanском znači „Gospodarevo sklonište“. Ollantaytambo se nalazi, na oko 60 km severoistočno od Kuska, na 2.792 m nadmorske visine. To je jedinstveni primer pretkolumbovskog planiranja grada. Ollantaytambo je železničkom prugom povezan s Machu Picchu.

Vozom se putuje nešto oko dva sata, prateći dolinu reke Urubamba uživamo u pogledima na snežne vrhove koji dostižu visinu i do 5.700 metara. U vozu smo posluženi sa nacionalnim čajem od koke (mate de Coca). Posle prijatne vožnje i lepe atmosfere u vozu, uveče stižemo u Aguas Calientes gradić na reci Urubamba ili bolje rečeno da je to najbliže naseljeno mesto poznatom turističkom odredištu Južne Amerike, Machu Picchu, koji je od ovog malog ali veoma živopisnog naselja udaljen oko šest kilometara ili 1,5 sati hoda. U gradu se nalazi veliki broj hotela i restorana, i sve je podređeno samo turistima. Ovde se samo i živi od posete turista. Peti dan naše ekspedicije iskoristili smo za prvu alkimatizacionu šetnju i posetu „Izgubljenom gradu Inka“. Machu Picchu je sveti grad Inka smešten na najvišem delu, na istočnim padinama planinskog lanca, iznad doline reke Urubamba, i nep-

osredno iznad naselja Aguas Calientes, na 2.350 metara nadmorske visine, aklimatizaciju smo nastavili do 2.720 m nadmorske visine.

Machu Picchu je, pretpostavlja se, izgrađen oko 1300. godine, ali je ostao skriven sve do 1911. godine kada ga otkriva Amerikanac Hiram Bingham koji je pre toga boravio u gradu Aguas Calientes. Posle završene aklimatizacije i spuštanja u dolinu, istog dana vratili smo se Inca reil-om na polaznu stanicu Ollantaytambo, a odatle organizovanim prevozom dalje smo se još oko sat i po vozili u Kusku.

Još jedan dan u Kusku, koristimo za drugu nam aklimatizacionu šetnju, ovog puta izašli smo na 3.700 m nadmorske visine odakle se pruža fenomenalan pogled na ceo grad sa okolnim brdima. Posle podne se još malo upoznajemo sa znamenitostima Kuska, ali isto tako i opraštamo od prestonice carstva Inka.

Narednog, sedmog dana putujemo za Puno, grad koji je smešten na obali jezera Titikaka, na jugoistoku Perua. Osnovao ga je Pedro Fernández Castro Andrade 1688. godine, a danas Puno ima oko 120.000 stanovnika i glavni je grad istoimene regije, a još je poznat kao početna stanica za turistička putovanja prema ostrvima jezera Titikaka.

Titikaka jezero je najviše jezero na svetu na kojem je moguća komercijalna plovidba. Nalazi se na 3.821 m nadmorske visine. Titikaka je najviše slatkovodno

jezero u Južnoj Americi sa površinom od oko 8.300 km² širine 65 km i dužine oko 194 km. Titikaka ima prosečnu dubinu između 140 i 180 metara, a maksimalna dubina je 280 metara. Smešteno je visoko u Andima, a jezero je prirodna granica između Perua i Bolivije. Zapadni deo jezera pripada regiji Perua, dok istočna strana pripada području La Paz u Boliviji. Poreklo imena jezera Titikaka je nepoznato. Titikaka u prevodu znači kao „Kamena puma“, zato što oblikom podseća na pumu koja lovi zeca.

Više od 25 reka utiče u jezero Titikaka, u kome je i 41 ostrvo - od kojih su neka gusto naseljena. Titikaka je poznato i po stanovništvu Kečua, Ajmara i indijan-cima Uru, koji žive na devet vestačkih ostrva Uros načinjenih od plutajuće trske. Ova ostrva postala su glavna turistička atrakcija Perua. Posle posete ostrvu od trske Uros, nastavljamo plovību do ostva Amantani gde je aklimatizacija obavljena pošto smo se popeli na vrh Coanos 4.115 m nadmorske visine. Noć smo proveli na visini od 3.821 m u prijatnom porodičnom domaćinstvu stanovnika koji žive na ostrvu. Još jedno zanimljivo ostrvo je ostrvo Taquile sa vrhom Molusina 4.050 m nadmorske visine. Sada smo već dobro aklimatizovani i visina od 4.000 m ne predstavlja nam problem. Svi se dobro osećamo. To je dobar razlog da se pobamo aklimatizovati i kupanjem u jezeru Titikaka. Voda je hladnija nego što smo očekivali, ali priliku da se pomoćimo na toj visini nismo propustili. Istog popodneva stigli smo u Puno.

U Punu je poslednja stanica na putovanju vozom iz Kuska i Arequipe. Najbliži aerodrom je u Juliaci, udaljenoj oko 50 km od Puna. Let za Limu imali smo u 12 sati po lokalnom vremenu, Let je trajao malo više od sat vremena. U Limi imamo vremena samo da spaku-

Glečeri

Na Cordillera Blanca postoji oko 260 glečera, i svi se nalaze iznad 4.000 m nadmorske visine, 185 na zapadnim padinama i 75 na istočnim padinama. Kao i kod svih Anda glečera, Cordillera Blanca je svedok velikih povlačenja njenih lednika tokom 20. veka, zbog globalne promene klime.

jemo stvari za planinu, naredne dane planiramo da provedemo u Huarazu, oblasti Cordillera Blanca u Andima.

Cordillera Blanca je planinski venac u Ancash regionu u Peruu, čini veći deo Anda jer obuhvata opseg 33 velika vrha iznad 5.500 m nadmorske visine u prostoru od 21 kilometra širine i 180 kilometara dužine.

Nacionalni park „Huascarán“ osnovan je 1975 godine, obuhvata gotovo ceo spektar Cordillera Blanca, čiji je najviši vrh Huascarán sa 6.768 m nadmorske visine.

Sneg koji se topi sa Cordillera Blanca je svojim otapanjem obezbedio Peru zalihama vode tokom cele godine. Oni obezbeđuju vodu za navodnjavanje na kilometre pašnjaka, dok 80% energije Perua dolazi iz hidroelektrana.

U Huaraz stižemo u popodnevnom satima, smeštamo se i planiramo još jedan dan aklimatizacije, dogovaramo se za odlazak na planinu i prikupljamo informacije šta nas sve čeka na putu do BC, proveravamo opremu i dokupljujemo šta nam jos nedostaje.

Uradili smo još jednu aklimatizaciju u masivu Cordillera Negra do laguna Wilcacocha 3.725 m, nastavljamo dalje do vrha koji se nalazi u blizini na 4.083 m nadmorske visine. Svi dobro podnosimo visinu i dobro se osećamo.

VRH JE PRVI PUT POPET 20. JULA 1932. GODINE OD ZAJEDNIČKE NEMAČKOAUSTRISKE EKSPEDICIJE. NA VRH SU SE POPELI P. BORCHERS, W. BERNHARD, H. HOERLIN, E. HEIN, E. SCHNEIDER.

Posle trinaest dana aklimatizacija i privikavanja boravaka na ovim visinama, jedva smo dočekali da krenemo na planinu. Huascarán je najviši vrh Perua, a četvrti najviši vrh u južnoj hemisferi nakon Akonkagve, Ojos del Salado, i Monte Pissis. Vrh je dobio ime po Inka poglavici iz 16. veka, u novije doba poznatiji kao „južnoamerički K2“.

Planina ima dva vrha. Viši južni od 6.768 metara i 113 metara niži severni vrh. Normalan put penjanja počinje iz sela Mušo sa 3.020 m nadmorske visine na zapadnom delu planine. Naše transportne vreće sa opremom, šatore, hranu i sve što nam je bilo neophodno iznele su mule. Nas je čekao uspon od 1.200 m nadmorske visine, ne previše natovareni stižemo u BC nešto oko 14 sati, za pola dana penjanja. BC se nalazi na 4.217 m nadmorske visine. Naredno mesto na kome smo se zaustavili je planinarski dom „Refugio Don Bosco“ na 4.676 m, odakle se jasno videlo da u C1 nije najbolje vreme... Duvao je jak vetar gore u planini.

Od planinarskog doma ili isturenog baznog kampa ruta vodi na prostranstvo otvorenih stena od granita, do ruba zapadnog glečera. Ova deonica prelazi se lagano, uz sam osećaj da te stena jednostavno drži. Glečer na početku nije previše strm, ali pukotine u njemu i ledeni mostovi zahtevaju dosta napora. Kamp C1 je smešten na sigurnom ispod seraka u Garganta ledopadu na 5.260 m nadmorske visine. Tu smo zatekli svega dva šatora, jer su se svi prethodnog dana spustili zbog lošeg vremena.

Prognoza za sutra nije najbolja, nama sledi penjanje kroz Garganta ledopad do sedla između severnog i južnog Huascarana. Ovo je najteži i najopasniji deo na Garganta ruti, ovu deonicu treba preći u ranim jutarnjim satima jer postoji opasnost od lavina i lomljenja ledenih mostova. U zavisnosti od godine na nekim deonicama strmina može biti od 45 do 80 stepeni. Po dolasku u C2 zbog jakog vetra i lošeg vremena šator smo podigli tek posle satipog vremena, smestili se pokušali da se odmorimo za završni uspon.

Iz C2 sa 5.980 metara kreće se na vrh. Krenuli smo u 2.30 noću po vedrom ali hladnom vremenu, u početku strmina je između 35 do 40 stepeni, a ima i puno skrivenih pukotina. Pred izlazak na završni greben ima detalja za penjanje od 60 stepeni. U 10.15 po lokalnom vremenu 9. jula sa još dvojicom visinskih penjača Iso Planić i Željko Dulić izašli su jugoistočnim grebenom na

južni vrh Huascarana na 6.768 m nadmorske visine.

Posle kratkog zadržavanja na vrhu, fotografisanja i uživanja u pogledu na masive Cordillera, iako smo uspeli da se popnemo, nije još vreme za opuštanje i slavlje. Usledio je povratak. Posle dvanaest sati aktivnog penjanja i kretanja po planini u C2 su nas dočekali naši nosači i kuvar koji su nam čestitali na uspehu...

Spuštanje sa planine nije nimalo lako. Bezbedno i sigurno spuštanje nekad može da bude napornije i opasnije od samog penjanja nekog vrha. Naš polazak iz C2 značio je silazak sa planine, skroz do sela Muso na 3.020 m odakle smo pre svega šest dana započeli penjanje ove prelepe ali zahtevne planine, koja je dozvolila da joj pristupimo, osvojimo je i uživamo u njenim lepotama.

Vreme do polaska kući, iskoristili smo da upoznamo još neke znamenosti Južne Amerike, Perua, gradova, naroda sa kojim smo proveli nepunih mesec dana.

TEKST: ŽELJKO DULIĆ

Elbrus

Na najviši vrh **Evrope** – Elbrus (5.642 mnv),
od 42 ispelo se **39 planinara** (od čega
devet žena) **iz sedam država...**

Nakon višemesečnih priprema, ka najvišem vrhu Evrope krenulo je 42 planinara iz sedam zemalja od čega devet žena: Bugarske (2), Makedonije (13), Bosne i Hercegovine (3), Crne Gore (1), Poljske (3), Ukrajine (1) i iz Srbije (19). Od Beograda do Elbrusa i natrag vozili smo se preko Srbije, Bugarske, Turske, Gruzije i Rusije, ukupno 6.212 km.

26. jun

Ispred Hrama Svetog Save u Beogradu, u 18h okupili su se planinari iz Srbije, Bosne i Hercegovine i Crne Gore, pakujemo rančeve, delimo učesničke majice i fotografisemo se ispred Hrama Svetog Save. Vreme je da krenemo, pozdravljamo sa dragim prijateljima planinarima koji su došli da nas isprate. Polazimo u 19 sati prema Nišu. U Nišu na autobuskoj stanici čeka nas grupa planinara iz Makedonije, poželesmo im dobrodošlicu, pakujemo rančeve i nastavljamo dalje ka Bugarskoj.

27. jun - 30. jun

Bez zadržavanja prelazimo granicu, oko dva ujutro stižemo u Sofiju. Na autobuskoj stanici čeka nas ostatak planinara iz Makedonije i naša draga Marijana iz Samokova. Nastavljamo vožnju prema Plovdivu, Svilengradu i bugarsko - turskoj granici. Od Istanbula do Trabzona imamo oko 1.070 km, put je odličan,

infrastruktura fantastična, cveće, cveće i samo cveće. Od Trabzona vozimo se odličnim putem pored samog mora sve do tursko - gruzijske granice. Od granice prolazimo kroz Batumi, glavni grad autonomne pokrajine Adžarija, koji je ujedno i glavna luka u Gruziji. Batumi je uređen, glamurozan i bogat grad, zgrade kao palate zlatom prekrivene. Nastavljamo putovanje kroz Gruziju, iza bogatstva i glamura dočekala nas je prelepa priroda i planine, vrhovi koji izviru jedan iza drugog, nekoliko pravoslavnih crkava (nismo imali vremena da ih posetimo), siromaštvo i 13 km lošeg takozvanog „ruskog vojnog puta“ koji je doduše sada u izgradnji. U Gruziji su nam se pridružila dva planinara iz Poljske: Marcin i Tomazs, planinarka Lesy iz Ukrajine i Zoran Smiljković koji se nalazi na privremenom radu u Rusiji. Putujemo, vreme prolazi u 20 sati uveče stižemo na granicu, nismo mogli ni sanjati šta nas čeka. Granični prelaz Stepansminda (ili Kazbeg), u izgradnji, kolone, kamiona, automobila, minibuseva koji taksiraju, ne poštuju red, ubacuju se ispred, sa leve, sa desne strane, ne može se objasniti rečima, jednostavno ludilo. Povremeno se pomeramo, nismo u mogućnosti ništa da promenimo, stajali smo na granici osam sati.

1. jul

Noć je poodmakla, vozimo se ka Ruskom graničnom prelazu Verkhni Las koji je smešten u kanjonu. Istovetna kolona, jutro dočekasmo na graničnom prelazu, stajali smo na granici pet sati. Nastavljamo vožnju prema Vladikavkazu. U Nalčiku pravimo pauzu da bi se snabdeli hranom, obezbedili rublje i natočili gorivo u autobus. Gorivo je oko 50% jeftinije nego kod nas. I dok se vozimo prema Terskolu, neprestano srećemo krave na putu, jedva se prolazi. Oko 13 sati popodne stižemo u Terskol, u hotelu „Laguna“ dočekala nas je direktorka agencije, Lyana Keferova. Današnji dan je planiran za aklimatizaciju do Čegeta. S obzirom da smo kasno stigli umorni i ne naspavani ovo je bio slobodan dan. Ipak, sedam planinara (Vesna, Vuk, Sveta, Vlada, Vlatko, Stevan i Ilinka) ispeli su se na Mali Čeget (3.450 m).

2. jul

Grupa od 35 planinara krenula je na aklimatizaciju ka vrhu Čeget (3.450m), sedam planinara koji su prethodnog dana ispeli Čeget otišli su na Opservatoriju (3.680 m). Uspom na Čeget započinje iz Terskola od pijace uz ski stazu, zatim uz strme padine kolskim putem. Padine su prošarane stadima ovaca, livadskim cvećem i lianderima. Okolo nas sa svih strana snežni vrhovi i glečeri. Vremenski uslovi više nego dobri za uspon. Fotografisemo se i uživamo u lepom danu. Prolazimo pored jedne ski stanice, zatim pored druge, već smo iznad 3.000 mnv. Zaobilazimo sa leve strane grebena, Damir reče da su nas upozorili iz agencije da se moramo peti grebenom jer nemamo pograničnu dozvolu. I dok se penjemo prema stenjem prekrivenom grebenu na 3.200m, vreme se menja, pada ledena kiša, u daljini grmi a i stene su klizave. Donosim odluku da se vratimo u dolinu. Spuštamo se na 3.000 mnv. Prva grupa planinara je otišla ka podnožju planine a nas 15-tak je odlučilo da se okrepi u kaficu. I dok smo sedeli, prestade da pada ledena kiša, progreja ponovo sunce. Grupa predlaže da idemo ka vrhu što smo i učinili. Pešačimo kolskim putem koji se preteže ispod grebena (nedozvoljenom stazom),

ELBRUS, NAJVIŠI EVROPSKI I KAVKASKI VRH SA 5.642 METRA VISINE, UGAŠENI VULKAN, SMEŠTEN NA ZAPADNOM KAVKAZU, U RUSKOJ AUTONOMNOJ REPUBLICI KABARDIONO-BALKARIJA, 65 KM OD GRANICE SA GRUZIJOM.

bilo je tu i drugih planinara, nismo sami. Na Mali Čeget 3.450 m izašli smo za 1,30 h, fotografisali smo se i krenuli natrag istom stazom. Oko 18 sati spuštamo se u Terskol. Prva grupa nije baš srećna što smo se ispeli bez njih, da su malo pričekali u kaficu sigurno bi se i oni vratili i ispeli na Čeget. Domaćini u hotelu su nam omogućili da višak stvari ostavimo u sobama do povratka, znači zadržavamo sobe u koje smo smešteni pa nam je mnogo lakše da se spakujemo.

3. jul

Iz Terskola vozimo se u Azau 2.350 mnv, odakle polazi žičara prema Garabašiju. Cena žičare, povratna

karta je 500 rubalja stara kabina ili 600 rubalja nova kabina, kojom ćete se žičarom voziti zavisi od toga koja radi. Stižemo u Azau, žičara se nalazi na oko 150 m od parkinga, svako od nas nosi najmanje po veliki i mali ranac, plus tehnička oprema. Trebali ste videti kako samo to izgleda.

Četvorica muškaraca voze se žičarom da stignu pre stvari, a četvorica pakuju rančeve na jednosedesnicu. Grupa planinara penje se od stanice Mir do Garabašija peške, a ja čekam da se svi rančevi ubace pa na žičaru. U međuvremenu počinje da pada ledena kiša koja se pretvara u sneg. Nosimo rančeve do barela, Damir i

devojka iz agencije se dogovaraju oko smeštaja. Većina barela u kojim treba da budemo smešteni su zaključani jer je grupa Amerikanaca otišla na uspon. Prethodni dan im je bio loš pa su se peli baš toga dana, nisu se još vratili. Odlučujemo da svi stavimo rančeve u jedan od barela. Ne gubimo vreme, oblačimo se i polazimo sa Garabašija (3.700 mnv), do Priuta (4.050 mnv) na aklimatizaciju. Tehnička oprema nije potrebna, krećemo se lagano u koloni, magla je ali ne smeta. Dolazimo na plato ispod Priuta, pada sneg, nastavljamo uz strmu padinu a zatim skrećemo levo, ostalo je još deset minuta do planinarskog doma na Priutu. Dom je prepun planinara, jedva pronađosmo malo mesta za stajanje, ne smeta nam važno je da smo se sklonili od vetra i kiše. Vraćamo se istom stazom na Garabaši. Moramo se smestiti, bareli nisu prazni, planinari Amerikanci nisu se još vratili sa Elbrusa. Moramo biti razumni, ko zna šta nas čeka, možda ćemo i mi morati da promenimo dan polaska na završni uspon. Smestili smo grupu što je bolje moglo. Mi vodiči, Bojan i Katarina smešteni smo u najlošijem barelu, vrata se nisu mogla zatvoriti, bilo nam je poprilično hladno. Inače Bereli su postavljeni 1983. godine i od tog dana se nisu promijenili niti renovirali.

Dogovaramo se o sutrašnjem danu. Pada mrak, grmi, seva, pada prvo ledena kiša a onda sneg.

U okviru kampa postoji objekat u kojem je smeštena kuhinja. U kuhinji se može koristiti plinski šporet, vodu morate sami doneti i sipati da se greje, sudovi za pripremanje i ishranu su lični. Ovo sve važi u koliko ste smešteni u barelima. Na stotinak metara od barela može se natočiti voda za piće, znači na Garabašiju nismo topili vodu. WC – jedan poljski.

Teško je obuzdati grupu, misle da je tempo spor, da treba brže, očigledno da ne shvataju poentu aklimatizacije. Jedan od njih mi mi pita: „Milanka, ti si pre nekoliko godina kad smo bili na Rili hodala mnogo brže, šta je sada?“ Odgovorih mu: „Hodala brzo, hodam i sada, ali ne na ovim visinama, ovde smo došli da se aklimatizujemo“. Začuta on na trenutak, njegova čutnja nije dugo

potrajala, opet bi on ispred mene, opet bi on da hoda brže. Težak je rad sa ljudima... Prethodni dan smo pešačili do planinarskog doma Priuta a današnji plan je da se ispenjemo do ispod stene Pastuhova na 4.600 mnv. I dok se penjemo, vreme se menja, sve više pada sneg, vidljivost je veoma loša, počinje da duva vetar. Dogovor je da produžimo do platoa a zatim da se vratimo na Priut. Tri planinara se odvajaju svojevoljno i idu ka steni Pastuhovoj bez obzira na odluku.

4. jul

Jutro vedro, iznad nas veličanstveni Elbrus sa svoja dva vrha, prelep prizor. Pripremamo se

da krenemo na aklimatizaciju. Dok se penjemo, vreme se menja, sve više pada sneg, vidljivost je veoma loša, počinje da duva vetar. Na Priutu ulazimo u zagrejan kontejner. Domaćin nam ponudi čaj. Okrepismo se i zapevasmo svako po nešto iz svoje zemlje. Peva i naša draga Lesy divnu ukrajinsku narodnu pesmu.

Nakon sat vremena spuštamo se ka Garabašiu. I taman što smo stigli počinje da pada sneg, hladno je, ostatak dana smo se odmarali. Pošto su se svojevoljno tri planinara odvojila na aklimatizaciji, doneli smo odluku i istu saopštili učesnicima akcije: „Ko želi da se odvoja od grupe, odmah neka se javi

i neka potpiše izjavu da želi da ide svojevoljno mimo grupe. Ukoliko mu se nešto dogodi organizator i vodiči nisu odgovorni u slučaju njegove nezgode“. Zavlada tišina, niko nije imao hrabrosti da potpiše izjavu.

5. jul

Osvanuo je prelep dan, sunce obasjalo čitavu planinu, dogovor je da rančeve prevezemo ratrakom do Priuta (cena ratraka Garabaši - Priut - Garabaši je 120 evra). Vlatko i Nenad toware rančeve na ratrak i voze se do Priuta. Dejan je prehladen, mora se vratiti u Terskol; Damir je ostao na Garabašiju da ga isprati i preda Lyani iz agencije koja će ga odvesti u hotel.

Ostatak grupe pešači ka Priutu, Branko je na čelu kolone, a ja poslednja, lagano se penjem sa Marijanom. Dan je lep, ne žurimo nigde. Na Priutu smešteni smo u kontejnerima, naš kontejner ima tri sobička i kuhinju sa plinskim šporetom. Deo u kome sam ja smeštena je vlažan, prokišnjava ali svakako je bolje nego biti napolju u šatoru. Ceo dan je pred nama, odmaramo se, pripremamo za završni uspon. Sastanak smo održali u 15 sati i dogovorili se o usponu.

Oko 16 sati počinje nevreme, pada sneg, duva vetar ali nije dugo potrajao. Pijemo vodu što više, spremamo hranu za večeru, kuvamo čaj koji ćemo poneti na uspon i odmaramo se.

Šest planinara krenuće na uspon u 2.30 sati, ratrak će ih voziti do iznad stene Pastuhova, na oko 5.000 mnv. Cena ratraka je od 400 do 600 evra za grupu od 12 osoba, cena zavisi od visine na koju vas ratrak vozi. Cena motornih sanki od Priuta do stene Pastuhova je 100 evra.

6. jul

Ponoć je, grupa se polako prikuplja na platou ispred kontejnera. Na završni uspon od Priuta (4.100 mnv) ka vrhu Elbrusa krenulo je 35 planinara. Kolona se formira, Branko ide prvi, ja poslednja u sredini Vlatko i Damir. Noć je, tišina, samo se čuju koraci, penjemo se uz Elbrus, Branko zastaje na svakih sat vremena da se predahne, sneg je napadao, pa se moralo i priti.

Ispod nas čuju se zvuci ratraka, penjemo se već dva časa i 30 minu-

ta. Ratrak prolazi nedaleko od naše kolone, dogovor je da grupa nastavi pešačenje a mi ćemo ih stići.

Gledam u nebo hoće li skoro svanuti, hoće li nas sunce ogrejati? Pristižu i grupe planinara koje je ratrak dovezao do 4.800 mnv. Mi smo jedina grupa koja je uspon započela od Priuta 4.100 mnv.

Sa naše leve strane, vidim neko prolazi pored mene. Nikola! Upitah ga šta se događa. Reče mi: „Ne mogu dalje, vraćam se“. Htedoh da se vratim sa njim a on reče: „Svanjava, mogu sam, samo ti idi“. Ne prođe dugo vrmene, sretosmo Katarinu, vraća se. Ponovih i njoj isto pitanje - dobih sličan odgovor. Pomislih, Katarina će stići Nikolu, pa će se zajedno spustiti do Priuta.

Polako svanjava. Hladno je. Moram da promenim rukavice, obučem jaknu, promenim fantomku i popijem malo čaja. Tu je Dženi, Jaca, Nenad, Damir... Konačno staza skreće lepo ispod Istočnog Elbrusa prema grebenu, nije to izohipsa već i dalje uspon.

Dolazimo na greben. Sunce nas obasjava. Nakratko se odmaramo. Gledam na padinu Zapadnog Elbrusa. Kolona planinara se lagano penje, a mi nastavljamo pešačenje prema sedlu na 5.300 m. Sunce je ogrejalo u 9.30 sati. Planinari posedali - odmaraju se i uživaju u lepom danu. Ostavljamo rančeve na sedlu, lagano se penjemo uz strmu podinu, skrećemo desno ka grebenu. U susret nam dolaze planinari koji su se već ispeli na Elbrus. Čestitam im. Toliko emocija nisam do sada videla. Hrabre nas samo napred treba vam još sat do vrha. Srećem i Branka. Reče Miki: „Predlažem ti da se vratite, duva jak vetar“. Rekoh: „Ima vremena stičićemo polako“. Nastavljamo

uspon, ispred mene su Katarina, Čola, Bojan, Jasna... Iza mene Marijana, Dženi, Damir... Izlazimo na

greben, radi što bolje bezbednosti, postavljeno je užje. Može se reći da je to jedini deo na stazi koji je malo zahtevniji, ako izuzmemo da je uspon na Elbrus nagiba, na pojedinim delovima, i do 30 stepeni. Nakon užeta sledi izlazak na jednu zaravan. Sa naše leve strane, uzdiže se lep vršić u obliku kupe ali nije to naš cilj. Penjemo se uzbrdo, izlazimo na plato, skrećemo desno i na oko 250 m od nas vidi se vrh Zapadnog Elbrusa. Laganim hodom idemo ka vrhu. Do samog vrha stiže se grebenom dužine oko tridesetak metar, na

Statistike ekspedicije

Na najviši vrh Evrope – Elbrus 5.642 mnv, od 42 ispelo se 39 planinara od čega devet žena. Dva planinara su se ispela do 5.100 m. Među nama je jedinstveni Tomazs Pezold koji je pored zapadnog ispeo i Istočni Elbrus 5.621 m. Čestitamo mu od srca. Najstariji učesnik akcije je Stevan Vidaković (69) a najmlađi Toše Velev (19) razlika između njih dvojice je 50 godina. Čestitamo od srca, svaka čast! Iz našeg kluba - PK „Balkan“ učestvovalo je sedam planinara i planinarki i svi su se ispeli na Elbrus na što sam ponosna. Sa nama su i pridruženi članovi „Balkana“. Vlado odsutan zbog bolesti.

vrhu je Nenad, ja i Dženi zajedno izlazimo, pristizemo i Marijana. Damiru je loše, zaostao je iza nas, popio je ili pojeo nešto što mu je prouzrokovalo mučninu i povraćanje. Na vrhu platoa nalazi se kamen obavijen sa raznim zastavama, šalovima... Hladno je, duva jak vetar, jedva smo razvili zastavu da se fotografiramo. Magla je, vidljivost bila veoma loša. Najavljujem polazak sa vrha.

Polako se vraćamo, sneg pada i zavejava već utabanu stazu, duva vetar, magla je sve veća. Silazim do sedla. Rančevi skoro zavejani. Čekam da se pojave Damir, Dženi i Marijana. Pravimo kratku pauzu a zatim nastavljamo pešačenje ispod Istočnog

Elbrusa. Idem napred prtim, pronalazim zatavice na stazi jer je velika verovatnoća da se skrene sa staze u koliko se dobro ne prati.

Koliko je uspon na Elbrus težak, toliko i silazak, nikad se spustiti. Idem napred, okrećem se, gledam da li su svi tu, teško je svo troje videti, na trenutak je magla gusta ne vidi se ni pet metara iza i ispred sebe. Stižem do stene Pastuhove, vidni su tragovi ratraka, sa jedne i druge strane su zatavice, sada je lakše. Čekam ih da se pojave, nakon desetak minuta pojavljuju se Damir i Dženi. Damiru je i dalje loše, povraća. Ostadoh još da sačekam Marijanu.

Moje čekanje je potrajalo, ni sama neznam koliko, pomislih, sigurno je Marijana mnogo umorna pa ne može brže. Vidljivost je slaba, zbog magle ne mogu videti dokle je stigla. Uskoro će noć, nasklonim se na štapove, spava mi se ali moram izdržati. Ne mogu da čekam, hladno je, krenuh u susret Marijani. Iako sam je dugo čekala, obradovah joj se i upitah da li je dobro? Reče mi da se okliznula i pala, štap izgubila i nije videla zastavice!

Spuštamo se ka Prijutu. Mrak je, vidljivost je veoma loša, dom ne vidimo jer nema svetla. Duva vetar, grmi, crni oblaci se nadvijaju nad nas... Pokušavamo da nađemo put do doma ali nikako, probaćemo da pređemo preko snežne padine.

Pojavi se svetlost iz doma, čuju se glasovi, odmah mi je bilo lakše. Uperih baterijsku lampu ka glasovima. Iz mraka začu se Vlatkov glas, doziva me. Ide prema nama, izlazim na stazu kojom je ratrak prošao a u susret nam dolaze Vlatko, Tomazs, Marcin i još jedan Rus.

Ostalo je još desetak minuta do kontejnera na Priutu. Uglavnom svi spavaju. Ispismo po neku šolju čaja, ispričao nam kratko kako su ostali prošli pa u krevet.

Nisam ni jednog momenta zažalila što smo tako kasno stigle na Priut. Srećna sam što se sve dobro završilo, srećna sam što se Marijana ispela na Elbrus, znam bilo joj je teško u povratku (mnogo teže nego pri usponu) ali Marijanina volja, želja i upornost da ispenje Elbrus je nadvladala njene fizičke mogućnosti.

7. jul

Jutro na Priutu, vedro i sunčano. Pakujemo rančeve, iznosimo na plato ispred kontejnera. Okrećemo se ka Elbrusu, gledamo gde smo to juče prošli. Svi smo presrećni jer je jučerašnji dan bio veoma uspešan. Fotografiramo se. Vlatko i Nenad su ostali da spakuju rančeve na ratrak. Prevešće se i još nekoliko planinara ratrakom, prsti na nogama su im se premrzli, pa ne mogu hodati. Mi lagano silazimo ka Garabašiju, ne žurimo, fotografiramo se uz put i prepričavamo jučerašnji dan. Ratrak je dovezao rančeve na Garabaši, prevozimo rančeve a onda mi sedamo na jednosedni i spustamo

NA ZAPADNI VRH ELBRUSA PRVI SU SE POPELI, 1874. GODINE, FLORENCE CRAUFORD GROVE, FREDERICK GARDINER, HORACE WALKER, PETER KNUBEL I VODIČ AHILJA SOTTAJEV. NA ISTOČNI VRH PRVI SE POPEO HILLARAHIROV, 1829. GODINE.

se do stanice Mir, neki su se spustili peške.

Od stanice Mir gondolom se vozimo u Azau, oko nas prelepi planinski predeli, vrhovi su uglavnom pod snegom, izviru jedan iz drugog. U Azau nas dočekaše vozači, pakujemo rančeve u autobus, odlazimo što pre u hotel da se okupamo i sredimo.

U 20 časova, okupili smo se podelili sertifikate planinarima koji su se ispeli na Elbrus, družili se, pevali i igrali. Bio je prelepo gledati ozarena lica planinara dok su primali sertifikat za ispenjani Elbrus 5.642 m.

Noć je poodmakla, moramo na spavanje, polazak iz Terskola

planiran je u tri sata ujutru.

8. jul - 12. jul

Vraćamo se istim putem kojim smo i došli. Uz put nas je zaustavljala policija dva puta, ali nije bilo većih problema osim malog harača od 10 do 20 evra.

Stižemo na rusku granicu i zadržavamo se dva sata. Sledi gruzijska granica, gde nema gužve. Vozimo se preko Gruzije. Da bi prekratili vreme predložili smo predstavnicima zemalja i klubova da kažu neku reč o usponu na Elbrus. Bilo je veliko zadovoljstvo slušati jednog po jednog učesnika akcije.

U Gruziji izlaze Lesy, Marcin i Tomazs, pozdravljamo se sa njima

i poželesmo im srećan put i da se ponovo vidimo na nekoj akciji. Sledio put preko Turske i Bugarske. U Sofiju stižemo u ponoć 11. juna, a u Beograd sledećeg dana u 8 ujutro.

Šta reći za kraj?

Bila je ovo velika akcija – ogromna odgovornost i veliki uspeh kako za organizatore (vodiče) tako i za učesnike akcije.

Cilj nam je bio da što više planinara ispenjemo na najviši vrh Evrope, uspeali smo. Saznali smo od administratora na Elbrusu, da smo najbrojnija grupa planinara koja je ispela na Elbrus, što čini ovu akciju još uspešnijom.

Većih zdravstvenih problema nije bilo osim što je nekoliko planinara imalo promrzline na nogama zbog loše obuće i jedno snežno slepilo zbog nenošenja naočara. Najvrednije od svega je druženje i prijateljstvo koje ćemo zauvek pamti. I u buduću trudićemo se da što kvalitetnije organizujemo naše akcije.

Srdačan pozdrav do novog susreta!

TEKST: MILANKA ARSIĆ, FOTOGRAFIJE: SVI UČESNICI AKCIJE

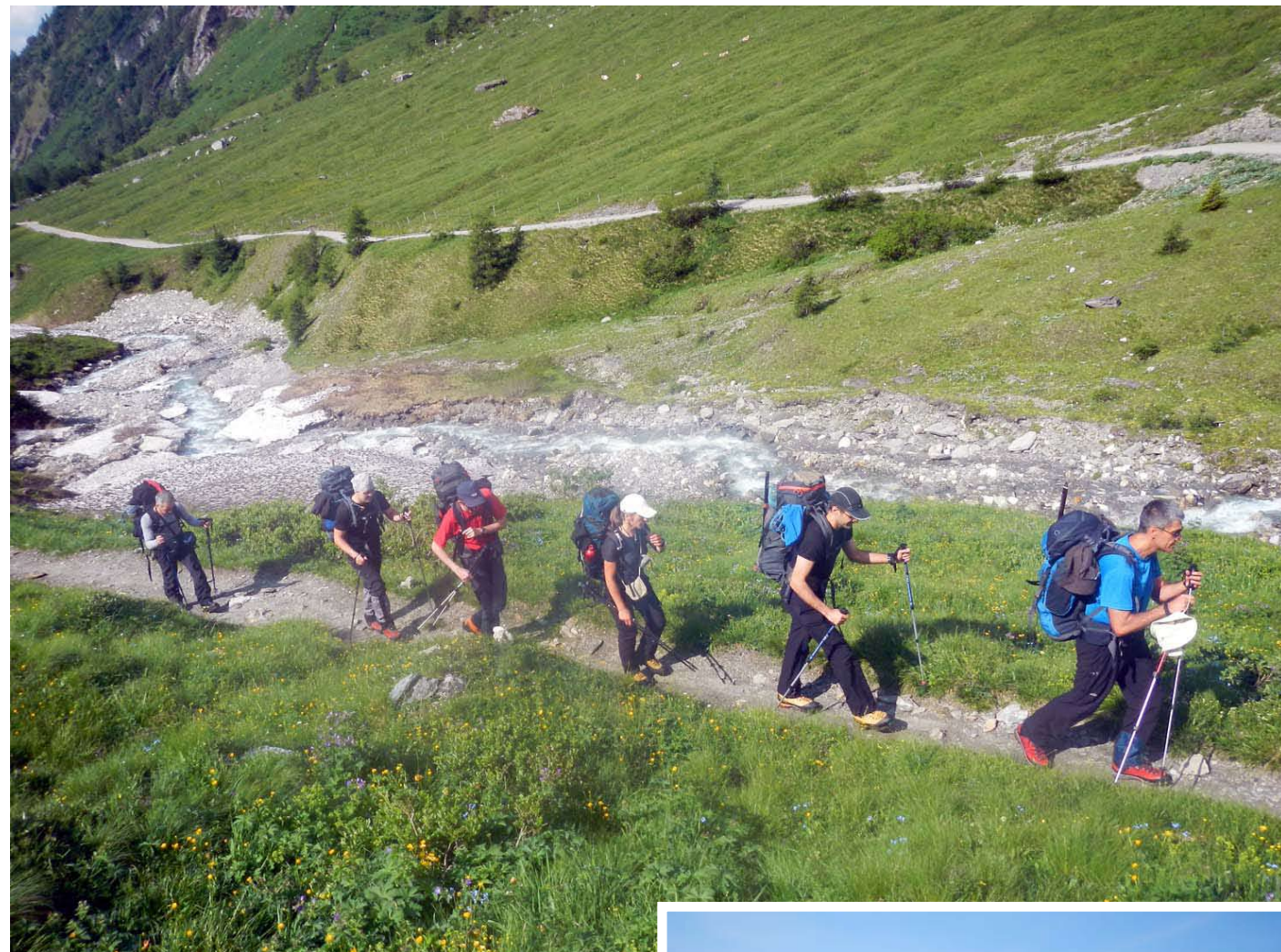
Organizacija ekspedicije

Organizatori akcije: PK „Balkan“ iz Beograda i PSD „Makpetrol“ iz Skoplja.

Vodiči: Milanka Arsić – organizator i vodič, Damir Lukšić – organizator i vodič (od početka planiranja akcije pa do realizacije, bio je uz mene i Damirova pomoć je nemerljiva), Branko Dikić – vodič na završnom usponu (njego iskustvo na visokim planinama doprinelo je da završni uspon ispenje veliki broj planinara), Nikola Donovski – pomoćnik vodiča i Vlatko Kontić – pomoćnik vodiča.

Uspon na **VELIKO ZVONO**

Großglockner (3.798 m.n.v.) i **Großes Wiesbachhorn** (3.564 mnv) od 10. do 14. 7. bili su meta planinara iz „PK Radnički”, PEK „Gora” i „PK Balkan” iz **Srbije...**

Grosglockner sa visinom od 3.798 m najviša je planina Austrije. Ovaj vrh je, posle Mon Blana, drugi po visini vrh u Alpima, kada se meri relativnom visinom. Leži na granici između austrijskih pokrajina Tyrola i Carinthie i najveći je vrh Glockner grupe. Karakterističan vrh oblika piramide se zapravo sastoji od dva vrha, Grosglockner (Großglockner) i Klajnglockner (Kleinglockner) (3.700 m), koji su razdvojeni sedlom poznatim kao „Grosglocknerov uski prevoj“ (Glocknerscharte). Prvi uspon na Grosglockner izvela su braća Martin i Seppu Klotzu, lokalni sveštenik P. Horasch i dva nepoznata planinara 28. jula 1800. godine.

Uspón na Großglockner izvela je grupa od sedam planinara. Pet članova „PK Radnički“, koji je bio i organizator akcije, jedan član PEK „Gora“ iz Kragujevca i moja malenkost, koja je imala čast da se popne na najviši vrh Austrije ispred „PK Balkan“.

Sreda 10.07.2013.

Naš put počinje ispred Hrama Sv. Save gde se oko 20 časova okuplja ekipa planinara. Tom prilikom i upoznajem ljude sa kojima ću provesti narednih pet dana. Ispostaviće se da su to zaista divni ljudi sa kojima je svaki trenutak bio ispunjen smehom, pozitivnim i vedrim raspoloženjem. Put nas vodi preko Hrvatske i Slovenije, u kojoj pravimo kraću pauzu i nastavljamo ka svom cilju puta i startu uspona. U

zoru stižemo u živopisno austrijsko mesto Kals.

Četvrtak 11. 07. 2013.

Dočekalo nas je divno i sunčano jutro. Iako svi osećamo neprespavanu noć, vedro raspoloženje i povetarac nas pokreću. Posle prepakivanja ostavljamo naš kombi na parkingu doma Lucknerhause na 1.920 mnv i u devet sati krećemo ka domu Lucknerhutte na 2.241 mnv. Do doma dolazimo posle sat i po laganog hoda. Idiličnu stazu presecaju brojni potoci prepuni glečerske vode. Ono što nam mami osmehe na licu jesu desetine mrmota koji gotovo i da ignorišu naše prisustvo. Pravimo kraću pauzu i

po planu nastavljamo ka domu Studlhutte na 2.801 mnv. Za sat i po stižemo i do svog drugog odredišta. Vreme se brzo menja i od sunčanog dana počinje da pada lagana kiša koja prerasta u susnežicu, sneg i sitan grad. Put nas dalje vodi preko glečera Koen-ditskees sve do podnožja stene kojom izlazimo do doma „Erzog Johann-Huette“ 3.454 mnv, svog krajnjeg odredišta za taj dan. Stena je celom dužinom osigurana sajlom iako nema preke potrebe da se na nju kači. Dom je odlično opskrbljen ali je i visina cena proporcionalna nadmorskoj visini. Tako da... hrana iz ranca i rani odlazak u krevet.

Petak 12.07.2013.

Ustajemo u četiri sata i do pet sati smo spremni za polazak ka vrhu. Ispred nas vidimo četvoro planinara koji su pošli pola sata pre nas. Vreme savršeno, bez vetra, bez padavina. Visinska razlika do vrha iznosi 344 metra, a težina UIAA I-II, sa najvećim nagibom u snegu (led krajem leta) od 35-40 stepeni. Ulazimo u snežni kuloar i procenjujemo da nema potrebe za navezom. Grupe pre nas već su napravile stabilno „stepenište“ u snegu a dereze odlično prijanjaju za čvrst sneg. Ubrzo izlazimo na stenu i lagano na greben i vrh Malog Glocknera (3.700 mnv). Osiguranje na grebenu

se sastoji od metalnih šipki koje su na rastojanju od sedam do osam metara tako da postoji i mogućnost izlaska u navezi. Fantastičan pogled, izlazak Sunca, Alpski vrhovi i more oblaka... Nastavljamo grebenom ka sedlu i odlučujemo da postavimo užde od sedla do Velikog Gloknera. Do vrha nas deli još dvadesetak minuta. U sedam sati izlazimo i na sam vrh. Čestitamo jedni drugima, vade se zastave i fotoaparati. Spremamo se za silazak i tek tada shvatamo puno značenje reči „krenite prema vrhu što ranije i nikako vikendom“. Na grebenu invazija, penje se četiri - pet većih naveza i nekoliko vodiča sa klijentima. Ok, smešak na lice, oprezno u mimoilaženju i preskakanju njihove užarije. Po dolasku u dom sređujemo opremu i rutinski silazimo do samog doma Lucknerhause i našeg kombija.

Put nastavljamo preko fantastičnog Grossglockner High Alpine Rada koji pruža perfektne poglede na snežne vrhove i glečere. Stižemo do kampa Woferlgut u Brucku, postavljamo šatore, tuširamo se i ležemo ranije. Planiramo da sutra pokušamo da popnemo Mt. Großes Wiesbachhorn (3.564 mnv).

Subota 13.07.2013.

Ustajemo u šest sati i žurimo do mesta Kaprun kako bismo uhvatili prvi autobus sa polaskom u osam sati. Ovo je i jedini način da se dođe do akumulacionog jezera Stausee Mooserboden. Autobus nas vozi oko sat vremena, pretežno kroz tunele i podiže na 2.000 mnv do hidroelektrane Mooserboden, izgrađene 1950. godine. Od elektrane stavljamo rančeve i nastavljamo naš put prema domu „Heinr.-Schwaiger-

Hause“ na 2.802 mnv. Pravimo kratku pauzu u domu jer moramo stići na poslednji autobus do 17 sati. Put od doma vodi preko eksponirane stene na kojoj je razvučeno osiguranje sve do grbena. Na greben izlazimo nešto pre 12 h i krećemo u trku sa vremenom. Dogovaramo se da u 13,30 h moramo da počnemo sa silaskom. Staza vodi snežnim grebenom sve do završnog uspona oko 40 stepeni i poslednjih visinskih oko 150 m. Nažalost, vreme je isteklo... Gledam deo ekipe koji je uspeo da ubaci u petu brzinu i izađe na sam vrh. Zaista im još jednom čestitam na snazi koja je u njima ostala posle uspona na Groszglockner. Pogotovo što vrh Wiesbachhorn nikako nije za potcenjivanje a pogotovo ne za penjanje i spuštanje u roku od osam sati (mada dokazaše ljudi da je itekako moguće).

Iscrpljeni do autobusa stižemo u 4,51, par minuta pre polaska.

I dolazak u naš kamp obeležavamo svečanom večerom na travi uz čašu vina...

Nedelja 14.07.2013.

Lagano pakovanje šatora i napuštanje kampa u 12 sati. A zatim... Austrija... Slovenija... Hrvatska... Srbija...

Groszglockner je zaista planina koju svaki ozbiljniji planinar mora posetiti. Po tehničkoj zahtevnosti smeo bih da kažem da svakako premašuje Mont Blan. A lep-otom predela kroz koje će vas noge odvesti do njenog vrha, slobodno je možemo nazvati biserom Alpa.

IZVEŠTAJ I FOTOGRAFIJE:
VOJIN TUBIĆ, „PK BALKAN“.

MONTEROSA Doufornspitze

Trideset prvog jula u 14,40 h **alpinisti iz regiona**, predvođeni Nikolom Radojević i Davorom Ciganković, popeli su se na **najviši vrh Švajcarske**. Ekspedicija „Monterosa Doufornspitze“ (4.634 m) trajala je od 27. jula do 2. avgusta...

Nijedan vrh na planeti nije vredan da se samo o njemu priča, već je mnogo lepše opisati timski rad i događaje koji su prethodili u ostvarivanju uspešnog i bezbednijeg uspona na ono što mi nazivamo cilj, a to je u našem svetu planinarstva simbol vrha.

Moramo napomenuti da je ovo prvi organizovani uspon na vrh Doufornspitze u dugoj istoriji postojanja našeg društva, kluba. Drago nam je kao klubu da smo i ove godine nastavili sa usponima na najviše vrhove Alpa koje organizujemo svake godine u letnjim mesecima. Nakon pripremnih aktivnosti, koje su se odigrale na planini Durmitor i Ostrvici, naša ekipa je

završila sa obukom i bili smo spremni da se zaputimo u okrilje švajcarskih Alpa. Trebalo je više od šest meseci raznih organizacionih priprema da bi sa velikom sigurnošću započeli naše putovanje.

Ekipa od sedam učesnika i tri vodiča, 27. jula krenula je put Hrvatske, Slovenije, Italije i Švajcarske.

U jutarnjim časovima prolazimo kroz tunel Simplon koji nas uvodi u Švajcarsku. Atraktivnim putem sa panoramskim pogledima na Alpe vozimo se do mesta Tasch gde parkiramo naša vozila. Krajnja destinacija je gradić Zermat do kojega nije moguće stići sopstvenim prevozom, već jedino sa iznajmljenim kombijima koji imaju motore sa malim procentom zagađenja vazdu-

Info

Ništa od ovog uspeha ne bi bilo da se nije stvorila prava ekipa i timski duh. Pa, stoga, želimo javno da vam predstavimo i pohvalimo ekipu:

Jelena Prodanović (PK „Železničar“ Beograd)

Franja Menrat (PK „Celtis“ Sombor)

Janko Đurić (PK „Železničar“ Beograd)

Miloš Pavić (PK „Železničar“ Beograd)

Ivan Spasojević (PK „Železničar“ Beograd)

Bojan Milovanović (PK „Železničar“ Beograd)

Čaba Čik (PK „Železničar“ Beograd)

Ismar Handžić (HPD „Bjelašnica 1923“ Sarajevo) i (GSS – stanica Sarajevo) – vodič

Davor Ciganković (HPD „Bjelašnica 1923 Sarajevo“) – zamenik vođe ekspedicije i uspona

Nikola Radojević (PK „Železničar“ Beograd) i (Alpinistički odsek Beograda) – vođa ekspedicije i uspona

Zahvaljujemo se klubovima na podršci i svima vama koji ste verovali u nas i podržali nas u istrajnosti.

Ovo je bila prva ekspedicija kluba sa koje smo se svakodnevno javljali putem sajta i facebook naloga i pružali vam informacije o napredovanju ekspedicije. Nadamo se da će ovo postati uobičajeno i da ćemo u budućnosti imati još ovakvih uspeha i dobrih ekipa za uspone na raznim planinama Evrope i sveta.

ha i okoline. Takođe je moguće prevesti se vozom istu relaciju puta.

Zermat je jedan od par planinskih gradića u kojem je sve predodređeno boravku u prirodi i bavljenju raznim planinskim sportovima tokom cele godine. Simbol ovog grada, a i Alpa, jeste planina Matterhorn koja dominira čitavim krajem i svojim izgledom u obliku špica mami svakog prolaznika da zastane i sagleda ovu markantnu stenu.

Drvene kuće, uređene ulice i trgovi sa raznim cvetnim aranžmanima odmaraju nam oči od neprospavane noći u toku vožnje iz Srbije. Smeštamo naše šatore u jedini kamp u Zermatu i ostatak dana koris-

timo za pribavljanje informacija oko našeg uspona. Obilazimo muzej posvećen planinarstvu i Matterhornu koju interaktivno vodi posetioca kroz svoju postavku.

Monterosa je ogroman masiv sa brojnim vrhovima visine iznad 4.200 m. Naš cilj Doufornspitze 4.634 m je ujedno i najviši vrh ove planine i posle Monblana 4.810 m drugi po visini u Alpima. Okružuju ga Monterosa glečer i jedan od najdužih glečera u Švajcarskoj po imenu Gorner.

U Alpima, na visinama iznad 3.000 m, vlada veći sneg i led, tako da i u letnjim mesecima svaki put doživimo zimske uspone iako je u dolinama ponekad i plus 35 stepeni. U zavisnosti od doba dana i vremenskih prilika ili nepravilnosti na vrhovima planina vas može sačekati jak vetar ili minus 15 stepeni. Moramo odmah reći da je za uspon na visoke alpske vrhove najveći

problem jak vetar koji vas može oduvati sa uskih grebena pred sam izlazak na vrh. Tako da u uslovima jakog vetra uspon se odlaže dok se vetar ne primiri i dopusti nam da izađemo na željeni vrh.

Drugog dana boravka u Zermatu smo predvideli aklimatizacioni uspon na vrh Oberrothorn visok 3.415 m. Osvanulo je jako kišovito jutro i bilo nam je jasno da će ovako loše vreme ostati čitav dan. Tako da smo uskraćeni za planiranu aklimatizaciju na visinu.

Naše telo na nivou mora udiše vazduh koji je velikim procentom zasićen kiseonikom, dok svaki uspon na visinu snižava procentualno količinu kiseonika i samim time nam je potrebno više vremena da se adaptiramo na novonastale uslove. Svaki pojedinac se aklimatizuje na svoj način, neko brže a neko sporije. Kao primer navešćemo da na vrhu Mont Everesta 8.848 m ima

samo 30 procenata kiseonika u vazduhu a na vrhu Doufornspitze 4.634 m negde oko 60 procenata.

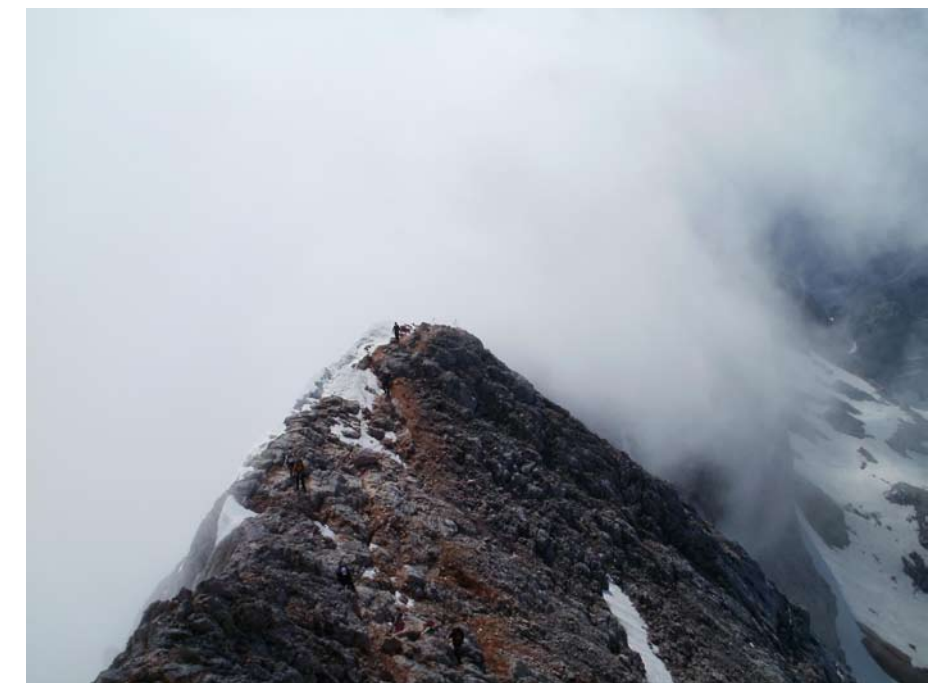
Dan nam prolazi u skućenom prostoru naših šatora. Ovo vreme je možda i najteže za planinare i alpiniste, jer samo čekaju da se uslovi poboljšaju i da se zapute ka vrhovima. Po vremenskoj prognozi u narednim danima nas očekuje sunčano i stabilno vreme. Tako je i bilo, za naš polazak na uspon do Monterosa planinarskog doma vreme se poboljšalo i dozvolilo nam je da spakujemo kamp i odložimo višak opreme u glavnoj železničkoj stanici.

U centru mesta ukravamo se u voz koji svojim sistemom zubčastih šina uspeva da savlada strme deonice ka stanici Rotenboden gde se mi iskrcavamo. U vozu predivna slika ljudi iz svih delova sveta koji sa svojim fotoaparatom jure da ovekoveče vrh Mat-

terhorna okovanog snegom od skorašnjih padavina. Krenuli smo najzad, svi su raspoloženi i spremni za uspon do doma.

Prvi deo staze je spust ka Gorner glečeru preko kojega ćemo preći da bi stigli do planinarskog doma. Panorama vrhova Monterose nas sve oduševljava i zastajkuje kako bi uživali u ovom divnom prizoru. Od Matterhorna se nižu vrhovi: Breithorn, Lyskam, Polux, Mali Matterhorn i drugi koji očekuju svoje posetioce da ih pohode.

Nakon jednog sata stižemo na rub glečera spustivši se sa vertikalnim merdevinama koje su postavljene radi lakšeg prilaza glečeru. U toku leta u nižim delovima glečer je prekriven ledom i sve pukotine su vidljive i time malo bezopasnije u odnosu periode kada su prekrivene snegom.

U toku prelaska pridružuje nam se planinar iz Švajcarske koji je četrnaest dana pešačio od Ciriha do Zermata da bi se popeo na Monterosu. Njegov vodič ga je po dogovoru očekivao u planinarskom domu. Nakon prelaska prvog dela glečera isti planinar kreće dalje sam iako smo bili za to da sa nama nastavi uspon do doma. Došli smo do dela glečera gde su nam bile potrebne dereze zbog strmijih zaleđenih deonica.

Sve smo pripremili i nastavili uspon. Nije prošlo ni deset minuta a mi nailazimo na istog planinara koji se ranije sam zaputio dalje. Odmah smo videli da je pao i pri tome se povredio. Prednjim šiljcima od dereza je zabio u led i nije ih na vreme izvadio što je prouzrokovalo da se saplete i da udari cevnicom o zaleđeni rub pukotine. Odmah smo mu pritekli u pomoć i imobilisali mu potkolenicu uz pomoć cepina i zavoja. Već je kontaktirao svog vodiča putem telefona koji je alarmirao službu za spasavanje iz Zermata. Smestili smo ga što udobnije i pričali sa njim do dolaska helikoptera. Od preloma imao je jake bolove ali je to odlično podnosio.

Vreme je bilo stabilno i sunčano tako smo mogli ne ometano da mu pomognemo i da organizujemo okruženje oko njega za sletanje helikoptera. U ovakvim situacijama najvažnije su procedure i veoma malo prostora ima za neku improvizaciju. Označili smo mesto gde je on ležao sa dva ukrštena planinarska štapa, a Nikola je, u čučućem stavu sa obe podignute ruke u vazduhu, prikazao spasiocima da nam je potrebna pomoć pri evakuaciji.

Kao u nekom filmu sve se brzo dešavalo, helikopter sleće na glečer uz jak vetar koji proizvode njegove elise. Tri spasioca su izašla i sa sobom ponela nosiljku u kojoj će transportovati planinara. Ismar je pomagao spasiocima dok su mu davali infuziju da bi nadoknadio tečnost u organizmu. Zbog jakih bolova dali su mu neki vid anestezije kroz venu i krenuli da ga pakuju u nosiljku. U roku od desetak minuta bio je spreman za transport. Dva spasioca zakačenih za njega i nosiljku nestaju u vazduhu pred našim očima. Cela procedura spasavanja je trajala oko 40 minuta što je odlično i nama je bilo drago da smo mogli da pomognemo našem drugaru u nevolji i da prisustvujemo profesionalno izvedenom spasavanju. I Nikola i Ismar imaju iskustva u spasavanju, pa je to bilo od velike važnosti za našeg drugara a i za samu ekspediciju.

Nastavljamo uspon ka domu gde stižemo u popodnevnom časovima nakon završnog uspona koji je u strmijim deonicama obezbeđen fiksnim brodskim užadima.

Dom je jedan od najatraktivnijih u Alpima, pa čak i u svetu. Građen je četiri godine i sada uspeva da sa desetak procenata sam proizvodi svoju električnu energiju. Smeštamo se u višekrevetnu sobu i odmaramo od današnjih napora. Za sutrašnji uspon na vrh nas očekuje stabilno vreme bez vetra tako da donosimo odluku da u tri sata ujutru krenemo put vrha.

Svaki zalazak sunca u Alpima je priča za sebe, ali pogled na naš cilj u poslednjim trenucima sunca koje

je bukvalno zapalilo vrhove svojom jarko narandžasto bojom ostavlja nas bez daha. U daljini gledamo stenu Matterhorna i prisećamo se detalja sa uspešnog uspona na taj čuveni vrh iz avgusta 2011. godine.

Sutradan u dva sata ustajemo mamurni i spremamo se za završni uspon. Ovaj momenat je jako težak, jer tada ste jako pospani i u mraku morate da spremite svu opremu za polazak. Već se vidi nedostatak uspona na vrh Oberrothorn i bili smo svesni da će uspon na naš cilj biti mnogo zahtevniji nego što smo očekivali.

Krećemo se kroz mrak pod svetlom naših čeonih lampi u lavirintu stena i snežnih krpa pri usponu do glečera Monterosa. Uvek je ovaj deo pristupa glečeru mučan i dug i svi jedva čekamo da se pojave prvi zraci sunca. Organizujemo se oko formiranja naveze. Na čelu ide Nikola sa četvoročlanom navezom, za njim Davor sa tročlanom i na kraju Ismar sa tročlanom navezom.

Tvrd zaleđeni sneg nam omogućava lakše kretanje, ali nakon par minuta hoda nailazimo na brojne pukotine koje treba preći ka daljem usponu. Snežni mostovi preko pukotina u jutarnjim časovima su čvrsti i omogućavaju nam prolaz preko mnogih opasnih mesta.

Oko nas se nalaze ogromni ledeni seraci koji prikazuju pravu moć glečera i podsećaju nas da smo mi gosti i da se moramo prilagoditi planini a ne ona nama. Na oko 4.000 m već osećamo zamor i uticaj visine. Polako

zastajujemo i pokušavamo da napravimo pravi ritam hodanja za celu grupu. Nekada je to jako teško jer nisu svi istih psihofizičkih mogućnosti. Dok se penjemo, skoro da neprestano posmatramo vrh. Kaže se da su ovakvi usponi najteži psihički jer vam je cilj pred očima a nikako da stignete do njega.

Prelazimo na deo glečera koji je uglavnom samo zasnežen i nema vidljivih pukotina. Ovakvim terenom se krećemo u narednih jedan sat gde nas na visini od 4.100 m očekuje najteži deo glečerskog uspona. Ekipa se uvek bodri i svi pokušavamo da pronademo snage i volje da jedni drugima pomognem u teškim momentima koji su uvek prisutni.

Tri člana ekipe su već na kraju svojih psihofizičkih mogućnosti i pokušavamo da uskladimo ritam hoda sa njima. Jedan po jedan u razmaku od pola sata moraju da završe uspon. Šta sada raditi u ovakvim trenucima, uvek je veliko pitanje. Kako da se sami vraćaju ili da neko od vodiča sa njima krene ka domu u dolini. Imali smo sreće da su tri naveze odustale od vrha i da su na našu molbu primili naše drugare sa njima u navezu. Ovim putem se zahvaljujemo našim drugarima Čabi, Franji i Janku koji su dali skoro sve od sebe na usponu i uspeali da dosegnu visinu od 4.100 m po prvi put u planinarskoj karijeri. Vrhovi i planine ostaju na mestu a na nama je da naučimo kada je ključni momenat za

prekidanje uspona za određenog člana ili celu ekipu.

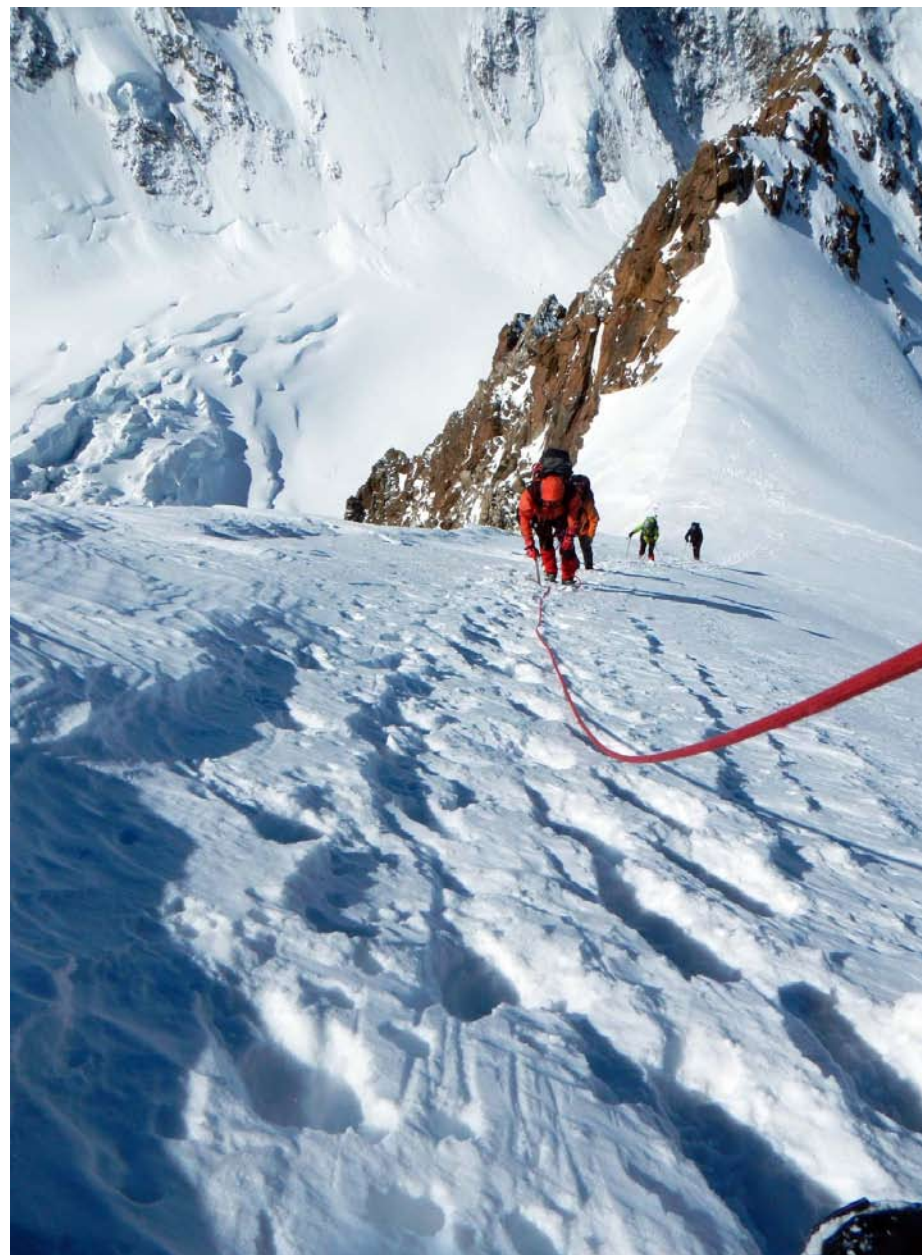
Dalji uspon nastavljamo u dve dvočlane i jednom tročlanom navezom. Teren je sve strmiji i nagibi u zaleđenom snegu se kreću između trideset i četrdeset stepeni po našoj proceni. Izlazimo na 4.300m na jedno sedlo gde započinje greben koji će nas odvesti do vrha.

Pri pripremama za ovaj deo uspona imali smo informaciju od ljudi koji su bili da nema nekih većih težina u usponu i da na ključnim mestima postoje brodska fiksna užad. Na terenu skroz druga priča. Od zaleđenog grebena uspon se pretvara u pravu penjačku avanturu na 4.500m. Većina snega na okomitom grebenu više ne postoji, sada je to pretežno penjanje suve stene sa ocenom 3 UIAA. Šta je tu je, odlučni smo u daljem usponu i krećemo se polako i sigurno.

Sami smo na grebenu, što nam olakšava njegov prelazak, jer nemamo obilaženja sa drugima. U nekoliko navrata preleće nas helikopter spasilačke službe da bi se uverio da je sve u redu sa našim usponom, odnosno da li smo sposobni da se popnemo i spustimo u dolinu. Oni

su toliko obučeni da iz helikoptera mogu prepoznati iskusne planinare i alpiniste ili da ih vrate sa uspona po potrebi.

Postavljamo brojna međuosiguranja na ključnim mestima kako bi zadržali pad partnera u slučaju okliznuća ili gubitka ravnoteže... Vreme nas još uvek dobro služi i nema jakog vetra. Oko nas nam pogledi dosežu na poznate nam vrhove: Grossglockner, Monblan, Gran Paradiso, Grossvenediger i Matterhorn. Lepo je kada čovek sagleda svoj put u par proteklih godina sa visine i shvati da je to pravi put za njega i da sve poteškoće su vredne truda i ulaganja u ono što volimo a to je planina i boravak na njoj. Ispred nas se nalazi strmi zaleđeni uspon na vrh. Konačno vrh pomislili smo. Kada se popesmo na njega, tek tada se ukazao pravi vrh a od njega nas dele još dve deonice kamenog grebena. Svaki pokret tela je važan i mora se usaglasiti sa terenom na kome se nalazimo. Ponegde se prelazi greben ne širi od širine naših stopala a sa obe strane duboka provalija ka Italiji i Švajcarskoj.

Levo: Još malo; Gore: Trenuci odmora; Pokret!; Dole: Pomoć u nevolji - imobilisanje preloma noge na glečeru

Došli smo u podnožje zadnjeg detalja gde je trebalo da postoji fiksno uže ali vidimo da ni njega nema. Nikola prvi penje slobodno dok ga Bojan osigurava. Nekoliko minuta opreznosti i izlazimo na vrh. Fiksiramo uže kao pomoć našim drugarima koji su odmah iza nas. Nakon par minuta stiže Davor sa Jelenom i Milošem, i posle njih Ismar sa Ivanom. To je to - u 14,40 ekipa iz PK „Železničar“ Beograd i HPD „Bjelašnica 1923“ iz Sarajeva ponosito je stala na najviši vrh Švajcarske. Nalazili smo se u predivnom okruženju sa pogledima na ceo venac Alpa. Čestitamo jedni drugima i fotografiramo za uspomenu na ovaj zahtevan uspon.

Spust ka domu. Tek sada počinje najteži deo a to je spust. Umorni smo, gladni i žedni. Visina nas opominje da se moramo što pre spustiti u dolinu. Spust ka glečeru Monterosa se izvodi smerom ka sedlu između Doufospitza i vrha Nordend. Ovde je postavljeno fiksno brodsko uže kako bi olakšalo silaženje niz strmi zaleđeni teren.

Oprezno jedan po jedan se spuštamo uz osiguravanje do samog glečera. Zanimljivost pri silasku glečerom je da se prolazi kroz pukotinu koja je jako duboka sa vertikalnim zidovima gde može da stane dvospratna kuća. Da nismo jako umorni verovatno bi se neko setio da ovaj prizor fotografiše.

Sve naveze se sačekuju u donjem delu ovog glečera. Nikolu je uhvatila visinska bolest i moramo što pre da se spustimo na nižu visinu. Jako je toplo i sneg je omekšao i samim time nam je mnogo opasniji spust preko izlomljenog terena Monterosinog glečera. Krećemo se u navezi i kuvamo se na suncu koje nemilosrdno sija i izvlači iz nas skoro svaki atom snage.

Nakon par sati spusta sišli smo sa glečera i kroz onaj isti lavirint spustili se po mraku u dom Monterosa.

Drugari koji su se vratili ranije dočekuju nas i čistitaju nam uspon. Svi smo umorni i slomljeni od celodnevnog boravka na visini. Odlazimo opremu i odlazimo u krevet na zasluženi odmor.

Ujutru, oko devet sati narednog dana, napuštamo udobnost planinarskog doma i ponovo prelazimo Gornji glečer i nastavljamo uspon do stanice Rotenbotten. Sačekujemo voz koji nas prevozi do Zermata. Kakvo je bilo olakšanje naći se ponovo u ovom predivnom mestu. Za nama je ostao jedan jako zahtevan uspon i planina koja zaslužuje svako poštovanje i dugujemo joj veliku zahvalnost što nas je pustila u svoje okrilje i dozvolila nam da se bezbedno spustimo u dolinu. Ponovo formiramo šatore u kampu i svi zajedno krećemo u restoran sa pogledom na Matterhorn da uz hladno pivo proslavimo uspešan uspon.

U Zermatu svake godine 1. avgusta proslavlja se Dan državnosti Švajcarske. Potrefilo se da baš tada mi budemo ovde i da prisustvujemo raznim manifestacijama u organizovanom okruženju kakvo samo Švajcarci mogu da ispoštuju. Predsednik grada pozdravlja prolaznike na osam različitih jezika bez ikakvog prisustva obezbeđenja i scena na koje smo kod nas na Balkanu naviknuti. Kao šlag na tortu uveče je organizovan vatromet koji je plaćen neverovatnih tri miliona švajcarskih franaka. U 22 sata sva svetla se gase i počinje nebo da gori, prizor koji se teško može opisati sem da je ovo bio pravi završetak jednog poduhvata kakav je bio uspon na vrh Doufospitze.

TEKST: NIKOLA RADOJEVIĆ - VOĐA EKSPEDICIJE
FOTO: SVI UČESNICI EKSPEDICIJE

Kilimanjaro:
Top of Africa

KILIMANDŽARO

Kilimandžaro (Kilimanjaro) je najviši vrh Afrike i ima tri vulkanska vrha: Šira (3.962m), Mawenzi (5.149m) i centralni vrh Uhuru peak ili Kibo (5.895m), a između njih se nalazi visoravan od 3.600 hektara koja je najveće područje tundre u Africi. Večiti lednici koji pokrivaju vrhove Kilimandžara stari su skoro 12.000 godina a danas su u opasnosti zbog globalnog zagrevanja. Od 1912. godine ih je nestalo skoro 80% a naučnici pretpostavljaju da će potpuno nestati za dvadesetak godina. Tokom 1889. godine izvršen je prvi uspešan uspon na vrh kada je njegovu visinu izmerio i objavio nemački geograf Hans Mejer.

Epitet prirodnog svetskog čuda Kilimandžaro ima kao planina na čijem se vrhu nalazi najviši vulkanski krater na svetu. U ovom parku živi i mnoštvo afričkih životinja, poput leoparda, antilopa i gazela, među kojima su najatraktivniji afrički slonovi, za koje nije baš karakteristično da žive na tolikim nadmorskim visinama.

SA SVOJIM 4.600 M od podnožja do vrha Uhuru (5.895m), Kilimandžaro predstavlja planinu sa najvećom visinskom razlikom na svetu. Ova planina

je san svakog avanturiste, ali i svih ostalih osoba koje gaje naročitu ljubav prema Africi. Nalazeći se na trećem stepenu južne geografske širine od ekvatora, klima na Kilimandžaru spada u red tropskih, što omogućava rast bujne vegetacije na ovoj planini. Nacionalni park „Kilimandžaro“ osnovan je 1971. godine iz šumskog rezervata kojeg su osnovali nemački kolonizatori još 1910-ih, a upisan je i na UNESCO-ov popis svetske baštine u svrhu zaštite brojnih vrsta koji žive u parku. Tokom uspona na Kilimandžaro, imaćete pri-

Lednik koji
nestaje

like da susretnete sa četiri različita klimatska pojasa i to u samo šest dana trekkinga. Put vodi kroz tropsku kišnu šumu, gde ćete imati utisak kao da ste u nekoj od amazonskih šuma. Zatim, kako vas put vodi ka vrhu, vegetacija opada i prelazimo u stepu, da biste se trećeg dana našli u alpskom pejzažu, gde će vas okruživati samo planinski kamen, i na kraju poslednjeg dana ćete ugledati čuvene snegove Kilimandžara. Ovo uzbudljivo šestodnevno penjanje se organizuje sa potpunom podrškom iskusnih planinarskih vodiča i nosača. Glavni motiv odlaska na Kilimandžaro je želja da se popenje najviši vrh Afrike, ali posle ove avanture ljudi više pričaju o putu i doživljenom, nego o samom vrhu. Kada smo pitali jednog čuvenog alpinistu koji mu je najlepši vrh od „7summits“ (sedam najviših vrhova po kontinentima) on je odgovorio: „Definitivno Kilimandžaro!“.

SVI KOJI ODLAZE NA OVU AVANTURU uglavnom posle sletanja na aerodrom odlaze do jednog od mnogobrojnih hotela u Aruši ili bližoj okolini. Sledećeg dana se kreće sa čuvenim safari džipovima ka ulazu u Nacionalni park „Kilimandžaro“ na kraju sela Marangu. Sve ovo je pod uslovom da ste odabrali standardnu rutu za uspon (Coca-Cola route) tokom koje možete spavati u planinarskim kolibama i ne morate nositi šator.

Posle ulaska u Nacionalni park kreće pešačenje kroz tropsku šumu, kroz čije krošnje nas posmatraju kolobus majmuni. Vlažnost je velika ali su zvuci, boje i mirisi ono što vas privlači i očarava. Nakon par sati

stiže se do prvog odredišta – Mandara koliba (2.600 mnnv). Svaka koliba ima po šest kreveta i veoma su udobne, samo na vreme trebate napraviti rezervaciju da biste našli mesto. Nosači i pomoćno osoblje koje sprema hranu su veoma ljubazni i nasmejani.

SLEDEĆEG JUTRA NASTAVLJAMO DALJE, izlazimo iz šumskog pojasa i ulazimo u područje afro-alpske vegetacije. Pravo u daljini se pojavljuje fascinantni Mawenzi vrh – teško pristupačan drugi krater planine Kilimandžaro. Ovoga dana se lagano hoda do Horombo koliba koje su na 3.600 mnnv. Podgled na gradić Moshi sa platoa Horombo je kao pogled sa oblaka. Ovde počinje da vas hvata magija najvišeg vrha Afrike. Zalazak sunca na ovom mestu je poseban doživljaj. Sunce na horizontu zalazi veoma dugo pa stoga preporučujem da nađete neko tiho mesto sa kojeg će te posmatrati Heliosa kako nestaje sa neba.

Pošto se naglo dobija na visini potrebno je uraditi aklimatizaciju. Zato se ostaje na Horombo platou još jedan dan kada treba otići na veću visinu. Ljudi najčešće idu u laganu turu pored Zebrine stene prema Mawenziju. Ova tura je prelepa i pored aklimatizacije može poslužiti za upoznavanje okoline. Treba biti opušten i ne žuriti nigde. Najbolje je ručati u prirodi, a topla večera vas čeka ponovo u Horombo kolibama.

NAREDNOG DANA PENJEMO SE DALJE i vegetacije je sve manje. Dugom dolinom idete prema Kibo planinarskoj kući (4.600 mnnv) iznad koje

Kilimandžaro i slon:
dva afrička džina

Safari u Ngorongoro

se izdiže veličanstveni Kibo – veliki krater planine Kilimandžaro. U popodnevnim satima se stiže do kuće. Sada vam je potreban odmor jer oko ponoći krećete na završni uspon. Postoji opcija, koja naravno zavisi od toga koliko imate novca, da se kod Kibo planinarske kuće ostane jedan dodatni dan radi aklimatizacije, ali to retko ko radi. Većina ljudi iz čitavog sveta odmah iste noći kreće na vrh. Pod svetlom vaših čeonih lampi napuštate Kibo kuću

i krećete strmim siparskim terenom prema rubu kratera. Naporno je, teže se diše i visina se uveliko oseti. Nagrada za uloženi trud je neopisiva: na kraju strmog sipara, na ivici kratera je nešto niži vrh zvani Glimanova kota. Tu ćete biti svedoci jednog od najlepših izlazaka sunca na celoj planeti. Uživajte na trenutak i odmorite malo. Posle se nastavlja nešto lakšim terenom i nakon par sati stižete na vaš glavni cilj: vrh Uhuru – Krov Afrike - 5.895 mnv. Na vrhu postoji

Levo: Tropske šume posle Marangu kapije;
Desno: Lavica - rezervat Ngorongoro

Trekeri na putu ka planinarskom domu Kibo

tabla sa natpisom pored koje se svi slikaju kao dokaz da su uspeli. Međutim treba se vratiti do Kibo kuće i to što je moguće pre. Česta slika je da vidite pored puta mnogo ljudi koji dremaju jer se zbog hipoksije i iscrpljenosti nalaze u konstantnom polusnu. Da vam se to ne bi desilo, pijte puno tečnosti, uzimajte dovoljno brzo razgradljivih šećera ali nemojte zaboraviti ni na elektrolite.

NAKON KIBO KUĆE treba posle okrepljenja nastaviti skroz nazad do Horombo koliba. Tokom ovog silaska reći će te sebi bar jednom: „Šta mi je sve ovo trebalo?“ :) Ali kada se dokopate toplog obroka i udobnog kreveta osmeh će se vratiti na lice. Iscrpljeni, ali zadovoljni utonućete u san i sanjaćete snegove Kilimandžara!

Na izlasku kod kapije Marangu dobićete te sertifikate o uspešnom usponu a uveče istog dana se uvek organizuje svečana večera na kojoj će biti uručene diplome za uspešan uspon na Kilimandžaro.

Ako ste već prevalili toliki put i došli u Tanzaniju zbog Kilimandžara, iskoristite priliku i krenite na dvodnevni foto - safari u neki od rezervata.

To su mesta za koje je teško verovati da postoje. Ovo je Afrika iz priča i filmova, ali ne za sve i ne za svakoga. Safari vožnja počinje u zoru

i traje ceo dan. U rezervatima možete očekivati svih „velikih 5“, kao i mnoge druge veličanstvene afričke životinje i ptice. Afrička divljina na dlanu je garantovan doživljaj, samo slušajte vaše vodiče i ne uznemiravajte životinje.

Nakon napornog uspona safari služi da se malo opustite i odmorite, ali i da upijete svim čulima čudesnu Afriku. ■

NAJAVA EKSPEDICIJA EXTREME SUMMIT TEAM-A

Manaslu expedition 2014.

Uspion na Manaslu (8.163mnv) - Nepal

Trajanje: 40 Dana

Polazak: 27.08.2013. - 06.10.2014.

Island Peak expedition 2014

Uspion na Island Peak (6.189m) - Nepal

Trajanje: 22 Dana

Polazak: 10.10.2014

Aconcagua expedition 2014.

Uspion na najviši vrh Južne Amerike –

Aconcagua (6.962m)

Polazak: 28.01.2014.

Everest Expedition 2014

Ekspedicija na najviši vrh na svetu.

Trajanje: 62 Dana

Polazak: 27.03. – 4. 06 2014.

Izazovu na **Suvoj planini (Srbija)** odazvalo se oko 50 takmičarki, koje su nastupile u dve kategorije...

PRVA ŽENSKA avanturistička TRKA

MilošMilenković / photographer

Ženska planinska trka izazova pod nazivom „Prva ženska avanturistička trka“ održana je 31. avgusta na Suvoj planini. U ovom sportskom događaju učestvovalo je oko 50 devojaka, koje se bave raznim sportovima, kao i one koje su samo re-kreativke.

Trka je bila podeljena u dve kategorije „Težu“ i „Lakšu“. Takmičarke u „Težoj kategoriji“ prešle su stazu dužu 28 kilometara, sa usponom od 1.200 metara visinske razlike i zadatkom da savladaju jednu prepreku. Prepreka je, zapravo, bila stena visine oko 15 metara, koju su takmičarke pele osigurane na užetu, a spuštale su se abajlom. „Lakša kategorija“ je prešla stazu od 18 kilometara i takođe savladala visinsku razliku od 1.200 metara.

Ruta trke je vodila preko manje posećenog i neopravdano zapostavljenog, dela Suve planine gde se nalaze vrhovi Divna Gorica, Preslap, Pasarelo... sa kojih se pružaju čarobni vidici na gorostasni

MilošMilenković / photographer

greben, kojim dominiraju Trem i Sokolov kamen. Upravo to je i bio razlog što je odluka pala da se trka održi baš ovde. Pored promocije planinarstva, rekreacije i uopšte sporta u prirodi, cilj nam je da promoviramo ove netaknute i pomalo divlje prirodne lepote. Učesnice, među kojima je u „lakšoj

kategoriji“ bilo i početnica, toga dana su poslale poruku svima, pa i planinarima, da malo češće obilaze ovaj deo Suve planine.

Skup timova i organizatora je bio u petak 30. avgusta u Divljani, koja se nalazi u podnožju Suve planine, pet kilometara od Bele Palanke. Organizatori i pripad-

MilošMilenković / photographer

nici Gorske službe spasavanja su takmičarkama predložili da će na terenu biti potpuno bezbedne i da je staza na mestima gde nema dovoljno markacija obeležena žutim trakama i ne postoji šansa da zalutaju. Ukoliko neka želi da odustane od trke, moći će da javi telefonom dežurnim službama i do cilja će je sprovesti prečicama.

Na terenu je raspoređeno dovoljno kontrolora, celim krugom staze su se rasporedili momci iz Gorske službe spasavanja i trka je počela 31. avgusta, nešto posle sedam sati ujutru. Prvo su star-

tovala devojke iz „lakše kategorije“, a posle njih i one iz „teže“. Sve je funkcionisalo kako treba, sem par devojaka koje su u jednom delu malo odstupile od glavne rute, ali se ubrzo i vratile. Čak i da su nastavile u pogrešnom pravcu, put bi ih doveo do dežurnih.

Uz pomoć Planinarskog saveza Srbije dobili smo sredstva od Sportskog saveza Srbije da učesnicama obezbedimo majice. Takmičarke iz „teže grupe“ nosile su crne majice sa roze-zelenim cvetićima i natpisom trke, a devojke iz „lakše grupe“ bele majice.

Zahvaljujemo se

Zahvaljujemo se pojedincima, kao i klubovima i savezima koji su pomogli da se realizuje ovaj lep i zabavan sportski događaj. Uz sportski klub „Alti“ iz Beograda bili su: Turistička organizacija i Opština Bela Palanka, Dečije odmaralište Divljana i Gaj – Crveni krst, Planinarski klub „Trem“, odred izviđača „Remizijana“ iz Bele Palanke, PK „Ruj“ iz Babušnice, PK „Mosor“ iz Niša, agencija „Nature Travel“ iz Niša, PK „Železničar“ iz Niša, članovi Alpinističkog odseka Beograd, restoran „Trem“ iz Bele Palanke, PK „Vidlič“ iz Pirota, članovi Nezavisnog sindikata policije i Kik boks kluba „Crne kobre“ iz Pirota, preduzeće „Elpos“ iz Beograda, Gorska služba spasavanja, Planinarski savez Srbije i Sportski savez Srbije.

Zahvaljujemo se sponzorima koji su svojim proizvodima i brendovima obezbedili nagrade: Grifone, Revita, City Fashion Jewellery, Nature Travel Office i Foodland.

Ova trka će postati tradicija i održavaće se svake godine na proleće i jesen. Vidimo se na sledećoj u maju na Staroj planini.

Ukrasile su planinu toga dana!

Imale su i zadatak da na jednoj od kontrolnih tačaka pred kamerama otpevaju nešto. Iskreno, sve su bile tako raspevane, da smo ceo dan raspoređeni duž 28 kilometarske staze slušali preko radio stanica njihove pesme.

Među takmičarkama je bila i naša legendarna glumica Mirjana Karanović i Branka Stojković. Učestvovala su planinarke, penjačice, radio voditeljke, fitness instruktorke, karatistkinje, re-kreativke, avanturistkinje... Jedna je bila prvakinja u limbo densu, druga se bavila padobranstvom, zatim atletičarka koja je kao junior i senior osvajala prva mesta na državnim prvenstvima. Kick-boxing reprezentativka, višestruka državna prvakinja i sa bronzanom

Miloš Milenković / photographer

Miloš Milenković / photographer

Miloš Milenković / photographer

Miloš Milenković / photographer

Rezultati trke

VREME I PRVA TRI OSVOJENA MESTA TEŽE (AKTIV) GRUPE (28 km, 1.200 m visinske razlike, sa jednom preprekom).

Upisano vreme je ukupno sa vremenom od 20 do 30 minuta sa savladavanjem prepreke. Ako se to vreme oduzme dobija se vreme aktivnog trčanja/kretanja timova od starta do cilja.

1. mesto - „Bambine” - Katarina Pohlod (Novi Sad) i Aleksandra Marinkov (Pančevo) - 4h 8' 20"
2. mesto - „Profesorke” - Ivana Petrović (Niš) i Jovana Stančić (Niš) - 5h 40' 40"
3. mesto - „Keka & Seka” - Ksenija Krstić (Beograd) i Dijana Sarafimovski (Beograd) - 5h 43' 16"

LAKŠA KATEGORIJA - 18 KM I 1.200 M VISINSKE RAZLIKE:

1. mesto - „D&S” - Suzana Čolović (Beograd) i Danijela Ristić (Niš) - 4h 25' 30"
2. mesto - „Babušničke tigrice” - Vera Soiljkov (Babušnica) i Sandra Mitrović (Babušnica) - 4h 33' 48"
3. mesto - „Devojke sa sela” - Dragana Radovanović (Beograd) i Saša Miladinović (Beograd) - 4h 56' 20"

medaljom na Svetskom prvenstvu 2007. godine, Profy-boxer od 2005. A druga u karate/shotokan/ državna prvakinja 2012. Bila je i pripadnica policije, pa enduro bajkerka, zatim devojke koje trče polumaratone, krosee i maratone (jedna iza sebe ima 40 trka). Članice reprezentacije u krosu i planinskom trčanju (Balkanijade)... Ponosni smo na sve učesnice sa kojima smo taj dan proveli na Suvoj planini!

Trka se završila u 16 sati, kada su i poslednje takmičarke stigle do cilja. Cilj je bio u dolini, nedaleko od petokilometarskog kolskog puta koji vodi do mesta boravka. Kako smo pretpostavili da će takmičarke posle cilja biti umorne i neće im biti milo da se peške spuštaju kolskim putem do Divljane, dva meseca pre trke, u dogovorima sa lokalnim čelnicima, pokušali smo da im obezbedimo prevoz. Obećali su nam tri terenska vozila, da bi nam dan pred trku saopštili da imaju samo jedno i to sa ograničenom kilometražom vožnje, odnosno sa nedovoljno goriva. Ovu nevolju pokušao je da nam ublaži vlasnik restorana „Trem” iz Bele Palanke i ponudio svoj kamion. Nismo imali drugog izbora i kamion je odradio deo posla, iako neudoban, prevezao je polovinu takmičarki, ali

po ostale nije mogao da se vrati jer mu se probušila guma. Stoga su se neke učesnice vraćale peške zajedno sa organizatorima, a neke terenskim vozilom i vozilom GSS-a.

Predveče, u dečijem odmaralištu u Divljani, bilo je proglašenje pobednica i dodela nagrada za prva tri mesta u obe kategorije, nakon čega je sledila večera koju nam je priredila Turistička organizacija Opštine Bela Palanka.

DRAGANA RAJBLOVIĆ
SPORTSKI KLUB „ALTI”
WWW.ALTICLUB.ORG.RS

U prodaji od 10. maja - vodič za **Penjanje u Srbiji**,
jedinstven po svom obimu i sadržaju!

Na 350 strana nalazi se:

700 smerova,

100 toposkica i

100-ak kolor fotografija, sa

75 tabela,

30 fotoskica,

30 mapa, i

10-ak kratkih biografija znamenitih penjača.

Knjiga je štampana na visoko kvalitetnom papiru
u džepnom formatu (B6). Može se kupiti po ceni
od 2250,00 dinara, u prodavnici Zeleno Drvo u
Beogradu ili naručiti preko interneta.

Za kupovinu iz inostranstva, omogućeno je
plaćanje putem PayPal sistema. U cenu knjige
treba uračunati i troškove dostave prema izboru
kupca.

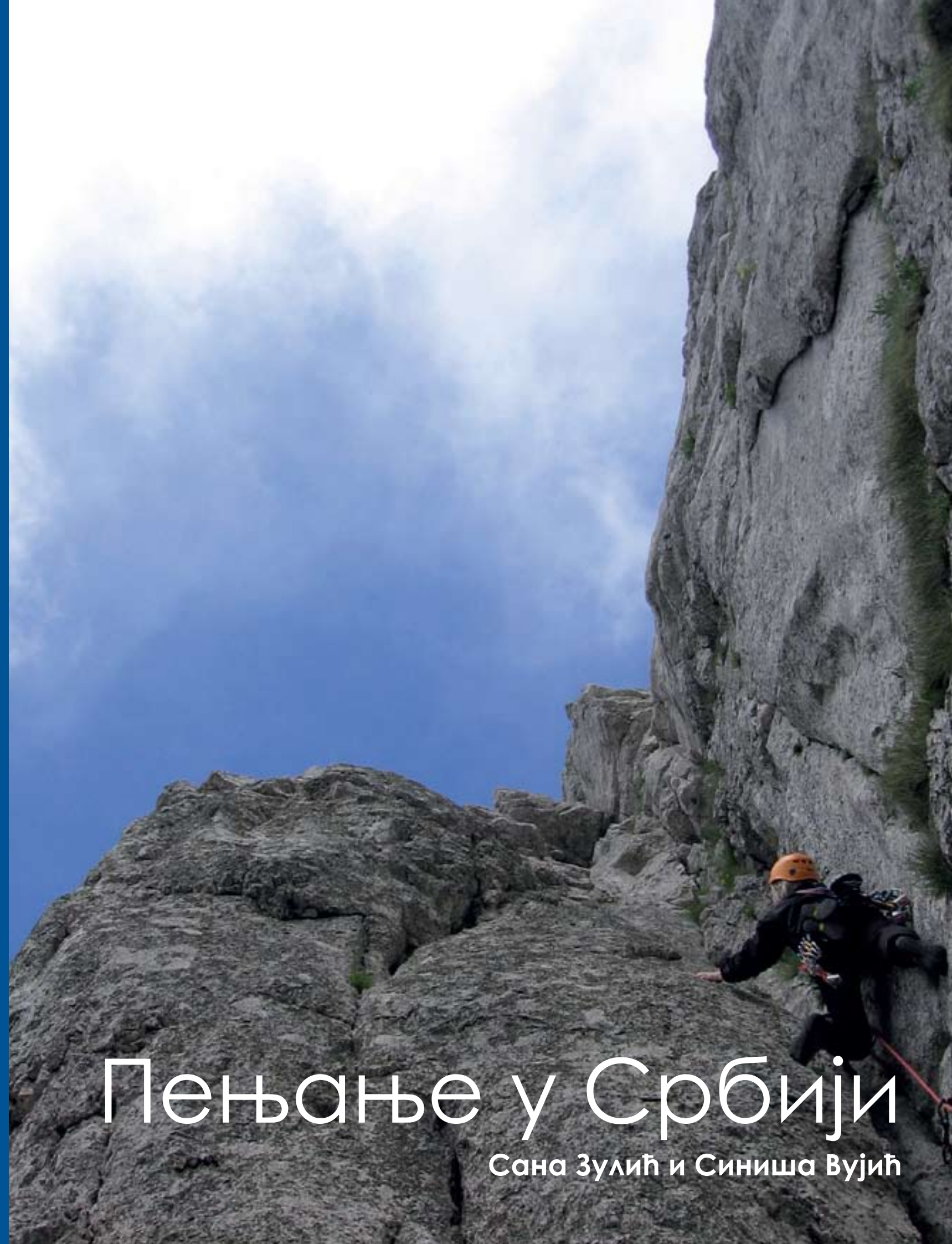
Više informacija o vodiču i načinu kupovine na:
penjanjeusrbiji.rs/ ili
facebook.com/PenjanjeUSrbiji

Gornjačka klisura/Prijepolje/Sićevačka
klisura/Borski Stol/Ovčarsko-Kablarska
klisura/Beograd/Grdoba/Jelašnička
klisura/Kanjon Resave/Dubočka pećina/
Vučjanka/Mučanj/Soko grad

Пењање у Србији

Сана Зулић и Синиша Вујић

4 ELEMENTS

trka

VLASINA
2013.

Četiri elementa, voda, zemlja, vazduh i vatra u svakom od takmičara donela su tog dana svima na **Vlasini (Srbija)** mogućnost da se osećaju kao pobednici u sportu naporu, ne odustajanju i timskom duhu...

Do sada neviđena sportska bitka, na Vlasinskom jezeru, trka „4 ELEMENTS“ održana je 9. 8. na ogromno zadovoljstvo učesnika, gledalaca i turista koji su tog divnog dana uživali u ovom neopisivom ambijentu. Za Savez ekstremnih sportova, ovo je treća po redu „4 ELEMENTS“ trka, dakle najdinamičnija i najmasovnija jer se 12 timova sa po pet članova za svaku od disciplina nadmetalo u štafeti, a po organizaciji najkvalitetnija zahvaljujući naravno sponzoru, vodi „ROSA“, Turističkoj organizaciji Surdulice, PIO „Vlasina“ i uz pomoć zvanične navigacije „Garmin“ i vozila „Toyota“.

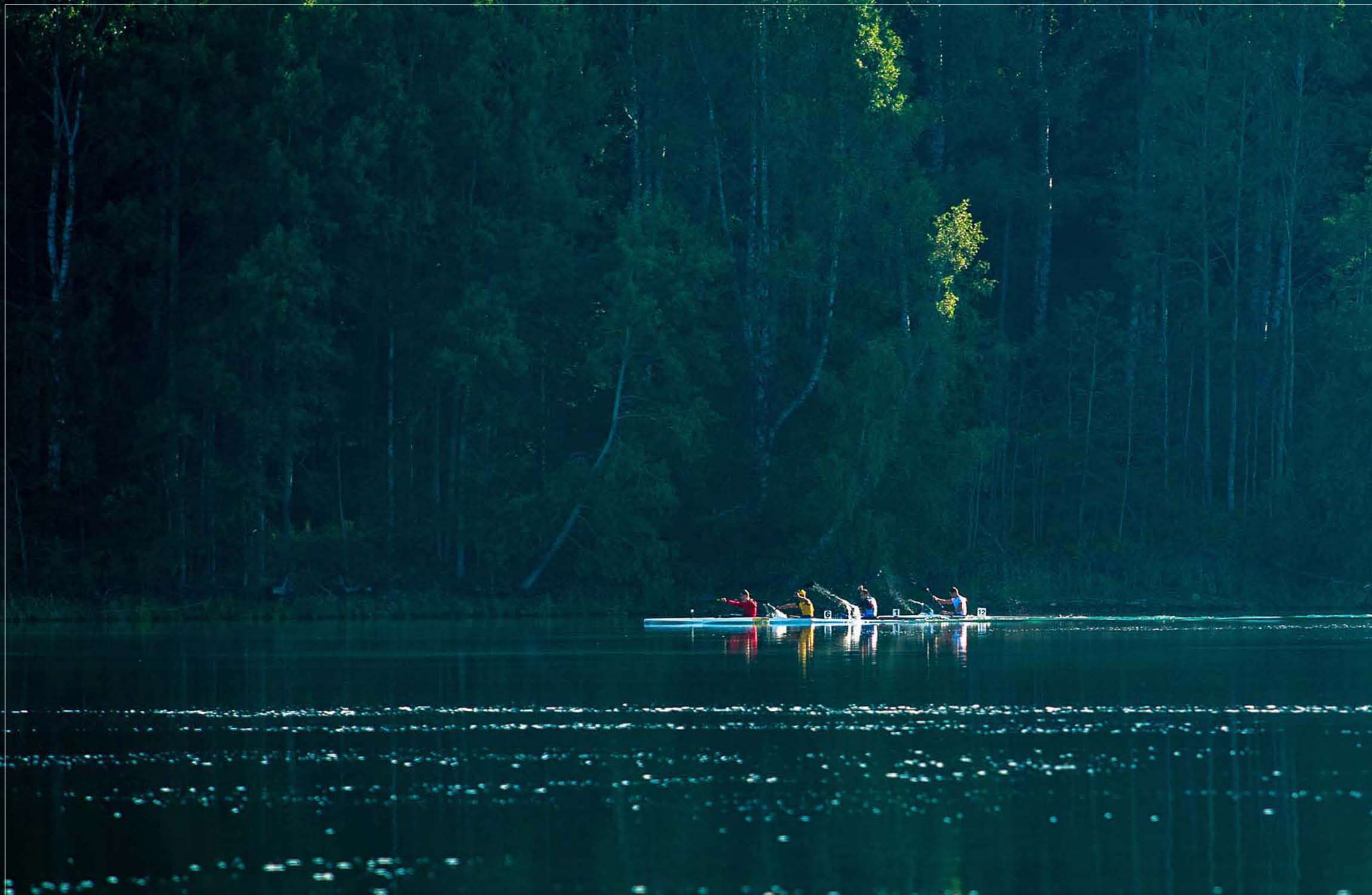
Značajan pomak u dinamici trke doneo je ovogodišnji raspored dis-

ciplina u štafeti, pa su trku otvorili elementi vode - kajak sa deonicom 12 km i plivanje od pet kilometara. Pobedu u prvoj borbi, svojom sjajnom strategijom odneo je naš trofejnik kajakaš Milenko Našagaćin, ali pravi začim dodala je Milica Lazor članica jedinog ženskog tima „Orlovac Ladies“ osvojivši devetu poziciju, što je njenoj timskoj kolegenici u plivanju dalo lepu prednost koju je i valorizovala sedmim vremenom u plivanju. „Kayak House Team“ i njihov Tamaš Farkaš i u drugoj borbi postavili su najbolji rezultat. Interesantno je da su prve tri primopredaje za predavanje čipa za merenje vremena između plivača i biciklista izvršene u vremenu manje od dva minuta, tako da ni treća disciplina mountain bike nije bila ništa manje neizvesna.

Nažalost, svoju deonicu od 44 km sa usponom na dva vrha, Čemernik 1.638 m i Strešer 1.876 m dvojica biciklista ipak nisu u potpunosti izvezli. Zbog kvara na menjaču Igor Vuković iz tima „Medijana“ iz Niša, morao je da

se vrati na početak i pozajmi bicikl od jednog od gledalaca trke i sa zakašnjenjem od petnaestak minuta ispočetka krene u svoju etapu. Još veći problem je imao Dragan Mitrović iz tima „Malaslačak 2“ koji je pri spustu sa vrha Strešer doživeo ozbiljan pad ali je sa ogromnom posekotinom desnog kolena završio svoju etapu dovezavši bicikl do cilja gde ga je sačekala ekipa hitne pomoći i odvezla za Surdulicu. Ovo je ujedno i treća disciplina u kojoj je „Kayak House Team“ ostvario najbolje vreme, a njihov član Bojan

Đurđić je za jedan sati i 59 minuta, doneo 18 minuta prednosti svom kolegi Blaži Maksimoviću, koji ipak nije uspeo svoju deonicu od 10,2 km uz uspon od 1.100 m da istrči brže od neverovatnog Kristijana Stošića iz tima „Revita” koji je vremenom od 55 m i 17 s osvojio zlato u disciplini trčanje.

Možda i najatraktivnija disciplina, paraglajding, donela je i najviše uzbuđenja.

U poslednjoj etapi prvi je startovao Vladimir Bačanin iz tima „Kayak House Team” ali se već nakon pola časa leta ispostavilo da

već viđena pobeda njegovog tima nije toliko izvesna.

Heroj poslednje etape je pilot Miroljub Janićijević Ceki, iz „Specijalne brigade” koji je deonicu od deset kilometara preleteo za rekordnih 32 m i 25 s, te time sebi obezbedio zlato u paraglajdingu.

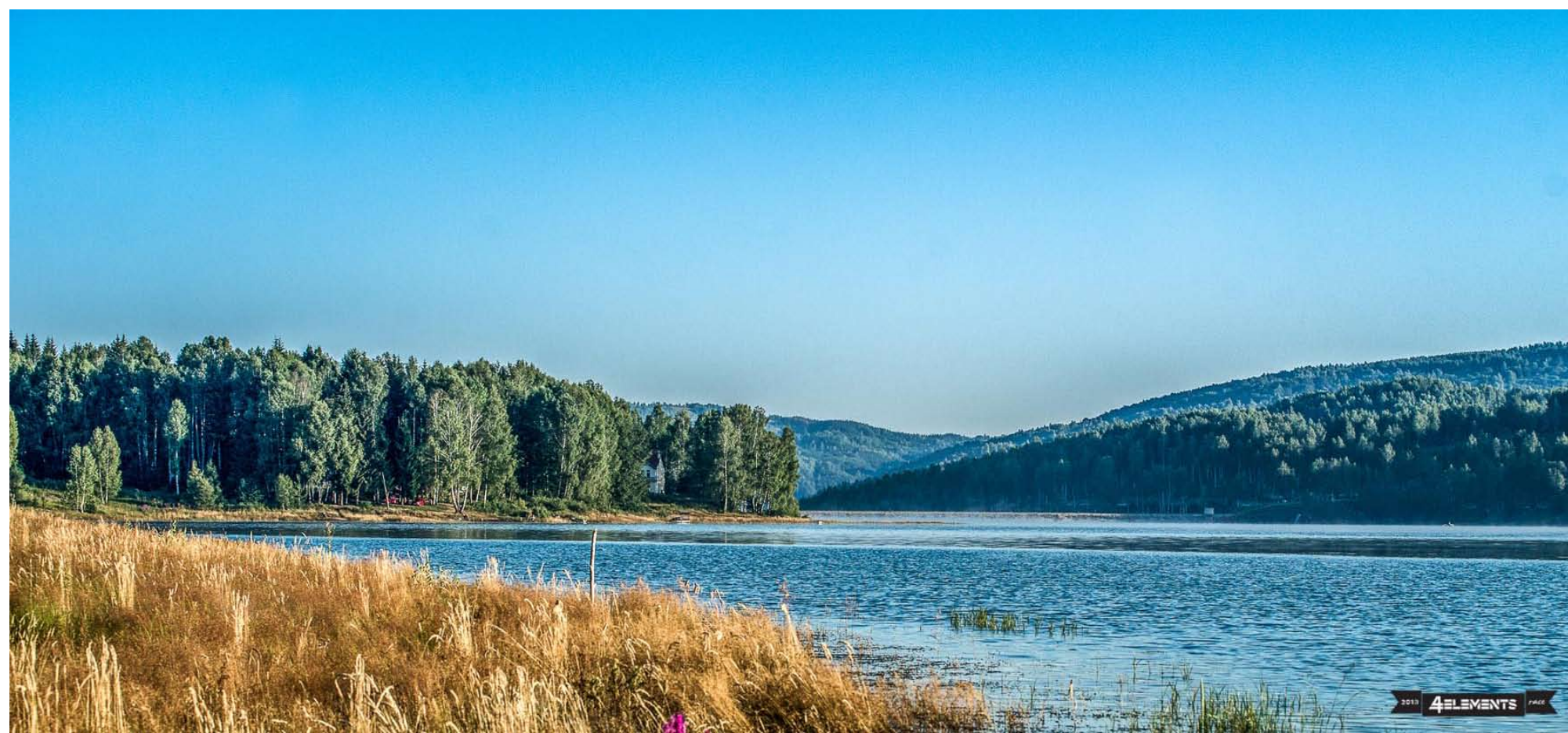
Neočekivan obrt u ovoj borbi donosi pilot Željko Oluka, koji uzletevši sa osam minuta zakašnjenja u odnosu na vodećeg Bačanina, doleće na ciljni teren 15 minuta pre njega i svom timu „Revita” donosi pobedu u ukupnom plasmanu!

Četiri elementa, voda, zemlja, vazduh i vatra u svakom od takmičara donela su tog dana svima na Vlasini mogućnost da se osećaju kao pobednici u sportu naporu, ne odustajanju i timskom duhu.

Još jednom je pobedilo druženje i zdravo nadmetanje.

Uz sve pohvale organizatru „Savezu ekstremnih sportova”, plan da sledeće godine trka „4 ELEMENTS” postane internacionalna, gotovo je izvestan.

ŽELJKO MILANOVIĆ
PHOTO: 4 ELEMENTS RACE

ČETVRTA TRKA PREŽIVLJAVANJA

Sedamdeset kilometara surovog terena na nepristupačnim terenima u okolini **Krupnja (Srbija)**, 45 ekipa... Evo i skustva pobednika - ekipa „UgyMojo“!

Neku posebnu taktiku pre trke nismo pravili. Jednostavno uzdali smo se u naše sposobnosti „čitanja karte“ jer se obojica bavimo orijentiringom, ali već na prvoj tački pravimo mali kiks zbog topografske karte koja je prilično stara pa nije bilo ucrtanih nekih novih puteva, a „otvoreni delovi“ sada su pošumljeni...

Nastavili smo značajno pažljivije pokušavajući povremenim trčanjem da nadoknadimo izgubljeno vreme, a i da „brzinac“ do „Mačkovog kamena“ uradimo maksimalno i osiguramo ekstra bodove koji bi možda bili presudni

staze i dužine preko 70 km. Koliko je zaista svima bilo teško govori i podatak da je od 45 ekipa u kategoriji „Opstanak“ trku završilo samo njih pet!

Ovogodišnja „Trka preživljavanja“ bila je pravi izazov što zbog zahtevnog i posebno strmog terena u okolini Krupnja, a tako i zbog koncepcije

u ukupnom bodovanju.

Kako je bilo veoma strmo, javljaju se i prvi simptomi umora i gladi, a zatim i blage psihičke krize. Posle brzina nastavili smo malo lakše kako bi odmorili, trudeći se da pronađemo nešto od hrane - od kupina, divljih jabuka, oraha, grožđa, dunja, a tu su i maslačak, kopriva, poneki skakavac i pečurka, ali za preživljavanje najviše nam je značio krompir sa neke stare njive.

Kako se sumrak spuštao overili smo kontrolnu tačku kod planinarskog doma „Šarena Bukva“, gde smo stigli i ekipu „Megacareva“. Primetili smo da su bili umorni pa smo razmišljali da malo ubrzamo kako bi na mestu gde bi bivakovali ostali sami i na taj način krenuli dalje bez njihovog znanja. Ubrzali smo i spustili do tačke A gde odlučujemo da prenoćimo, i tako iskontrolisali da li je neko i kad prošao, i na taj način planirali naš nastavak dalje.

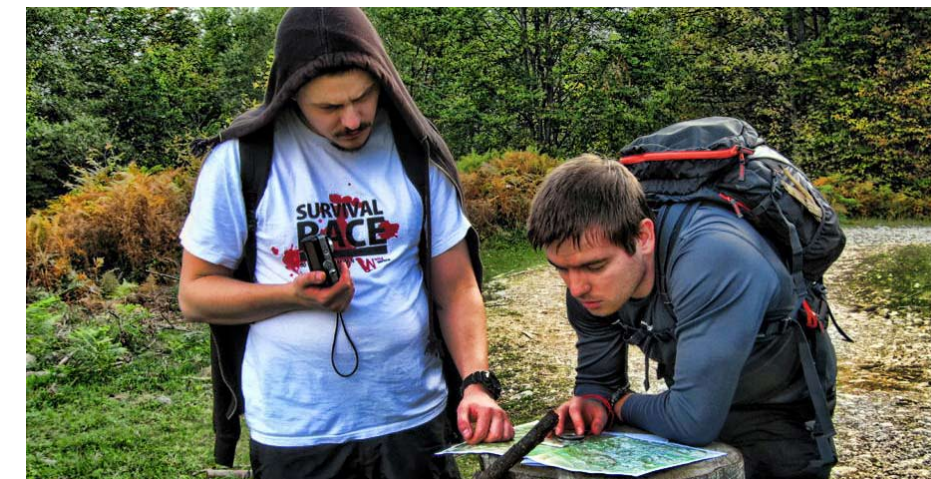
Uz malo muke uspevamo da napravimo dovoljno dobar biva

i da zapalimo vatru. Uz sumiranje utisaka ređamo krompire, i konstatujemo da imamo sreće sa vremenom jer nema kiše a i noć nije toliko hladna, tako da smo mogli lepo i da odspavamo.

Pored nas prolaze dve ekipe i javlja se dilema: da li i mi da nastavimo noću po mesečini koja omogućava kretanje, ili pak da odmorimo? Odlučujemo da odmorimo, što se kasnije ispostavilo kao presudna odluka zbog koje smo pobedili.

Uspevamo dovoljno odmorni da nastavimo u četiri sata ujutro istim ritmom. Saznavši da smo treći na sledećoj kontroli, ubrzavamo i srećemo „Sinove šume“ i posle kratke pauze nastavljamo dalje sami jer su oni posle grešaka i pešačenja cele noći bili iscrpljeni.

Posle nekoliko sati pešačenja susrećemo „Megacareve“, overavamo kotu Stražilo i spuštamo se u reku gde nailazimo na sledeće kontrolore koji nam čestitaju jer smo prva ekipa koja stiže kod

njih. Osokoljeni, ali i sve umorniji nastavljamo dalje i saznajemo da dalje imamo ultimativni konstantan uspon od 300 m visinske razlike posle čega još samo deset kilometara do cilja. Savladavši taj uspon, sad već ponovo gladni, žedni i na izmaku snage jedva uspevamo da uživamo na predivnom pogledu koji se pruža preko vrhova koja dosežu daleko u BiH sa jedne strane i Gučeva sa druge.

Računamo koliko još sati je potrebno do cilja, razmišljamo o gulašu i pasulju koji nas čeka tamo. Javlja se i prvi ozbiljni simptomi iscrpljenosti, zvuk postaje tup, vid se muti i sužava a donja vilica počinje da trne... Vode odavno nema... Agonija! I posle nekoliko sati pešačenja odlučujemo da skrenemo kilometar sa puta i odemo do doma „Šarena Bukva“ i osvežimo se hladnom vodom!

Iako osveženi i dalje iscrpljeni, krećemo u poslednje spuštanje a muzika sa ciljnog razglaša nas ohrabruje i konačno se sve završava! Znamo da smo prvi ali tek treba sabrati i ostale zadatke i izbodovati.

Sigurno da su iskustva sa trke preživljavanja od pre dve godine, a i drugih avanturističkih trka i sportova izdržljivosti u mnogome pomogle da, za ovakvu trku koja opravdava svoj naziv

PREŽIVLJAVANJE, podnesemo dosta lakše od drugih.

Na kraju i poseban zadatak za sve pristigle ekipe: paljenje vatre uz pomoć kresiva, što nama prvim polazi za rukom i novi bodovi koji nam osiguravaju pobjedu u

kojoj ćemo sigurno uživati i željno iščekivati narednu godinu i novu trku i nove izazove u organizaciji fantastičnih momaka i devojaka ispred „Wild Serbia“!

EKIPA „UGYMOJO“,
TEKST: IGOR VUKOVIĆ

Nova destinacija, novi izazovi, nova kategorija... Avantura počinje!

„TRKA PREŽIVLJAVANJA©“

5.-6. oktobar 2013.

Peta jubilara Trka preživljavanja je pred nama! Wild Serbia Vas i ove godine poziva da učestvujete u jednoj od najvećih avantura u našoj zemlji! Pravila trke i dalje važe:

„Stazu od sedamdesetak kilometara potrebno je preći za dva dana u timovima od 2 do 4 člana. To i ne zvuči tako teško, međutim, od opreme timovima je dozvoljeno da koriste samo: mapu terena, kresivo za paljenje vatre, nož i odeću koju imaju na sebi. Prolazeći kroz šume, kanjone, livade i jaruge, takmičari se susreću sa raznim preprekama i opasnostima. U ovakvim uslovima potrebno je da sami naprave sklonište, zapale vatru, pronađu ili ulove hranu! Sve ove aktivnosti i domišljatost takmičara se posebno boduju pri ukupnoj oceni pobjednika trke.

Pobjednik će biti ona ekipa koja sakupi najviše bodova, a poeni se dobijaju za vreme koje je potrebno da se pređe staza, upaljenu vatru, napravljeno sklonište, pribavljenu hranu kao i uspešno rešene specijalne zadatke. Zato je neophodno da svaka ekipa ima foto-aparat kojim će sve te aktivnosti dokumentovati.

U Trci preživljavanja mogu da učestvuju svi koji sebe smatraju psihofizički spremnim. Trka je internacionalnog karaktera, svake godine se organizuje u različitom delu Srbije i okuplja veliki broj učesnika balkanskih zemalja. Destinacija u Srbiji na kojoj će trka biti organizovana biće objavljena 5 dana pred početak manifestacije, u ponedjeljak 30. 09. 2013. godine. Trka preživljavanja se organizuje u tri kategorije: **Opstanak, Avantura i Porodica.**

Kategorija AVANTURA je namenjena svim avanturistima i ljubiteljima prirode. Ovo je prilika za uživanje i upoznavanje

nepristupačnih krajeva Srbije, beg od poznatog i ustaljenog života u gradu. Kroz niz zanimljivih zadataka, takmičari prolaze kroz netaknute predele gde će imati priliku da pokažu svoju snalažljivost u traženju hrane i krova nad glavom. Učestvovanjem u trci u okviru Avantura kategorije pored pronalaska novih granica sopstvene izdržljivosti, takmičari se uvode i pripremaju za Opstanak kategoriju i sledeće izazove u Trci preživljavanja. Staza koju je potrebno preći je do 35 km a pravila trke i dozvoljena oprema su isti kao za Opstanak kategoriju.

U kategoriji OPSTANAK staza od +60 km predstavlja izazov i za one najhrabrije. Ako želiš da testiraš sebe i svoje sposobnosti, da vidiš od čega si napravljen, spremi se da se oprobáš u jednoj od najtežih trka na Balkanu!

NOVO U 2013. GODINI! Od 2013. godine uvodimo novu, porodičnu kategoriju. U kategoriji PORODICA roditelji sa svojom decom će moći da učestvuju u pravoj avanturi namenjenoj deci uzrasta 7+ godina. Pošto učestvuju i deca, pravila su izmenjena i prilagođena tom uzrastu. Od opreme je dozvoljeno koristiti kampersku opremu (šator, vreća, podmetač...), dobijenu opremu od organizatorskog tima (mape, kresivo za paljenje vatre), kao i poneti hranu i vodu/sokove na trku. Iako timovi mogu da koriste širok spektar opreme i dalje će biti izvršeno bodovanje na stazi.

Više informacija možete naći na sajtu:

www.wildserbia.com/adventureraces

Kontakt telefoni 063/273-852, 060/014-01-17

E-mail: adventure@wildserbia.com

ČOVEK VS PRIRODA

Da li si spreman?

5-6. OKTOBAR 2013.

Trka preživljavanja

Dozvoljena oprema: mapa, kompas, nož, pola litra vode i kresivo za paljenje vatre

lokacija nepoznata 5 dana pred trku

Dva dana avanture, sporta i preživljavanja, više od 150 takmičara...

3 kategorije:

Opstanak - za iskusne sportiste 60+km surovog terena, orijentacije i snalaženja u prirodi

Avantura - ko želi da se oprobá prvi put u preživljavanju 35km staze, hrana i voda iz prirode, spavanje u napravljenom skloništu.

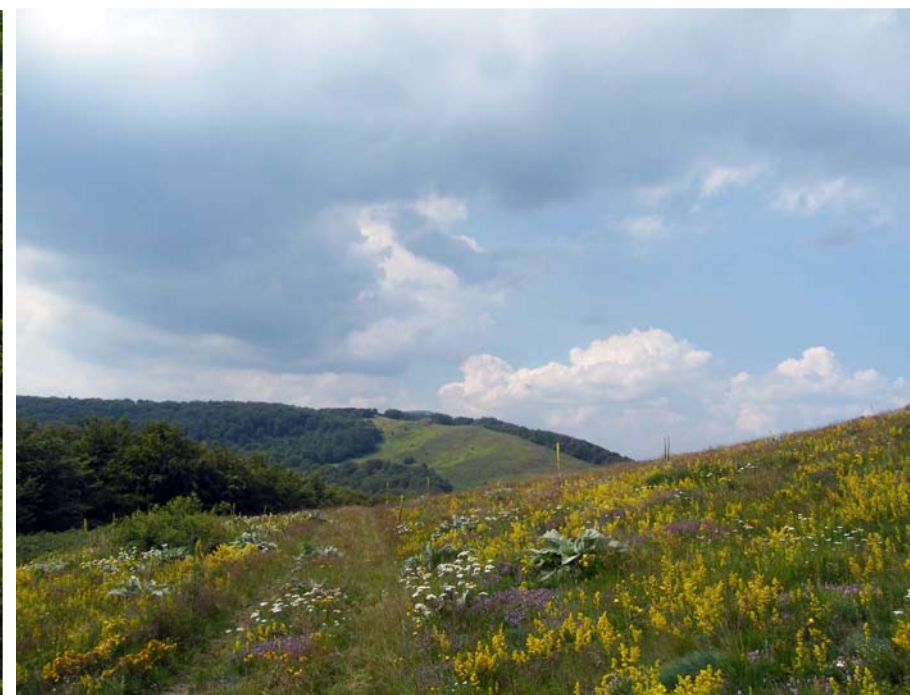
Porodica - za roditelje i decu 10km staze, dozvoljena hrana i oprema za kampovanje.

TIMOVI OD 2 DO 4 ČLANA
avantura počinje...

Kontakti: www.wildserbia.com adventure@wildserbia.com 063273852, 0600140117

Grebenom Stare planine i „Pirin 2013.”

U jeku godišnjih odmora i putovanja na raznorazna mora, grupa entuzijasta i ljubitelja prirode iz **Srbije** odlučuje da svoje odmore provedu na drugačiji, aktivni način...

Sonji, Đini, Nadi i Sneži, Mačku, Jovi, Bojanu i Ivanu nije teško palo da kofere na točkiće zamene transportnim rančevima na leđa od 60 i više litara; da udobnost hotelskog smještaja zamene šatorom, a mediteransku destinaciju zamene planinskim vrhovima Balkana i Pirina. To je iskusna skupina planinara koja se prošle godine dobro pokazala u istraživanju staroplaninskih vrhova, vodopada i kanjona mnogobrojnih reka. A ovog puta, grupa je postavila sebi dva zadatka: da pređe deo Stare planine u Srbiji, njenim grebenom, od Srebrne glave (najistočnija tačka Srbije) do Midžora, koji je sa svojih 2.170 m najviši vrh Srbije (bez KIM); i da popnu pirinske vrhove Vihren, Kutilo i Banski Suhodol.

Našu avanturu otpočeli smo u selu Senokos, opština Dimitrovgrad, od kojeg smo krenuli ka Srebrnoj glavi. Sa nje pogled dopire duboko u Bugarsku, a naročito se izdvaja vrh Kom svojim kupastim izgledom.

Od Srebrne glave put nas vodi do Mučibabe, vrh interesantnog naziva, koji nas je inspirisao da smišljamo šaljive razloge zbog čega je dobio takvo ime. Na obroncima Mučibabe začeto je pilot krdo konja koje se

samo stara o sebi, tako da ih ljudi i nazivaju poluidivljim. Izdaleka smo ih mogli videti kako su ceo vrh zauzeli. Zaista divan prizor spokojnih atova koji ne brinu o ničemu drugom nego da se dobro napase travom. Kad god smo došli blizu nekog konja, graciozni su nas pozdravljali njihanjem i klimanjem glava.

Od Mučibabe i Tupanca smo počeli da se spuštamo, tako da smo pred kraj prvog dana došli ispod 1.400 m što je preko 500 m visinske razlike. Moj prvobitan plan je bio da se dokopamo Koprena i izvorišta Dojkinačke reke, Tri kladenca, pre mraka ali i sam se uverio da je to bilo teško izvodljivo uzimajući u obzir rančeve koji su bili teški 15 i više kilograma. Pređenih 22 km za prvi dan je bilo i te kako pohvalno s obzirom da smo tek u 11 sati startovali naše putašestvije.

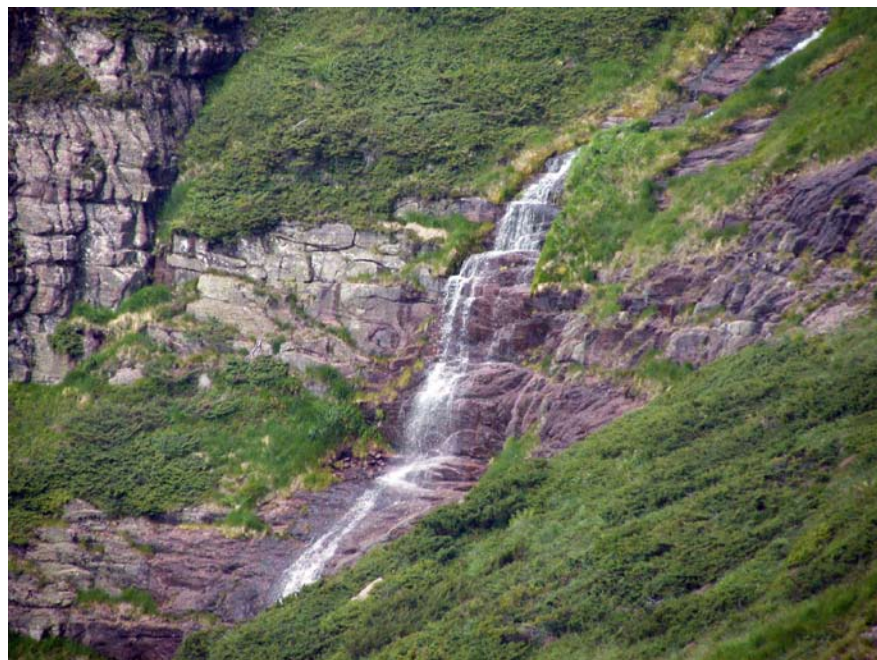
Ulogorili smo se pokraj Kaca Kamena, mesto kojim dominira, a što drugo nego kamen. Kamen, stena pokraj kog su nekašnji graničari pravili svoja druženja uz logorske vatre, gitaru i pesmu. Iznenaden sam bio da su tu, na tako zabačenom mestu, daleko od civilizacije, mladi vojnici namestili od kamena omanji amfiteatar gde su priredivali svoj program. Na steni pokraj amfite-

atra postavljena je spomen ploča, sad izbledelih slova, pokraj koje i dalje čvrsto stoje četiri jarbola za zastave. Nekad smo bili država i imali smo vojsku, a sad... Sve je to zaraslo u visoku travu i šiblje zaborava na sve lepo što nam je ta država dala.

Nakon provedene noći pod šatorima na 1.400 m u gustoj bukvoj šumi, nastavljamo naše putašestvije. Nakon skoro jednog sata hodanja izašli smo iz šume i ugledali smo karakteristične zupce Koprena u svojoj punoj veličini. Nikad pre nismo penjali Kopren ovom stranom tako nismo u potpunosti znali šta nas čeka. Iz daljine se jasno videla serpentinska staza ali kad smo krenulu njom da hodamo videli smo da je dobar deo nje obrasto u kleku i da je pod velikim uglom te je ispalo teže nego što je izgledalo. Na pola puta do Koprena došli smo do mesta sa kog se najbolje mogu videti gornje kaskade Koprenskog vodopada. Prošle godine, kad smo išli celim tokom Dabidžinog potoka, zatekli smo Koprenski vodopad gotovo suv. Ove godine imali smo sreću da su kiše bile svakodnevne (do našeg dolaska na Staru planinu), te je vodopad bio pun vode i imali smo čemu da se zaista divimo.

Nakon skoro tri sata pešačenja i penjanja stigli smo do Tri kladenca, tri mala jezerolika izvora koja se niže spajaju i čine Dojkinačku reku, gde smo obnovili zalih izuzetno hladne i čiste vode. Dok smo odmarali, iz pravca Tri Čuke došli su naši prijatelji Piročanci - Sneža i Neša Lazić, koji važe za jedne od najvećih ljubitelja i poznavatelja staroplaninskih lepota. Nakon odmora i razmene iskustava, vreme je bilo da se pođe, svak na različitu čuku - Lazići na Stražnu čuku, a mi na Tri čuke! Kuriozitet staroplaninske klime jeste takozvani granični oblak koji dođe iz pravca Bugarske i odbije se o visoke vrhove koji se nalazi na granici neprelazeći mnogo na našu stranu. Zbog te oblačnosti, nismo mogli da se divimo pogledu na bugarsku stranu, te smo rešili da idemo stazom sa naše strane granice koja je tik ispod grebena. Oblaci su zaista bili uporni i skrivali su brojne lepote. Tako smo mogli da prođemo pored Vražje glave a da i ne primetimo stene sa njenog vrha. Vreme se sve više pogoršavalo. Sa bugarske strane oblaci, a sa naše strane krenuo je da duva sve jači vetar koji je drastično smanjio temperaturu. Pošto se bližio kraj dana, a i vreme je bilo sve lošije, ulogorili smo se na jedvite jade (vetar je toliko duvao da je bilo potrebno četiri čoveka da podigne jedan šator) pokraj davno srušene karaule. Nećete verovati, ali tu noć svi smo spavali kao bebe. Nisu nam smetali jaki udari vetra u šatore, ni jako hućanje - ništa! Umor je učinio svoje.

Jutro je svanulo bez vetra i sunčano, bar sa naše strane granice. Pošto smo zbog lošeg vremena ranije

legli, ustali smo pre šest i imali smo dovoljno vremena da se odmorimo i spremimo za završni deo ove grebenske ture.

Babin zub, naše konačno odredište, tako jasno se video da se u nama stvorila neka dodatna snaga da se što pre dokopamo njega. Prolazili smo pored raznih kota, čuka, skoro neprimetno. Golema čuka, kota 1980, Orlov kamik 1, Orlov Kamik 2... Sve su to kote koje smo savladali bez ikakve teškoće i nismo smo se mnogo odmarali jer smo znali da uskoro dolazi Midžor. Kako smo prošli drugi Orlov kamik, videli smo veoma brzo neku urušenu kamenu zgradu od koje kreće završni uspon na Midžor. Bilo je manje od 12 sati kad smo izašli na najviši vrh Srbije. Prosto smo sami sebe iznenadili snagom i brzinom kretanja s obzirom da smo se za dva dana prilično istrošili prelazeći 20 i više kilometara sa ogromnim rančevima na leđima.

Ne mogu vam opisati osećaj sreće i radosti kad smo na 2.168 m otvorili limenku omiljenog nam pića - piva! Što reče naš dobar prijatelj planinar iz Pirota, Srđan Tošić, prvo popijeno pivo posle planinarske ture jeste „pivo od milion dolara"! Eh, a koju vrednost ima pivo nošeno 50 i više kilometara u rancu i popijeno na najvišem vrhu Srbije!? Neprocnjivo!

Spust sa Midžora nam je bio prilično dosadan jer je dugačak oko sedam kilometara i konstantno se gubi na visini. Naročito je strma deonica od jednog kilometra pred sam Babin zub gde je nagib preko 50% i predstavlja problem za kolena, kao i prstima stopala. Al' šta smo sve istrpeli do tad, istrpeli smo i to.

I tako, nakon dva i po dana prešli smo grebenom put od Srebrne glave do Babinog zuba u dužini od 60 km. Savladana visinska razlika od preko 2.000 m uspona i 3.000 spusta. Fantastičan uspeh!

Zahvaljujući dobrim ljudima iz PD „Vidlič" iz Pirota organizovan je naš efikasan povratak u Dojkince gde su nas dočekali kao heroje uz fantastičan Maksin pasulj i razna druga ića i pića!

Nakon, tronednevne golgote, red je bio da se malo opustimo. Tako da smo četvrti dan naše avanture proveli pokraj izvora Vrela, koji još čeka nemačke stručnjake da ga detaljno istraže i izmere, i pored predivnog vodopada Tupavice, koji se nalazi na nepunih pet kilometara od Dojkinaca. Zaista, divan odmor za dušu i telo!

Peti dan je bio rezervisan za jednu drugačiju vrstu avanture. Prvo smo posetili jedan, po meni, najleši vodopad u Srbiji, Ivkov Vir, koji se nalazi u blizini sela Senokos, a posle smo otišli do Rosomačkih lonaca, klisure specifičnog izgleda. Voda je ovu klisuru oblikovala tako da njene zidine izgledaju kao slojevito naređane ploče krečnjaka. Sama klisura je najšira u srednjem „loncu" (ima ih ukupno tri) gde je široka ne više od četiri metra. A najuži delovi klisure su na prelasku između lonaca gde je klisura uža od jednog metra. Voda koja je izvajala ovu klisuru je izuzetno hladna i u najtoplijem letnjem periodu ne prelazi 15 stepeni celzijusa, tako da smo za naš poduhvat prolaska kroz ovu klisuru obezbedili neoprenska odela. Uz malo spretnosti i užeta uspešno smo prošli uzvodno kroz „grlo" rosomačke reke.

Za većinu učesnika ovo je bilo prvo kanjoning iskustvo što je dalo i adrenalinsku notu ovom poduhvatu.

Dan pred odlazak u Bugarsku smo rešili da se odmorimo i provedemo bez nekih ozbiljnijih aktivnosti koje bi mogle da uzrokuju neku povredu ili premor pa da nas to spreči u pentranju po Pirinu. S toga odlazimo u Topilnicu, duboki vir na reci Visočici pokraj sela Visočka Ržana, na kupanje i sunčanje.

I došao je i taj dan, odlaska u Bugarsku. Svi smo bili uzbuđeni ali Nada posebno. Ona nikada nije pela stenovite planine, pune trošnog kamena i sipara, te sam za nju posebno brinuo. A svi smo naročito na umu imali taj famozni Končeto, izuzetno uzan greben, uzan kao oštrica žileta.

Stigli smo u Bansko u ranim večernjim satima tako da smo imali sasvim dovoljno vremena da se lepo smestimo u odličnom, malom, porodičnom motelu. Ogroman krevet i kupatilo je za planinare, koji su toliko boravili u šatorima, čist luksuz. No, nakon svega i zaslužili smo malo komocije pogotovo što je pred nama bio još jedan naporan dan!

Subota. Svi smo bili budni u pet po bugarskom vremenu. Lagano smo se spremili i krenuli put hiže Vihren. Ona predstavlja početnu tačku za brojne planinarske rute na Pirinu, tako da nas nije iznenadio toliki broj planinara oko nje. Ono što nas je kasnije iznenadilo jeste to što smo videli da su ljudi došli porodično da penju Vihren, treći najviši vrh Balkana, bez nekog specijalnog povoda, čisto, eto, vikend je i lepo vreme, pa što da ne! Toliko ljudi kod nas se ne okupi za neku republičku akciju ili eventualno u Deliblatsko peščaru za prvomajsko roštiljanje.

Vihren smo peli južnom stranom, koja je odlično obeležena i nije preterano naporna. Naravno, treba savladati tih 1.000 m visinske razlike ali nije bilo toliko problematično jer uspon ne sadrži neke tehnički zahtevne deonice nego samo penjanje gore i gore... Nakon tri sata izašli smo na Vihren - 2.914 m nadmorske visine. Svud oko nas prostire se pogled na okolne vrhove i lednička jezera. Milina jedna. Nada puca od sreće. Pre par dana je ispela svoj prvi vrh preko 2.000 m a sad i stenoviti Vihren! Svaka čast, Nado!

Nakon fotografisanja, raspitujem se o stanju staze na dole ali sa severne strane prema sedlu i dalje ka Kutilu i Končetu. Dobijam solidne informacije koje su me već naterale na razmišljanje: da li će ova naša hrabra, ali ruku na srce nehomogena grupa (u smislu fizičke spremnosti) u celini uspeti da savlada takvu stazu i u kom vremenu. Spust sa Vihrena severnom stranu ka sedlu mi je učvrstilo u mišljenju da neće moći svi ići dalje ka Kutilu. Nakon razgovora sa Mačkom, pao je dogovor da ja sam „skoknem“ do Kutila i ako stignem do Končeta, dok će on sačekati ostatak grupe koji su kasnili sa spustom s Vihrena i povesti ih dole ka hiži.

Gledao sam što pre da se popnem jer sam se brinuo za satnicu i za povratak. Samo sam gledao isred i ka vrhu. Trebalo mi je 30 minuta da se popnem do Malog Kutila a do Velikog Kutila me je delio greben koji sam prešao veoma brzo, sve u želji da što pre vidim Končeto. I najzad... Končeto! Svi Bugari su mi pričali o

njemu kako je strašan i opasan i ako nisi visokogorac da je bolje zaobići ga. S obzirom da ja jesam visokogorac i da se na steni bolje krećem nego na ravnom, idem da vidim i to čudo.

Končeto (Konj), kao što sam već rekao, izuzetno uzan greben po čijoj oštrici se hoda. Na sreću svih planinara postoji razapeta sajla dužinom celog grebena. Da nema nje prelazak bi bio neverovatno opasan i rizičan. No, i sa sajlom prelaženje je izuzetno uzbudljivo i zahteva pribranost i spretnost. Sve je bilo sjajno „jahati konja“ dok nisam video da iz suprotnog smera idu planinari u susret. Koja ludost! Zaobilaziti se na tako uzanom prostoru i pored sajle, kao nekog faktora sigurnosti, povećao je faktor rizika za duplo. Meni je tek bilo interesanto slušati bugarske planinare ispred i iza mene kako komentarišu mimoilaženje. Jedini savet za sve ostale planinare koji se budu našli u ovoj situaciji jeste da se čvrsto uhvate za sajlu između dva potporna

metalna stuba kako bi planinar koji vas mimoilazi imao prostora da se isto tako uhvati između stuba i vas. Onom kome treba dodatna sigurnost, neka ponese aplinistički pojas i komplet za via ferratu i onda će prelazak biti 100% sigurniji. Hm, ali zašto nisam video ni jednog planinara da tako prelazi Končeto!? Adrenalin je čudo!

Prešavši Končeto, došao sam do Banskog Suhodola. Odmah sam krenuo u spuštanje jer nisam želeo da me grupa previše čeka. A ujedno i brinuo sam se za njih.

Do sedla sam išao drugom, donjom stazom koja vodi nekoliko desetina metara ispod Končeta. Pošto je i on prilično strm, u početnom delu staze bilo je sajli ali kasnije od sajli nije bilo ništa, ostali su samo stubovi koji su nekad nosili sajlu. Na pojedinim mestima staza je bila prilično nezgodna, naročito pored snežnika koji se topio i činio stenu veoma klizavom. A bilo je i mesta na kojima se moralo „prečkati“ sa veoma malim hvatovima i gazištima. Po prelasku tih težih deonica, pomislio sam kako bi to sve savladala grupa da su krenuli sa mnom!? Stresao sam se od te pomisli!

Na sedlu sam bio ponovo dva sata nakon što sam se rastao od grupe. Morao sam malo da se odmorim i obnovim energiju i 'ajd na dole! Silazak severnom stazom je bio prilično interesantan jer se prolazi pored brojnih snežnika, a na jednom od njih su se mogle videti divokoze kako se bezbrižno igraju. Staza je dalje vodila

pored Kazana, alpinističkog zimskog bivaka, naniže sve do mesta gde se staza koja je imala markaciju u bojama bugarske zastave ne razdvoji na čisto zelenu i crvenu koju treba pratiti desno sve do njenog spoja sa onom crveno-belom stazom kojom smo se penjali na Vihren. Otprilike, na tom spoju sam sustigao svoje kompanjone žive i zdrave!

I tako... Još stotinak metara i eto hiže Vihren. Ne treba posebno objašnjavati osećaj uzbuđenosti što smo uspeli da uradimo ono što je svak zacrtao, umornog tela ali obogaćene duše. A o „pivu od milion dolara“ po silasku neću ni da pričam!

Po nekom mom previše optimističnom planu, za nedelju sam mislio da penjemo Todorku od hiže Vihren pa preko žabljih jezera i grebena do vrha. Lepo osmišljeno ali nažalost deset dana konstantne aktivnosti su učinile svoje. Valjalo nam odmoriti se i spremiti za dug put u civilizaciju, a bazeni sa mineralnom vodom u Dobriništu su učinili upravo ono što nam je trebalo.

Šta reći nakon svega što smo za 11 dana proživeli i doživeli!? Ukratko, eto nas ponovo u te krajeve. Možda ćemo biti na nekom drugom vrhu ali svakako ne odustajemo od istraživanja Stare planine kao i divnih bugarskih planina! Što kažu naši stari „bože zdravlja“ pa će da vidimo gde će nas put odvesti sledeće godine.

IVAN MLADENOVIĆ

Prsten od stijene, na 2.000 mrv, koji se nalazi na istočnom dijelu planine **Čvrsnice (Bosna i Hercegovina)** poznat je pod imenom Hajdučka vrata...

Hajdučka vrata

Ustrahu da ga možda više nikada nećemo vidjeti, taj nesvakidašnji prirodni fenomen neopisive ljepote, to čudo prirode koje iz dana u dan sve više nestaje, taj kameni prsten, kružni otvor, ta vrata za čiji su nastanak „krivi“ atmosferski uticaji, tačnije vjetrovi i erozija tla, odlazimo na Čvrsnicu kako bi možda posljednji put uživali u remek dijelu koje je samo za nas stvorila Majka Priroda.

Taj prsten od stijene, na 2.000 mnn, koji se nalazi na istočnom dijelu planine Čvrsnice i sa kojeg se pruža jedinstven pogled ka kanjonu Dive Grabovice, stijeni Velikog Kuka, Mezića stijeni, Pešti brdu, Čabulji, Prenju, Veležu, poznat je pod imenom Hajdučka vrata.

Po legendi, Hajdučka vrata, manje poznata kao Mijatov prolaz ili Vjetrena vrata, dobila su ime po tome što su se na tom mjestu odmetnuti momci, uglavnom iz

Hercegovine, proglašavali hajducima. Oni bi prolazeći kroz otvor u stijeni, na taj način zavještovali se da će biti odani članovi skupine i na 2.000 mnn bili bi sigurni od bilo kakvih potjera i progona.

Iz Sarajeva krećemo oko 5,30 sati. Prolazimo kroz Konjic i stižemo u Jablanicu gdje dalje asfaltnim regionalnim putem nastavljamo prema naselju Risovac.

Prolazimo kroz Sovićka vrata, gdje nakon jednog kilometra skrećemo lijevo na makadamski put dužine 3,5 km i stižemo do proširenja sa desne strane, gdje je i naša početna tačka za uspon - Velika Vitlenica na 1.478 mnn.

Staza je duga 8,5 km i za nju je potrebno oko četiri sata laganog hoda. Vrijeme nam ide na ruku. Uzimamo svu potrebnu opremu i u 8,20 sati krećemo prema vrhu

Biodiverzitet

Posebno bih izdvojio veliku vrijednost biodiverziteta ove oblasti. Ona je karakterizirana prisustvom velikog broja endemskih i reliktnih biljnih zajednica koju je moguće naći u ovoj oblasti zahvaljujući glacijalnim procesima. Obilan biljni i životinjski svijet koji se može upoznati na Čvrsnici, prvenstveno endemske životinje **alpski triton** (*Mesotriton alpestris*), kao i biljna vrsta **runolist** (*Leontopodium alpinum*), **bosanski ljiljan** (*Lilium bosniacum*), **dinarski encijan** (*Gentiana dinarica*), **trijumfetijeva zečina** (*Centaurea triumfetti*), **okruglasta zečica** (*Phyteuma orbiculare*), **busenasta pušina** (*Silene acaulis*), **ljupka ljubica** (*Viola elegantula*)...

Bivak Zaglavlje
1.560 mnn

Trijumfetijeva zečina

Okruglasta
zečica

Busenasta
pušina

Dinarski
encijan

Ljupka ljubica

ČVRSNICA JE PLANINA U SEVEROZAPADNOJ HERCEGOVINI. NA ISTOKU GRANIČI DOLINOM REKE NERETVE, SA SEVEROZAPADA DUGIM POLJEM NA KOJEM JE BLIDINJE JEZERO, SA SEVERA DOLINOM REKE DOLJANKE, A SA JUGA DOLINOM REKE DREŽANKE. PRIPADA DINARSKOM PLANINSKOM SISTEMU.

Drinjača (Trinjača) 2.038 mnn koji se izdiže iznad Hajdučkih vrata.

Prva dionica staze nas vodi kroz šumoviti dio. Poprilično

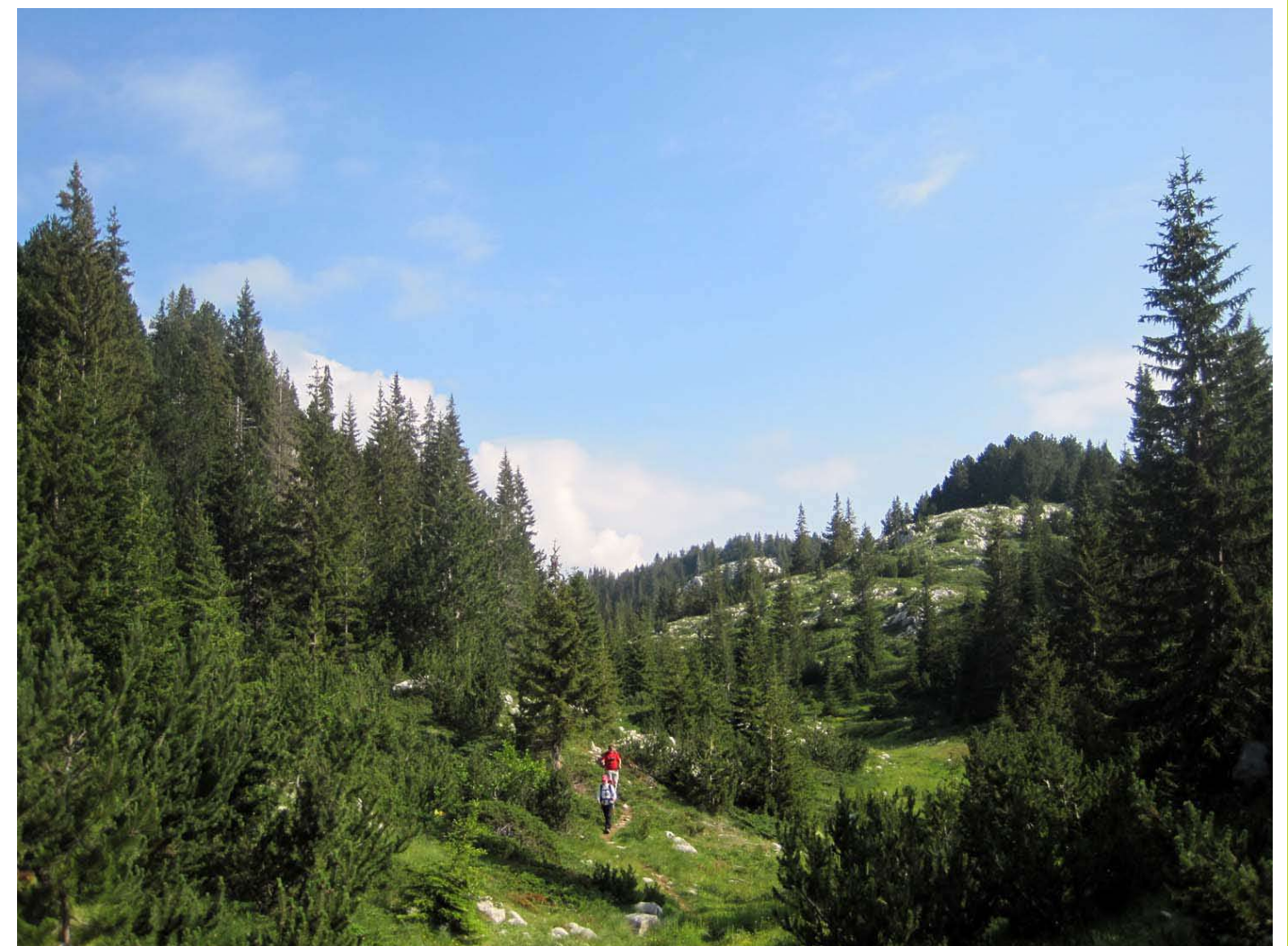
zahtjevnom i jako zanimljivom planinarskom stazom koja je više nego dobro markirana. Ostavljamo sa svoje desne strane vrh

Klekova glava (1.570 mnn), potom sa naše lijeve strane vrh Drvar (1.581 mnn) i spuštamo se u dolinu Vala iznad koje se izdiže vrh Krivelj (1.691 mnn). Nakon sat vremena, između Vale i Gašparovine, stižemo do katuna Zaglavlje (1.560 mnn), gdje pravimo i malu pauzu. Iznad bivka se nalazi i izvor Grkuš.

Nastavak dionice je zanimljiv, ali poprilično kamenit i sa nekoliko uspona. Prolazeći ispod vrha Stog (1.806 mnn), nailazimo na dio puta koji je obrastao malinama. Dalje prema Prigonu, gdje je i raskrsnica puteva, desno za planinarski dom „Vilinač“ a lijevo za Hajdučka vrata, na dva mjesta prelazimo izohipsom snježne barijere. Poslije dva sata ugodne šetnje, dolazimo do „semofora“ i tu pravimo drugu pauzu od desetak minuta.

Dobro utabanom stazom, kroz kleku, ostavljajući sa lijeve strane

vrh M. Oštrovača (1.980 mnv), nakon četrdesetak minuta stižemo do „gorskog oka” - bistrog i plitkog jezera Crvenjak na 1.960 mnv, u kojem obitava planinski triton. Ovo jezero je interesantno po tome što bez obzira na godišnje doba ne mijenja svoj oblik, a količina i temperatura vode je uvijek ista. Ostali smo fascinirani da je jezero u ovo doba godine potpuno zaleđeno. Pravimo par fotki i nastavljamo dalje put prema našem cilju.

Nakon 15 minuta stižemo do prekrasnog zdanja - Hajdučka vrata. Hvala Majci Prirodi što nam je omogućila da naredna dva sata uživamo u ljepoti ovog nesvakidašnjeg fenomena. Vrijeme je da se krene nazad. Nerado pakujemo stvari i prije povratka penjemo se na jedan od mnogobrojnih vrhova Čvrsnice, Drinjača (Trinjača, 2.038 mnv), koji se nalazi samo desetak minuta od famoznih Hajdučkih vrata. Pravimo par fotki na vrhu i u 15.30 sati krećemo nazad. Odlučujemo da ne idemo markiranom stazom koja vodi lijevo niz Strmenicu, do planinskih kuće „Tise” i „Žlijeba” i sve do Dive Grabovice, nego da se vratimo istim putem i još malo uživamo u prirodnim ljepotama ove prelijepe planine.

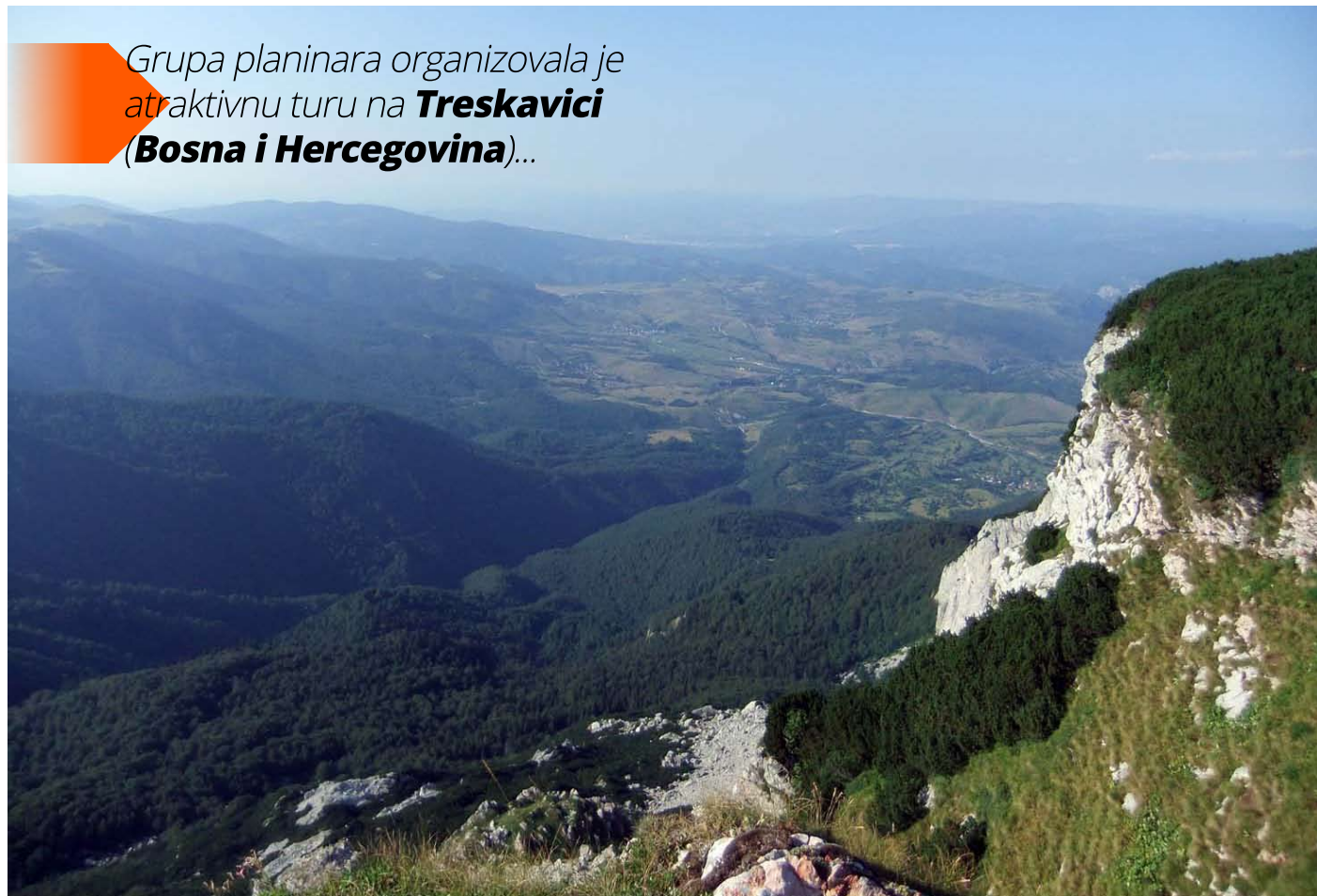
Sretni i zadovoljni, sa osmijehom na licu, vraćamo se za Sarajevo, u nadi da slijedeći put kad budemo pohodili planinu Čvrsnicu, opet gledamo kroz kameni prsten i divimo se njegovoj ljepoti. Pozivamo i Vas, sve ljubitelje planine i prirode da posjetite ovaj bosansko-hercegovački dragulj. VEDRO!

TEKST I PHOTO: ERMIN GERMA
LAGUMDŽIJA

Kružno po Treskavici ➔

Grupa planinara organizovala je atraktivnu turu na **Treskavici** (Bosna i Hercegovina)...

Treskavica, šumovito - kamenita ljepotica bila je naša odluka za hodanje jedne avgustovske nedjelje. Pripadajući lancu Dinarida, ime je dobila po učestalom podrhtavanju tla. Zelene livade, kleka, miješane bjelogorično - crnogorične šume se naglo smjenjuju sa oštrim, sivim kršem, a između toga svoje mjesto je našlo 365 vrela, potoci i gorska jezera. Nakon rata zbog teških i tužnih uspomena i kontaminiranosti minama, Treskavica je ne tako često odredište ljubitelja prirode.

Nedjelja je osvanula sunčana. Put do našeg starta vodi preko Babinog Dola i kroz bjelašnička sela Šabiće i Rakitnicu. Kod Fatinog vrela ostavljamo vozila i lagano krećemo ka Baletinim vodama. Dan ranije padala je kiša, prozračno je i lako za hodati. Naš prvi cilj je najviši vrh Treskavice poznat po tome što ima i tri imena: Mala Čaba, Pakliješ i Đokin toranj. Svim imenima je zajednička nadmorska visina 2.086 mnv. Oskudni su podaci o razlozima troimenosti ovog vrha. Ime Pakliješ se objašnjava surovošću terena nešto južnije od samog vrha. Đokin toranj je ime koje je dato po idejnom tvorcu metalnog tornja koji se nekad nalazio na vrhu. Kao interesantnost, osoba koja je napravila Toranj odbila je da se isti zove po njemu. Mala Čaba ime je vrha koji stanovnici sela ispod Treskavice od davnina koriste i vezano je za posjećivanje vrhova planina određenim danima u godini. Dolaskom monoteističkih religija dotadašnji običaji su se uklopili u prihvaćene religije, tako da je vrh Treskavice dobio ime sa aluzijom na Kabu u Meki.

Napustivši neudobnost hodanja po makadamu

napredujemo, prateći marku, laganim usponom kroz livade ispresjecane plažama borovnice. Uz put, na samom početku, susrećemo berače borovnica. Na većoj visini borovnice su samo naše, možemo probirati koji nam se plodovi sviđaju, koji ne. Beskrajno plavetnilo neba, bujna vegetacija i pogled ka Visočici i Bjelašnici idealna su prilika za fotografisanje. Približavajući se vrhu vjetar pojačava, iako je sunčano nema osjećaja vreline. Našavši se na vrhu nagrađeni smo pogledom koji seže do vrhova Maglića, Zelengore i dalje. Krećemo ka našoj sljedećoj stanici, a to je Đevigrad na 2.034 mnv. Nailazimo na razrušene bajte, ostake granata i druge vojne opreme. Bolno podsjećanje na ne tako davnu prošlost. Kratko odmarajući na Đevigradu, tek dovoljno za par fotografija nastavljamo ka drugom po visini vrhu Treskavice Barice 2.062 mnv. Mezeteći borovnice uz blago poslijepodnevno sunce stižemo na Barice. Nema vjetra, mirno je. Odmor sa pogledom. Tamnozeleni kleka, sivi krš i mirisne livade prostiru se pred nama. Zalazeće sunce daje nam znak da je vrijeme povratka. Zatvaramo krug ove ture silaskom starom markacijom kroz kleku niz Ogorjeli Kuk ka Poljicama i Baletinim vodama.

Priroda je na Treskavici pokazala svu svoju raznolikost i ljepotu. Ova kružna tura pružila nam je uživanje njenoj nesebičnosti boja, mirisa, okusa i kontrasta.

I još jednom za kraj: prilikom hodanja po Treskavici treba se držati dobro markiranih staza bez suvišnog istraživanja i improvizacije.

GORDANA VUJIĆ

PHOTO: ZIJAD ZIMIĆ I ALMIR JUNUZOVIĆ

ZMAJEVA JAMA

Ukras planine Tali

Planinu **Tali (Crna Gora)** nismo samo posetili ovog leta, već i izveli važne radove. Upravo o tome će u ovom tekstu biti reči...

Crna Gora

Pinom je obeležena približna pozicija ove lokacije.

Neobične prirodne pojave, oblici i fenomeni privlače pažnju i golicaju maštu svakog ko se nađe pred tim oblicima prirode. Na planini Tali, koja je u kanjonu Morače, nalazi se neobičan geomorfološki oblik, reklo bi se jedinstven prolaz, prosek kroz stenu sa jedne na drugu stranu planine. Naziva se Zmajeva jama. To nije prava jama, jer je u pitanju horizontalan prolaz, a jama ili vertikalna litica je na izlazu, kad kroz prolaz prodete. Ipak se u narodu naziva jama, i to Zmajeva. Zmaj je oličenje snage, natprirodnih svojstava u odnosu na ona

svojstva koja imaju živa bića. Tako je jama mogla da nastane, bez moćne sile to nije bilo moguće. Zmaj može ono što čovek ne može, ali ni druga živa bića, on sipa vatru, oganj, ali i štiti od zala, bar tako se veruje. Njegova krila su moćna, na njima on ne samo da leti, već krilatost oličenje svekoličke zmajske moći, snage i sposobnosti.

UREĐENA ZMAJEVA JAMA

Zmajeva jama na planini Tali je zaštitni znak ove planine. Taj neobični prolaz je pod grebenom,

blizu vrha planine, ali je to prolaz sa jedne na drugu stranu planine. Prolaz kroz stenu, prozor kroz planinu. Do ove godine, to je bio teško prolazan kanal u steni, zbog uzanosti, kao i količine kamena na podu, pa je postojala opasnost da se ramenima zaglavite u steni, ako se ne izokrenete i pri tom telo ne vučete horizontalno, a po kamenim neravninama to nije bilo jednostavno. Bilo je skoro nemoguće proći, osim ako ste sasvim vitki i nižeg rasta. Sada već nije tako, jer 27. jula izvedosmo radove na uređenju ovog prolaza, obijanjem

zidova gde su smetale kamene izbočine, kao i izbacivanjem kamena sa poda prolaza. Bilo je tu dosta posla, valjalo je nabaviti i izneti potreban alat (više macola, špiceva, ali i lopatu, cepin i tako dalje), a ekipa je bila vredna i ovaj posao smo svojski obavili. Bili su tu Đole, Ljuba, Vule, čiji rad na čišćenju jame treba istaći, a tu su i Mladenka i Ljilja. Brdo kamenog materila se našlo napolju, kraj ulaza u jamu, a ona je ostala očišćenja i proširena za normalan prolaz, uz čučanj u jednom delu.

Po legendi ovde je zmaj svojim udarom probio

planinu, ali i ostao bez jednog krila, a preostalo krilo mu bi dovoljno da odleti do Potskog vrha na Kapi Moračkoj, te da tamo na istoj visini napravi sličan prolaz. Druga prirodna snaga ovo nije mogla da stvori, probije planinu i ostavi prolaz, a kamenje na podu samo govori da je to bio potres koji je stenu lomio i drobio. Kakav je to potres morao biti! Tako izgleda. Taj drugi prolaz, identičnu zmajsku jamu na susednim planinama, o kojoj se priča, nisam video niti sreo čoveka koji tvrdi da je tamo bio, a i Potski vrh, koji štrči kao trovrh i svoje stene visoko uzdiže, nije ni planinarski penjiv iz pristupnih pravaca. Zato Zmajevu jamu na planini Tali uzimam kao jedinstven prirodni fenomen, a priče o ostalim sličnim prorezima koje je napravio isti zmaj su deo iste golicave priče.

Prilaz jami je iz pravca Subotišta, gde joj je moguće prići, sišavši pod stenu tamo gde se sužena stena grebena spušta, a otvor je ka odsečenim liticama i procepu u stenama na suprotnoj strani, ka katunu Ropušnica. Kada se tako prođe kroz prolaz stene, bukvalno ste na

ivici stenovite provalije i vertikalnim presekom na istočnoj strani. Doživljaj je to vredan napora da se ovde popne, ali i vredan našeg napora da Zmajevu jamu učinimo dostupnijom i atraktivnijom.

Da u svemu uspemo i to ima svečani karakter pomogli su nam meštani, svojim toplim dočekom, prijemom i podrškom, posebno Spasoje Mašković sa suprugom Ljubinkom i Ananije Simonović sa svojom suprugom. Ovde se osećam kao kod kuće, svog posebnog doma, na mestu sam gde svake godine rado dolazim, da osetim talični duh ove planine i čitavog prostora.

POSTAVILI SMO KUTIJE NA KULE I KOKOŠJU GLAVU

Tali je do ovog leta imao kutiju samo na vrhu Ruda glavica, ali ne i na dva viša i teže dostupna vrha, Kulama i Kokošjoj glavi. Zadovoljstvo mi je bilo da nabavim kutije i za ta dva vrha, te da ih postavim gde im je mesto. Bilo je to moguće sa ekipom koja mi je u tome pomogla, popela se se samnom uz Kule ka tim teže dostupnim vrhovima, sa svom opremom i potrebnim alatom, pa izvela radove na Zmajevoj jami i ujedno iznela i postavila kutije sa sveskama i pečatima, darujući tako planinu i ujedno visokogorce koji ovde stignu, da imaju trag o svom uspehu i da ih planina beleži i pamti. Trag ostaje u svesci na vrhu i planinarskoj knjižici, što vole planinari.

TALI POSTAJE ATRAKTIVNIJI, ALI I SVE TEŽI ZA PENJANJE

Do Zmajeve jame na planini Tali nije lako doći, jer treba popeti najviši vrh Kule, koji nije lako dostupan, kao ni vrh Kokošja glava, koji se isprečio na sredini vršnog grbena, dok je vrh Ruda glavica pristupačan. Na Kule smo išli sa katuna Ropušnica, delom markacijom, do pod stene, a onda pravcem koji zahteva ne samo vičnost u stenama, već i dobru orijentaciju, da se ne bi našli u bezizlazu u obručima vertikalnih stena. Tuda ne idu planinarske grupe, ne samo zbog težeg snalaženja u stenama, već i što bi svako obaranje i manjeg

kamena značalo ugrožavanje penjača koji je niže. Kokošja glava nije manje opasna, konstatovali smo da postaje sve opasnija, jer erozija stvara drugo stanje, kamenje izranja i postaje nestabilan oslonac na strminama. Tali je sve teže peti, čime on postaje izuzetniji, jedinstveniji i atraktivniji.

Sada planina Tali ima kutije sa sveskama i pečatima na svim vrhovima, dakle na tri vrha, a Zmajeva jama je prohodna i posetilac Kula može da je poseti i prođe sa jedne strane na drugu stranu, od pravca Subotišta ka katunu Ropušnica. Sa Ropušnice se najupečatljivije odslikavaju svi vrhovi planine, poredani u nizu, čineći liniju spoja sa nebeskim visinama, gde je u sredini odvojena kupa Kokošje glave, čini se po svemu najnepristupačnija, ali i najatraktivnija, sa grebenskim linijama koje se pamte. Tali zaista ima čime da se pohvali, ima šta da pokaže svojim posetiocima. ■

PLANINOM

*knjiga vodič,
drugo prošireno izdanje*
Autor: Tomica Delibašić

O planinama Crne Gore i Srbije, opisi planina i staza, poziv na literaturu, brojne potrebne podatke, uz deo o planinarenju uopšte, šta planinar treba da zna i na šta da obrati pažnju.

Po pristupačnoj ceni od
500 dinara, pouzećem, sa
troškovima slanja
700 dinara.

Više detalja o uslovima
poručivanja i kupovine:
www.tomica-planinom.com

E-mail:

tdelibasic@ptt.rs

Telefon autora:

+381(0)64-245-22-37

3 u 1 - Planine za poneti... u duši

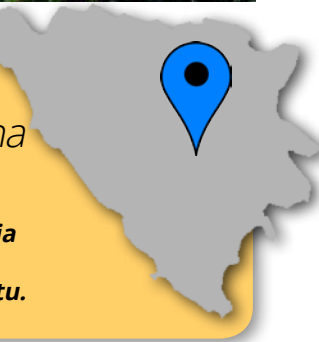

Romanija, Jahorina i Treskavica

Od 18.-21. 7. beogradski planinari boravili su na planinama u okolini Sarajeva (**Bosna i Hercegovina**). Bila je to još jedna fantastična avantura...

Bosna i Hercegovina

Pinom je obeležena približna pozicija lokacija koji se pominju u tekstu.

Nekako kompletirah ekipu za kombi od 20 mjesta i u četvrtak u 17 h krenusmo za Bosnu. Uz put kupimo Ivanu i Slobodanu kod SC, a Stefana u Šapcu. Dobre vibracije struje kroz zagušljiv vazduh minibusa. Vozač Ivan kaže, da je to najbolje što auto klima može. Ok. Otvaramo sve što se otvoriti može, osim gepeka, i kotrljamo ka Zvorniku. Kotrljaju i zvuci neumornog „JJ Caley” kroz zvučnike, dok je Zoran, sav obradovan, naćuljio uši. Pred granicom pauza za odmor vozača i popunu rančeva hranom. Dvije kontrole nas koštaše 45 minuta

čekanja. Preko Ravne Romanije, uvi-jene u plast mraka, posutog zvijez-dama, stigismo na Pale iza ponoći. Ljudina, zvani Rade Vojvodić nas je strpljivo čekao. Pređoh u njegovog „golfa 2”, dajući Ivanu pravac za selo Stajna.

Smješten na padinama Romanije dočeka nas planinarski dom u obliku, stare, osnovne škole. Domaćin Rade nam pomože da se smjestimo u višekrevetne sobe sa vojničkim krevetima na sprat. Slavkovi planinari iz Sombora su već bili u snovima, jer su stigli par sati ranije. Kratak dogovor sa

planinarsku turu tog dana, pa se dokopasmo škripućih sprava za spavanje. Od sedam do osam sati izlazile su raščupane frizure na svjetlo dana. Dok su dame koristile toalet i umivaonike, većina muških izdanaka se umivala na česmi, ispred doma.

Ubrzo se okupismo u punom broju, pa tako udruženi svih 30 planinara krenu ka Novakovoj pećini. Domaćini Rade i Jovo upućivaše nas u tajne romanijskog krajolika. Obilježena staza, ušuškana šumom ogromnih stabala bukve, jele, bora... davala nam se njeznim mirisima i svjetlucavim

zrakama sunca koje su prodirale u nju. Živahan razgovor i česti uzvici: „Vidi ovo! Vau, kakav cvijet! Pazi, zgazićeš bubu!” Atmosfera je bivala na momente vrlo žuborava. Stigosmo do Novakovog vrela. Izvor ledene vode, ukroćen u drveno korito, dao nam je svoje blago. Popismo ga, skoro, pobožno. Malo odmora na klupi. Branka, Goca i Vesna ostadoše se baškariti u hladu šume i izvora, a ostali nastavili dalje. Domalo prođosmo Novakov proplanak, gdje se nalazio planinarski dom do 1992. godine. Nije trebalo ništa komentarisati. Umjesto

planinara, uživale su krave i ovce, pašući obilnu travu. Neka pasu!

Stazom na desno dođosmo do okomitih stijena. Šumska čarolija se pretvorila u kameni putić. Vrlo uzak, vukao nas je za štapove, sve do podno pećine. Odatle su stjenovitu strminu ublažavali alpinistički gelenderi. Nekima nije bilo svejedno, pa su ostali da nas pričekaju. Veći dio ekipe se popeo u samu pećinu, ispred koje smo upriličili zajednički „foto session”. Bilo je i pojedinačnih poziranja, ali bez mogućnosti šetnje podijumom. Samo zagrljaj sa stijenom. Uz potrebne

„Pobedine” akcije

U oktobru organizujemo uspon na Olimp povodom 100 godina od prvog uspona na ovu planinu.

■ Olimp

Detalje potražite na **OVOM LINKU** Zatim vas vodimo na mesta na koja do sada verovatno niste bili:

■ Kornjet, Zlotska pećina

Detalje potražite na **OVOM LINKU**

■ Varda i Zvijezda

Detalje potražite na **OVOM LINKU** i na ona na koja ste se sigurno više puta vraćali zbog njihove izuzetne lepote:

■ Fruška gora

Detalje potražite na **OVOM LINKU**

■ Stara planina – Botev, Beligradčik

Detalje potražite na **OVOM LINKU**

■ Tara

Detalje potražite na **OVOM LINKU**

■ Medvednik

Detalje potražite na **OVOM LINKU**

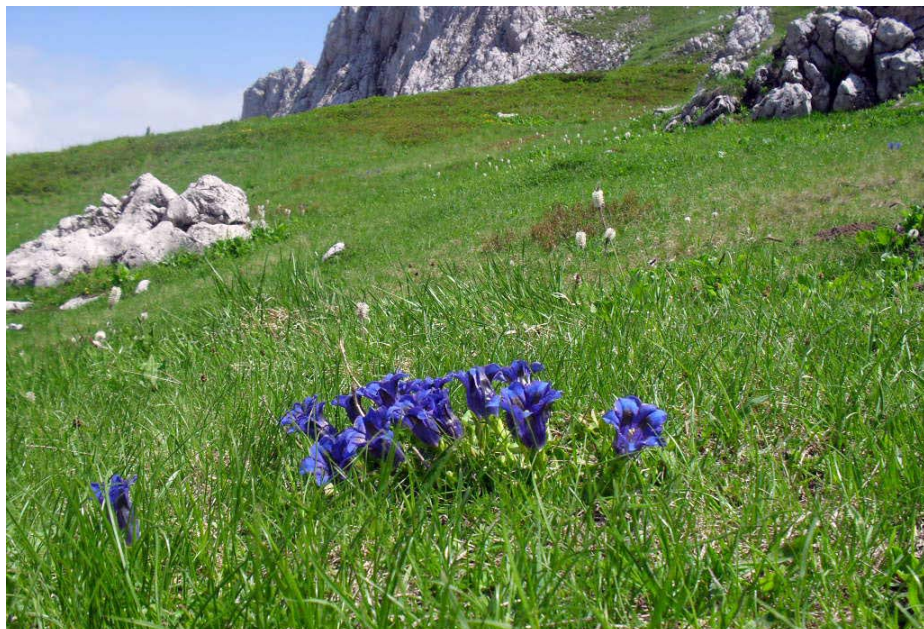
upute, bezbedno se spustilo hrabrih dvadesetak. U povratku se podjelismo u dvije ekipe. Tri žene su već otišle u pravcu doma, ostavivši ceduljčice na panju: „Otišle smo u 12,45 h, ne brinite za nas!” Vrlo pažljivo! Rade preuze manji dio planinara i uputi se ka domu, dok smo Jova, Slavko i moja malenkost, povelu većinu da upozna i poneki vrh Romanije. Spustili smo se sa 1.500 na 1.300, pa se popeli na 1.611 m, Veliku Crvenu stijenu. Nekoliko izvora, krdo krava i par konja, nas je pozdravljalo na tom putu. Ptice su revnosno pjevale svoju odu šumi. Sa vidikovaca nas je vukla Jahorina za pogled. Doduše, samo obrisima, jer je u tom momentu bila pod jakim pljuskom i grmljavinom. Pod tim utiskom se malo uozbiljismo, pa krivudavom stazom, ušuškanom travama i žbunjem silazismo ka domu, sledećih sat i po. Dočepavši se makadamskog drumca, pojedini su odskakutali do cilja. Oko 17 h dvorište je bruhalo od žamora. Svi su bili tu, gladni i nasmijani. Tetka Mika je skuvala neodoljivi gulaš sa tjesteninom i pileću supu. Salata od svježeg povrća je dodala praznik želucu. Naravno, hladno pivo se ponudilo da zaokruži priču. Sve su se objeručke prihvatili posla. Prijatno!

Rade je naručio i muzikanta za tu več. Oko 20 sati stiže dugokosi mladić, nježnog lika. Brzo postavi klavijature i zvučnike. Otpoče dernek! „Unca, unca” se proteglo do ponoći. Jedni su zdušno igrali i plesali, dok su drugi ignorisali i zabavljali se ispred doma. Na kraju je Vanja dokrajčila svirača kao zmija žabu, tražeći neke, nemoguće pjesme. Tek što se petak predao suboti, svi su bili u carstvu snova.

Subota nas, zajedno sa tetka Mikom, probudi mirisima domaće pite i kiselog mlijeka. U sedam sati svi su bili spremni za Jahorinu. Oprostismo se od Mike i Jove, a Rade krenu sa nama. U Palama stadosmo kraj Miljacke da pogledamo katoličku crkvu brvnaru, staru 110 godina. Preljepo zdanje! Napokon upoznah i Branislava Galića, druga sa FB, čuvenog veterinarskog velemajestora i još čuvenijeg planinara i biciklistu. Nažalost, nije mogao sa nama na planinu. Suzana, gospođa koja se družila sa nama prethodnu noć, uđe u društvo posvećenih. Ubrzo začudismo krdo konja na početku staze ka vrhu Jahorine. Bacali smo pogled na Romaniju, Trebević, Igman, Bjelasnicu i Treskavicu. Na Ogorjelici (1.916 m) uradismo još par „grupnjaka”, sa zastavama klubova. Pola populacije je iskoristilo besplatnu gondolu, pri silasku do „Rajske doline”. Ostatak se spustio stazicom pored skijaške. Zatekosmo gondolaše u bašti kafića, zauzete kafom i rakijom. Hm... Sportska mladež.

Skoro je bilo podne, kada popunismo sjedišta minibusa. Slavkova ekipa je odmah produžila da penje Trebević. Mi se pozdravismo sa Suzanom i Radetom, pa krenusmo starim putem, preko Trebevića, za Sarajevo. Kod stare žičare izađosmo na vidikovac, pod kojim je grad stenjao stegnut vrelinom. Napokon, preko Vraca i Grbavice dođosmo do Bašćaršije. Taman da parkiramo na upražnjeno mjesto, kad mi priđe neki čovjek i reče: „Jarane, parking je deset maraka!” Kako deset!? Na Skenderiji je tri marke! „E, pa super! Onda idi na Skenderiju pa parkiraj!” Videći da nema vajde od te konstruktivne rasprave, rekoh Ivanu da parkira malo niže, gdje se ne plaća. Kaže da mu je isti tip kasnije tražio pet maraka!

Podjelismo se pola-pola. Jedni u tržnicu „Markale”, drugi na čevape.

Samo što sjedosmo, oko 13 sati, pljusak se istrese po nadsrešnici drevne čevabdžinice. Čevapi stigoše prije naručenog „sarajevskog piva”. Nadrndani konobar malo je „sporaćio”, a na kraju se toliko zapetljao oko valute i plaćanja, da zamalo dođe do incidenta. No, konobarica se ljubazno izvinila u stilu: „Laki je malo nervozan”. Nije nam to pokvarilo dan.

Po prestanku kiše prošetismo, kratko, opranim ulicama centra grada. Pomenuh istorijat grada i pokazah bitne građevine. U 15,30 sati se okupismo na već čuvenom parkingu, pa se kroz cijeli grad provezismo do Lukavice. Tu se domaćinski popuniše zalihe B vitamina u različitim pakovanjima. Samo zdrava ishrana! To je namijenjeno druženju u domu na

Sustavcu, podno Treskavice. Stigosmo u selo Turovi oko 17 sati. Dočeka nas Aca sa „ladom nivom” - komada dva. Potrpasmo rančeve u auta. Par dama je iskoristilo i mogućnost prevoza. Ostavismo kombi u dvorište jednog, ljubaznog, domaćina, pa laganim hodom po makadamskom putu stigosmo do doma oko 18 sati. A tamo je vrijeme odavno stalo. Skoro da i ne postoji. U potkovičnom zagrljaju Bjele rijeke, na proplanku kao na zelenom poslužaoniku, stoje četiri bungalova i planinarska kuća. Domaćin nam je bio Ognjen. Pomože nam da se smjestimo. Za tren sam rasporedio grupice za spavanje, neželevći da se gube dragocjeni trenuci druženja kraj vatre. Zalihe piva su domaćini potopili u ledenu vodu potoka. Kockice su se slagale. Pred mrak stigoše i Somborci. I oni se ubaciše u rezervisane krevete, pa je pjesma mogla da krene. I bi pjesma do kasno u noć. Branka i Profesor su prednjačili. Nakostriješeni vrhovi Treskavice su otvarali kapije mjesecu, dok se, blago začuđen, spuštao iznad naših glava. Kao da je prisluškivao. Imao je šta i čuti. Neko predloži: „Zvijezda tjera mjeseca, za goru ga zatjera”. Kao da se prepade, mjesec sjede u dolinu Velikog jezera, izvirujući stidljivo preko preko stabala šume. Potok prestade da svjetluca. Ostade samo zvuk grgoljavog žubora. Dok su svi spavali, malo žara od vatre je čkiljilo zajedno sa sijalicom priključenom na akumulator.

Ustadoh u 4,30. Poslednji čas da čujem noć kako nestaje i prepušta

se nedeljnom svitanju. Jedan za drugim su se otkrivali vrhovi i grebeni Treskavice. Drevne šume su je kitile do 1.600 m. Iznad te visine su virile vitke, golišave stijene, obrasle borovnicama i brusnicama. Ptice krenuše najavljujivati dan. Prve raščupane glave izbauljaše do izvora. „Dobro jutro! Kako ste spavali?”

„Odlično! Jao, Branislave, ovdje je divno”, prozbori jedna planinarka. Pravo vrijeme za kaficu...

U šest sati se skupismo udruženi i krenusmo ka Velikom jezeru. Tri planinarke su ostale uživati u čarima proplanka pred domom. Povedoh razdragano društvo markiranom stazom. Šuma se otvarala, kao da joj je prvi put, propuštajući nas stazom kao linijom života preko nečijeg dlana. Posle dva sata pješaćenja, otkri se Veliko jezero, skinuvši magličasti pokrivač i vukući utabanu stazu u sebe. Razdvojismo se. Deset ostade na jezeru, a 15 produži ka vrhu - Đokin toranj. Čekalo nas je još dva i po sata penjanja. Prva pauza kod zadnjeg

izvora. Tekuće blago šiklja iz utrobe planine. Okoliš protkan paletom boja. Potočić otiče prema jezeru. Napunismo posude. Ispod samog jezera idemo desno, granicom koju je postavio prastari, ucrvani snijeg.

Izlazeći na greben, prepustismo vjetru ono malo, ionako, raspršenih misli. Vidici se otvorise na sve strane. Izmaglica je čuvala samo planine na dalekom horizontu. Prođosmo pored Pašinog vrha. To je već preko 2.000 m.

Skroz desno, Đokin toranj je mahao zastavom. Još cijeli sat! „Branislave! A gde je vrh, taj Đoka? Koliko još kilometara? A gde su minska polja?“

Vijugao sam odgovorima kao i stazom. „Sve će vam se samo reći, ubrzo“. Ubrzo i stigismo. Popesmo se na Đokin toranj ili Malu ćabu (2.086 mnv). Vjetar nam nije dao previše odmora. Samo je Lidija uspjela svojim širokim osmjehom, da ublaži njegove jake udare. Gutljaj za čestitanje, par grupnih a, bogami i pojedinačnih fotki i doručak na stijeni. Na trenutke se pomaljalo Bjelašnica, Jahorina, Trebević, Čvrsnica, Maglić, Zelengora... Treskavica se rasprostrla na široko i dugačko. Preko izbrazdanih stijena oči plivaju i i tonu dole negdje prema Kalinoviku... Hercegovina zove...

Povratak istom stazom. Kroz spletove ostatka rovova i zemunica, naziru se ostaci zahrđalih dijelova naoružanja i municije. Telefonske žice kroz travu. Sa grebena silazak je brži, ali ne i lakši. Stijene i trava, kao po dogovoru, hvataju se za obuću i vuku noge van staze. Skakućem kao koza, sa kamena na kamen. Ekipa sustiže. Malo uživanja kod izvora.

Epizoda druga. Oko 12,45 h stižemo do jezera. Na kamenu cedulja: „Vratili smo se u dom sami, oko 11 h.“ Pored poruke buket cvijeća. Stavim oboje u ranac. Htjedismo sačekati ostatak grupe, ali navalise neke nepoznate muhe u rojevima, na naše oznojene glave. Pobjegosmo glavom bez obzira! Ipak, vidjevši da nas začelje sustiže, dadasmo nogama oduška. U 14 sati, na proplanku ispred doma, radna atmosfera. Dijalozi, monolozi i recitacije - sve uz pivo. Zoki je bio zadužen za recitacije. Predadoh ceduljice i cvijeće prvoj grupi pa naložih pripremu rančeva i polazak u 15 sati. Kada se svi prikupiše, zahvalih se fenomenalnim domaćinima. Aca je ponovo bio tu da nam, uz malu nadoknadu, preveze rančeve i one koji su imali problem sa vlastitim hodaljkama. Pozdravljam Treskavicu, milujući je pogledom. Planina koja plijeni i ulazi u krv i oko. Opet ćemo!

Somborci su ostali iza nas. Sretan put i hvala na druženju! Oni voze preko Hrvatske. Selo Turovi nas ispraća uskim putem i malim prozorima sa trošnih kuća. Kroz Trnovo prođosmo za čas. Dolinom, a ponegdje i kanjonom Željeznice, stigismo oko 16,30 h u Lukavicu. Zaobilazimo Sarajevo. Vozimo se novim putem za Jahorinu. Neko upita: „Je li Sarajevo isto kao nekad? Jel' Miljacka isto teče?“

„Osim par stotina hiljada Sarajlija, sve je tu. I Miljacka i Sarajevo. Tu, dole...isto!“

Na Palama ponovni susret sa Radetom i Suzanom. Obzirom da je Goca zaboravila telefon u Stajni, to nam je pružilo priliku za još malo druženja. Restoran u centru raširi baštu i ugosti nas lijepo. Ručak za oproštaj po mjeri. Osoblje kao familija. Sve može! Punih stomaka sa iskricama u zjenicama, izljubismo domaćine. Lično sam se više zadržao u tom načinu pozdrava sa Suzanom. Rade je bio previše neobrijan, za moj ukus. Srdačan pozdrav i dogovor oko zajedničke akcije na jesen. Lijepo je sa dobrim ljudima.

Pravac Zvornik. Ovaj put uspijevam, za vida, da ponešto pokažem i ispričam o Sokocu, Ravnoj Romaniji, Han Pijesku... Granica nas dočeka oko 21,30h. Revnosni policajci u akciji. Skeniranje dokumenata. Nemaju aparat za skeniranje duše. Vidjeli bi kako je puna i lijepa ta planinarska. Prenijeli smo dio Bosne u njoj. Ništa nismo prijavili cariniku! Ko zna koliko bi naplatilo?

Nedelja vrela i nervozna, baci nas u noć. Izađe Stefan u Šapcu. Ostali po redu: kod Šimanovaca, Arena, Sava centar, pa Skerlićeva. Stigismo kasno ili rano, kako kome je značilo tih 01,15 h. Svi su imali prevoz kućama. Svi su imali dovoljno snage da se vrate u velegradsku stvarnost.

Čaroliju sa tri planine ponijeli su u sebi i čuvaće je do neke sledeće...

DOPIŠNIK IZ DŽEPOVA PRIRODE
BRANISLAV MAKLEJNOVIĆ

PLANINARSKI KLUB „POBEDA“ JE NAJBROJNIJI PLANINARSKI KLUB U SRBIJI SA PREKO 2.000 ČLANOVA I NAJVEĆIM BROJEM AKCIJA, IZLETA I POHODA. OSNOVNE AKTIVNOSTI KLUBA SU: IZLETI, PLANINARENJE, SPORTSKA ORIJENTACIJA, ALPINIZAM, I NADASVE DRUŽENJE SA LJUDIMA RAZNIH PROFESIJA, NACIONALNOSTI, KOJE SVE POVEZUJE HUMANOST I LJUBAV PREMA PRIRODI.

Slovačka i Češka

Grupa **beogradskih** planinara u organizaciji **PK „Pobeda“** organizovala je od 9. do 18. 8. planinarsko-turističku ekskurziju po **Centralnoj Evropi...**

Posle dve godine pauze, ponovo smo se uputili ka Slovačkoj i Tatrama, ali, ovog puta sa željom da uđemo i u Češku i otkrijemo njene lepote, planine i vrhove, o kojima smo samo slušali priče, a nikada ih nismo pohodili...

Petak, 9. avgust. Polazak. Devetnaest planinara - entuzijasta, avanturista, zanesenjaka, ili kako želite, okupilo se te tople, letnje večeri u Skerlićevoj ulici. Spakovali smo naše rančeve i kofere u boks minibusa, smestili se i krenuli na put tačno u osam sati uveče. Na licima planinara već sam mogla da pročitam dobro raspoloženje, ali i veliku znatiželju, jer mnogima od njih ovo je bio prvi odlazak u čarobne predele Tatra.

Subota, 10. avgust. Niske Tatry - uspon na Hopok (Chopok, 2.024 m). Noćno putovanje i prelazak granica, sve je nekako vrlo brzo prošlo i već u pola šest ujutru, ušli smo u Banskú Bisticu, lep gradić u središnjem delu Slovačke, smešten u kotlini reke Hron koja deli grad na dva

Češka i Slovačka
Pinom je obeležena približna pozicija lokacija koji se pominju u tekstu.

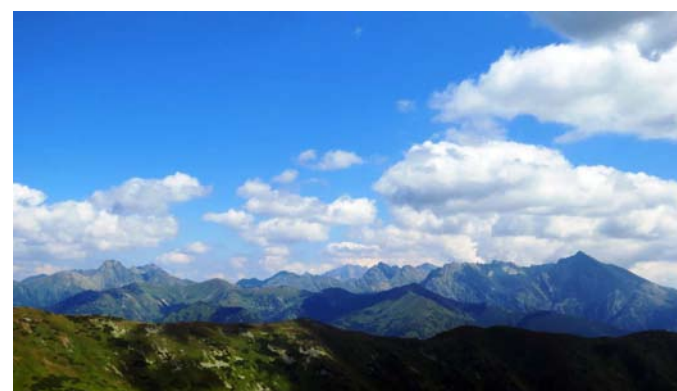
dela. Dok je on još spavao, tiho smo se prošetali glavnim trgom i njegovim uličicama, ali ipak nismo popili kafu, jer su svi kafići i restorani bili, naravno, zatvoreni. Nastavili smo dalje put i vrlo brzo stigli na južne padine Niskih Tatry i do ski centra Srdiečko (1.210 m). Žičarom smo se prevezli do hotela Kosodrevina (1.500 m), odakle smo krenuli na uspon. Mada je tokom noći u više navrata bilo nekoliko jakih pljuskova, vreme se smirilo i jutro je osvanulo toplo i sunčano, sa malo oblaka na nebu. Iako je u našoj grupi bilo i „turista“, kao i onih koji prvi put planinare, ka Hopoku smo krenuli skoro svi, jer uspon zaista nije bio težak. Odmorili smo se u planinarskom domu Kamena hata (Kamenna chata, na oko 2.000 m visine), uzeli pečate, a zatim krenuli

još malo, do samog vrha, koji izgleda kao ogromna gomila velikog, nabacanog kamenja, kroz koju serpentinasto vodi „popločana” staza. Veselo je bilo na vrhu. Posebno su se radovali planinari koji su se, odmah po dolasku u Slovačku, prvi put popeli na visinu od preko 2.000 metara! Nameštali smo se za fotografisanje, šalili se, smejali, planirali planinarsko „krštenje”, jer je bilo dosta „kandidata”, a u jednom trenutku prišla nam je i grupa Slovenaca, sa kojima smo malo popričali. Njihov vođa „prepoznao” je našeg, po imenu i prezimenu, sa internet stranice „Pobede”! Posle kraće pauze, preko Hopok Uboča, na severnoj strani planine, krenuli smo nazad drugom stazom. Vreme se prilikom spuštanja malo pokvarilo, pa je bilo dosta magle i oblaka, a povremeno je prskala i sitna kišica, ali, kabanice nismo oblačili. Već oko tri sata popodne, bili smo u ski centru „Jasna”, najpoznatijem skijalištu u Slovačkoj, koje se nalazi u Demanovskoj dolini. Prezadovoljni usponom, smestili smo se u naš minibus i uputili ka Kralovoj Lehoti i bivšem odmaralištu slovačke plovodbe, Štroblovoj vili, i našem starom poznaniku, Fridrihu. Kao i uvek, dočeka nas je sa osmehom, pripremio nam dobru večeru i, vrlo brzo, već smo bili u udobnim krevetima i carstvu snova!

Nedelja, 11. avgust. Zapadne Tatire - uspon na Bistru (2.248 m). U okviru TANAP-a (Tatranski narodni park), nalaze se i Zapadne Tatire, prelep planinski masiv, nepravedno zapostavljen i ređe posećen u odnosu na Visoke i Niske Tatire. Do mesta Hrdovo (850 m), dovezli smo se minibusom i od te tačke započeli planinarenje. Grupica koja nije želela u planinu tog dana, odvezla se minibusom do Štrbskog plesa i tamo provela vreme - u obilasku jezera i gradića, u šetnji do prelepog Popradskog plesa i drugim aktivnostima. Naša staza u početku je vodila kroz šumu, prateći sve vreme tok reke Bistre, zaista bistre i čiste, koja je veselo žuborila pored nas, hućala i bućala i prijatno nas osvežavala. Po izlasku iz šume, odjednom nas je zapljusnula lepota grebena koji

se pojavio pred nama. Dan je bio kristalno čist, ogromno plavo nebo iznad nas, a zelena, travnata livada pružala se u nedogled, svuda oko nas, oivičena blago ustalanim planinskim vencima, sa vrhom Bistra, na kome smo već videli i druge planinare kako odmaraju. Posle jedne zaista prave „hedonističke” pauze, polako smo započeli uspon na greben, na koji smo se, prateći Milanov fini tempo, vrlo brzo i bez većeg napora popeli. Znajući da se tu, negde, nalaze i Anitine oči, dva jezerceta, sa nestrpljenjem smo iščekivali kada ćemo ih ugledati. I onda, neko je uzviknuo: „Eno ih!” U istom trenutku, naše oči zatreptale su od lepote pogleda na božanstvene, plavo-zelene Anitine... u kojima su se ogledale blage, zelenkaste padine planine, prošarane siparom i sivim stenama, kao i plavi nebeski svod sa ponekim belim oblačićem. A, kada smo izašli na greben, tek tada smo ostali potpuno zatečeni lepotom prizora - sa jedne strane, uzbudljivi vrhovi Visokih Tatira koji sežu skoro do oblaka i stapaju se sa njima (Krivan, Risi, Gerlahovski štiti...), a sa druge strane, blagi obrisi nižih planina Zapadnih Tatira i drugih vrhova Poljske, jer smo se upravo nalazili na samoj slovačko-poljskoj granici. Jednom sam negde pročitala nešto o „savršenom trenutku”. „To je onaj trenutak kada ostanete zatečeni lepotom prizora koji doživljavate. To je ono kada zastanete, opazite šta osećaju sva čula, kada i misli ostanu zatečene lepotom savršene scene i zato prekinu svoj tok. A kada se tok misli povraća od silne lepote, prva će biti nešto kao: ‘Bože, kako je lepo!’ Savršen trenutak je nešto što nikome ne može rećima da se opiše. U tom trenu nema problema, nema brige, nema bola, nema misli, nema ničega, osim vas i vašeg savršenog trenutka. Tada ste u skladu sa celim univerzumom oko sebe, i, što je možda bitnije, u skladu sa samim sobom”. I, eto, tako smo se osećali na tom lepom grebenu Bistre. Usledio je još jedan kraći uspon po samom grebenu i vrlo brzo izašli smo na sam vrh. Ovog puta, Milan nije propustio da „krsti”

nekoliko planinara, uz naše gromoglasno navijanje, šale i osmehe. Posle divne pauze na vrhu, krenuli smo kružnom stazom nazad. Spustili smo se drugim, prilično strmim grebenom, baš kuda ide sama granica sa Poljskom, i došli do prevoja Pišno. Od te tačke, staza je vodila niz zelenu (kao usred proleća!) Kamenišku dolinu i bistru (istoimenu) reku, kroz predeo nestvarnih boja koji je samo mamio naše foto-aparate. I, naravno, da ne zaboravim borovnice. Bilo ih je puno, puno, svuda... Svaki čas smo zastajali, saginjali se, brali ih... Jednostavno, nije im se moglo odoleti!

A onda, pred sam ulazak u Podbansko, mestašce gde nas je čekao minibus i ostatak grupe, obuzela nas je neka neobična radost. Šuma kroz koju smo išli, odjekivala je od naših glasova, šale su samo vrcale, jedna za drugom, a mi smo se smejali i smejali, veselo, neobuzdano... Kao deca! Kako je samo slatko bilo to pivo koje smo popili u obližnjem restorančiću! I opet sam posmatrala ozarena i srećna lica planinara i po ko zna koji put zaključila - kako je malo potrebno čoveku da bude srećan!

Ponedeljak, 12. avgust. Visoke Tatire - uspon na Slavkovski štiti (2.454 m). Kako smo za taj ponedeljak imali još

Info - Smeštaj

- O uslovima smeštaja i cenama u hotelu „Koso-drevina” pronađite više na linku: www.chatakosodrevina.sk
- O uslovima smeštaja i cenama u smeštaju „Kamenna chata” pronađite više na linku: www.kamennachata.sk/en
- O uslovima smeštaja i cenama u smeštaju chata „Celnica” pronađite više na linku: www.www.celnica.cz

uvek dobru prognozu, a za utorak kišu, rešili smo da malo promenimo plan i iskoristimo lepo vreme za još jedan uspon. Noć i čvrst san dobro su nas okrepili posle dva dana planinarenja, i, lagano, ipak odmorni, ponovo smo krenuli u avanturu. Ovog puta, po Visokim Tatram! Minibusom smo se dovezli do Starog Smokoveca, živopisnog mestašca u podnožju planine, a zatim se lanovkom (žičarom - vozićem) popeli do Hrebienoka (1.283 m). Deo grupe otišao je u obilazak lepih vodopada Studenog potoka, a nas desetero spremilo se za početak uspona na Slavkovski štiti. Vrlo kratko, staza je vodila kroz šumu, a zatim, nakon jednog lepog vidikovca, polako smo ušli u stene i kamenjar koji su nas pratili do samog vrha. Dok smo prethodnog dana sa Bistre iz daljine gledali veličanstvene vrhove Visokih Tatira, ovde su nam bili blizu, skoro na dohvat ruke, tako uzbudljivi, pomalo zastrašujući, skoro nedostupni i neosvojivi - tako nam se bar činilo... Crni oblaci povremeno su se valjali preko njih, prekrivali ih, i celom prizoru davali jednu uznemirujuću, a opet velelepnu notu... S vremena na vreme, kao rukom sklonjeni, oblaci su se raspršavali i potpuno otkrivali stenovite, šiljate vrhove Tatira, što je istovremeno izazivalo naše oduševljene uzvike i uzdahe: „Kako je lepo, kako je lepo...” U dolini, daleko ispod nas, gledali smo Stari Smokovec i druge turističke gradiće, poredane uz tatransku magistralu. Srećom, oblaci koji su se kovitili iznad nas i oko vrhova nisu bili kišni, a povremeno se iznad nas otvaralo i čisto, plavo nebo, sa šljaštećim suncem koje je obasjavalo ceo taj divan prostor i davalo mu potpuno drugu draž.

I tako, uz povremena zaustavljanja i odmore „grabeći” preko tih ogromnih kamenih gromada i stena, posle 1.240 metara uspona, došli smo i do vrha. Kakvo divno ushićenje smo osetili tada! I shvatili da je svaki naš napor vredio truda. Na vrhu je bilo i drugih planinara - Čeha, Poljaka, Slovaka... Uzajamno smo se fotografisali, razmenili po neku reč, pa i piće! Osmesi, osmesi, osmesi...

Istom stazom vratili smo se nazad. Vreme se u povratku potpuno prolepšalo, oblaci nestali, pa smo, iako već pomalo umorni i bolnih kolena i nogu, ipak uživali. Bilo je skoro šest sati popodne kada smo sišli do Hrebienoka, seli u lanovku i spustili se do Starog Smokoveca. A onda, dok smo sedeli na klupama u parkiću i čekali ostatak grupe, slatko smo se smejali pijuckajući iz limenke (bezalkoholno) pivo koje nam je Zoran (greškom) doneo! Iako je bilo bezalkoholno - prijalo je!

Utorak, 13. avgust. Dan za odmor i kupovinu - Lip-tovski Mikulaš. I zaista, kako smo videli na prognozi, taj

utorak je osvanuo tmuran. Nije bilo hladno, ali nije bilo ni baš pravo vreme za kupanje u Liptovskoj Mari, njihovom „moru”. Troje planinara rešilo je da posle obilaska Liptovskog Mikulaša ode do akva parka i termalnih bazena „Tatralandija”, a mi smo se raštrkali po gradiću i sportskim radnjama i proveli dan u obilasku i kupovini uglavnom planinarske opreme. Svako je sebi našao po nešto. U autobusu, a kasnije i na terasi Fridrihovog zamka, priredili smo pravu malu modnu reviju gde je svako prošetao obučen u „novitet”, kupljen tog dana! I naravno, opet uz dobru zabavu i salve smeha.

Uveče, posle večere, „odvrnula” sam glasno muziku, svi smo skočili na noge i zabava je počela. Uz stare, dobre hitove, prepustili smo se ritmovima muzike i plesali, plesali... do kasno u noć. I nismo osećali ni bolove u nogama, ni bolove u kolenima, a umor je bio izbrisan kao gumicom... Sa osmehom na licu, njihali smo se u taktovima muzike, a ona nas je spajala još jače i nosila u još lepše dimenzije, opet rasterećene svih briga i problema...

Sreda, 14. avgust. Nacionalni park Mala Fatra - prolazak kroz Janošikov kanjon (Janošikove diery) i uspon na Mali Rozsutec (1.343 m). Rano ujutru, posle doručka, spakovali smo sve stvari, pozdravili sa Fridom, mahnuli našem lepom zamku gde smo proveli četiri noći i uputili ka zapadu Slovačke, ka još jednom lepom predelu - Nacionalnom parku „Mala Fatra”. On obuhvata delove severnog masiva istoimene planine, poznate kao Krivanska Mala Fatra. Veći deo parka (oko 70 % teritorije) nalazi se pod šumom bukve, smreke, jele, javora.

Prema slovačkoj narodnoj legendi, Juraj Janošik, sa svojom družinom, živeo je u šumama između Žiline i Liptovskog Mikulaša i tu prepadao na putevima. Predanje kaže da je bio „aktivan” i u Poljskoj, i u Češkoj. Od ukradenog je davao siromašnima, pa je tako bio slovački Robin Hud. Proslavio se kao razbojnik i narodna legenda, a zvali

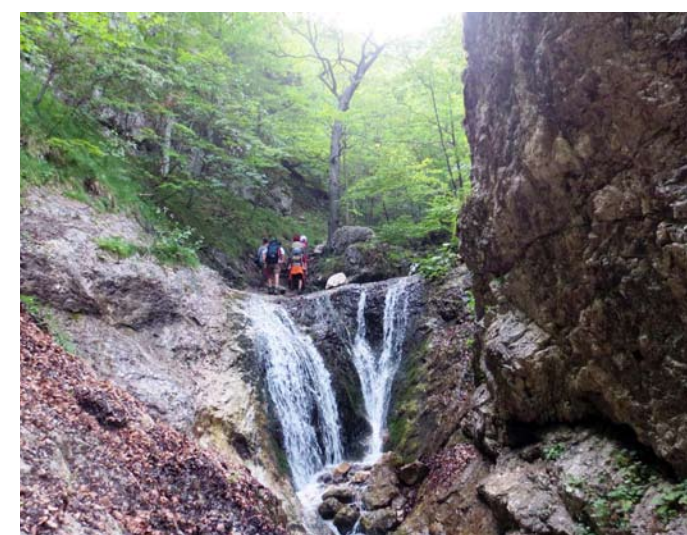
su ga i tatranskim herojem. Isto tako kao što je bio zanimljiv njegov život prepun uzbuđenja, slično uzbuđenje osetili smo i mi, istog časa kada smo zakoračili u ovaj neobičan kanjon koji nosi njegovo ime. Naime, minibusom smo se dovezli do Bielog potoka, blizu malog grada Terhove i od hotela Diery započeli „osvajanje” kanjona. I odmah, na prvom koraku, očarao nas je. Sve vreme prateći tok reke, postepeno smo se peli kroz njega, prelazili preko kamenja, drvenih mostića, peli se uz metalne merdevine, na mestima gde je stena bila klizava, pridržavali se za sajle... Kao i u Slovenskom raju, kanjonu kroz koji smo prošli ranijih godina, i ovde je sve besprekorno osigurano i obezbeđeno, tako da svako može da ga prođe bez većih problema. Na pešačenje kroz kanjon krenuli smo svi, ali, na jednom strmijem i dosta klizavom delu stene, obezbeđenom sajlom, deo grupe je ipak odustao od daljeg prolaska, vratio se istim putem i uživao u okolnoj prirodi, do našeg povratka.

Dok smo se peli, pored nas su se obrušavali veći ili manji vodopadi, slapovi i brzaci žuborili su i prskali na sve strane, a sunce je neuspešno pokušavalo da se probije kroz strme i visoke litice kanjona, obrasle gustom šumom i drugim zelenilom. Milanu i meni bilo je pravo zadovoljstvo da gledamo ozarena lica planinara koji ovako nešto sigurno vide prvi put. Atraktivno, uzbudljivo, neobično... Pošto smo prošli Donji kanjon (Dolne diery), lepom stazom kroz šumu, ušli smo i u Gornji kanjon (Horne diery) i nakon opet nekoliko „adrenalinskih” merdevinica i mostića, izašli smo na divan zeleni prevoj odakle nam se pojavio, kao na dlanu, fotogeničan za slikanje, Mali Rozsutec. Lomili smo jezik pokušavajući da tačno izgovorimo njegov naziv, ali, nekako smo uspevali (čita se „kao po Vuku”)! Sam vrh je prilično strma stena, na pojedinim mestima obrasla četinarima, atraktivna za penjanje i osigurana sajlama. I opet tiho uzbuđenje kod planinara početnika, a i kod nas,

veterana – uvek sa dozom opreza. Posle pauze na prevoju, vrlo brzo smo došli do podnožja stene. Spakovali smo štapove i krenuli da se penjemo. Na jako strmu stenu, na dužini od nekoliko desetina metara bila je postavljena debela sajla, uz koju smo se držali i pažljivo, tražeći još po neki oslonac na steni, polako se popeli. Bilo je gužve na tom delu, pa smo često zastajkiivali i propuštali planinare koji silaze, ili koji se penju. Samo nekoliko minuta nakon tog zahtevnijeg dela uspona, već smo bili na vrhu. Preko puta smo gledali Veliki Rozsutec, a dole, u dolini, i mesto odakle smo krenuli, i ka kome ćemo se vratiti drugom stazom. Posle kratke pauze, krenuli smo dalje. Znali smo da nas i u silasku čekaju sajle, ali nismo znali da ih ima više i to na prilično velikoj dužini. Kretanje nizbrdo bilo je otežano sitnim i nezgodnim siparom, niz koji smo išli sporo i pažljivo, a zatim je opet usledilo nekoliko dugačkih sajli i jako strma stena. Veštiji i brži pomagali su sporijima i bodrili ih, tako da smo, bez većih problema, uspeali da se spustimo niz taj veoma strmi deo stene i nastavimo lagano spuštanje kroz šumu, preko divnih livada, pa sve do hotela Diery, odakle smo pošli. Usput smo čak naišli i na zmiju koju je hrabra Lola pažljivo podigla štapom i odgurnula je u stranu.

I tako, prezadovoljni izletom, smestili smo se u minibus i nastavili dalje, do našeg sledećeg odredišta – u planinskoj oblasti Beskydy i blizu gradića Bila - skijaškog centra Treštík i planinarskog doma Celnica, koji se nalazi već u Češkoj, na samoj granici sa Slovačkom. Dom se nalazi na samoj skijaškoj stazi, ima desetak četvorkrevetnih soba, veliku kuhinju, trpezariju, terasu, a u blizini je hotel, kao i nekoliko restorancića. Umorni od putovanja i hodanja, brzo smo se smestili u krevete i zaspali. U tišini noći, okruženi gustom četinarskom šumom, sanjali smo strme stene Malog Rozsuteca, zelenu prirodu čitavog tog predela, razigrane vodopade Janošikovog kanjona, i kao da smo čuli njihov žubor kako odzvanja u našim ušima...

Četvrtak, 15. avgust. Obilazak Aadršpaško-Tepličkih stena. Slatko je bilo buđenje narednog dana. Protrljali smo oči i, još uvek bunovni, izašli smo ispred doma da pozdravimo sunce i poželimo dobro jutro tako lepom danu koji se budio pred nama. Bilo je prilično sveže, pa je Igor, brže-bolje, organizovao kratak čas gimnastike, na parkingu ispred doma. Kako je samo prijalo - i kao istezanje, i kao zagrevanje!

Put nas je vodio dalje, kroz Češku. Stigli smo do gradića Teplice nad Metuji. Ostavili smo minibus na parkingu, došli do blagajne i kupili ulaznice. Za onu lepotu koju ćemo videti tog dana, nisu uopšte skupe – samo tri evra! Naravno, svi krećemo u obilazak. Posle samo nekoliko koraka kroz šumu, odjednom smo se našli u pravom carstvu stena – visokih, neobičnih i različitih oblika. Smatra se da je ovo najveći kompleks lavirintskih stena u Evropi. Nekada davno, u 18. veku, meštani tog kraja posmatrali su stene sa strahom i bile su im velika tajna i nepoznanica. Posle

jednog velikog požara koji je zahvatio to područje, meštani su sklonište pronašli upravo u njima. Upravo tada, shvatili su da je to što poseduju jedno veliko bogatstvo i zaista prava atrakcija, pa se prvi turisti pojavljuju 1772. godine. Danas su ove stene izuzetno posećene, u šta smo se i mi uverili tog dana. Hodajući uređenim stazama kroz stene, pogledi su nam bili stalno upereni na gore, u vrhove stena, pokušavajući da prepoznamo kamen ili stenu u obliku žabe, sove, Indijanca, veštice, pande, lovca sa psom... „Uključili“ smo maštu i bilo je jako, jako zanimljivo! Staze su savršeno obeležene, a posebno raskrsnice, tako da, iako se radi o pravom lavirintu, ne može se nikako zalutati! Na pojedinim delovima staze ima i puno drvenih ili metalnih stepenika, merdevinica, mostića, klupa za odmor uz malena jezercica, pa čak i jedan vodopad, koji se „isključuje i uključuje po pozivu“! Pošto smo obišli Tepličke stene, pravom planinarskom stazom, prošli smo kroz šumu i ušli u isto tako čaroban svet Adršpaških stena koji nas je takođe oduševio. Ovaj istinski mali raj na zemlji zaista je teško opisati rečima. Pa, čak ni slike ne mogu da dočaraju pravu veličinu i grandioznost stena, ušuškanih u toj gustoj, zelenoj šumi koja ih ljubomorno čuva u svom okrilju.

Posle skoro 14 kilometara pešačenja i više od pet sati razgledanja, prepuni utisaka, u obližnjem restorančiću smo se osvežili, a zatim krenuli dalje. Vrlo brzo, oko pola osam uveče, stigli smo u mesto Skaly i zamak Bischofstein. To je, takođe, divan kompleks – odmaralište, u kome se, na jednom širokom platou, nalaze tri mala „zamka“ – recepcija, spavaonica i restoran. Brzo smo se smestili u komforne

sobe i otišli na večeru. U tom lepom prostoru, na opšte zadovoljstvo svih nas, provešćemo dve noći.

Petak, 16. avgust. Krkonoše – uspon na Snežku (1.602 m). Kakav divan dan je ponovo osvanuo tog jutra! A mi vedri, srećni, raspoloženi, nestrpljivi da krenemo dalje... Još toliko toga lepog je ispred nas... Posle doručka, smestili smo se u autobus i putovali oko 70 kilometara, do mesta Pec pod Snežkom, na oko 800 metara n/m. I opet smo skoro svi krenuli na uspon na najviši vrh planine Krkonoše. Samo jedna planinarka je ostala u zamku i u šetnji po okolini. U početku, skoro celom dužinom popločana staza vodi kroz gustu četinarsku šumu. Posle skoro sat vremena hoda, izašli smo na lepu zaravan i odmorili pored dva divna, živopisna planinarska doma, ukrašena raznobojnim cvećem, u čijim su baštama, na suncu, sedeli mnogobrojni turisti, planinari, porodice sa decom... Jednom rečju, prelepo!

Nastavak staze vodio je jednim delom i asfaltom, a zatim smo došli do samog podnožja vrha Snežka, koji se grandiozno već izdizao ispred nas i izgledao iz daljine, kako je Goca dobacila - kao Gobelja na Kopaoniku! I tako, odmerenim ritmom i polako, sa povremenim zastajkivanjima i osvrtnanjima na predele oko nas, dobro uređenom serpentinastom stazom, popeli smo se na vrh. A tamo – neverovatna gužva! Vrlo brzo smo saznali o čemu se radi. Kako je sam vrh na granici sa Poljskom, a tih dana je bio (državni) praznik poljske armije, pa je, otud, i toliko ljudi (uglavnom Poljaka) pozeleo da taj lep i sunčan dan provede u prirodi i u šetnji do vrha koji je svima lako dostupan. Žičara, koja takođe vozi do Snežke, renovira se i biće završena iduće

godine. Posle skoro sat vremena na vrhu, ponovo smo se okupili i krenuli nazad, ali drugom, kružnom stazom. Silazeći sa Snežke, stalno smo se okretali i gledali kolonu ljudi koja ide iza nas, a isto toliko ljudi dolazilo nam je i u susret, pa je čitav taj prizor delovao nestvarno. „Kao Kineski zid“! neko je uzviknuo. Po našoj slobodnoj proceni, mislimo da je na celom tom prostoru, tog dana, bilo preko 10.000 ljudi! I tako, posle kratkog „balansiranja“ na granici, ipak smo se odlučili za Češku i njoj se vratili! A tamo - mir i tišina... I opet samo potpuni spoj sa divnom prirodom koja nas je okruživala, gde se mogao čuti samo cvrkut ptica i naši veseli glasovi, smeh i šale. A dole, u daljini, Milan nam je pokazao zelenu dolinu u koju ćemo sići, okruženu visokim jelama, na kojoj smo uočili i planinarski dom u kome ćemo napraviti pauzu. Toliko je ta staza kojom smo silazili bila lepa, da nismo ni osetili kada smo se spustili u dolinu. I dok su jedni uživali u hladovini bašte planinarskog doma, drugi rashlađivali uz sladoled, mi smo se ispružili na zelenu travu i hedonistički uživali na prijatnom suncu. Vrlo brzo, stigli smo u Pec. Nekoliko planinara dodalo je još malo adrenalina vratolomno se provozavši jedan krug bobom, dok smo ih mi pratili sa klupe i navijali!

Zatim smo se autobusom vratili do našeg lepog zamka i posle vrlo ukusne večere, njihovog specijaliteta napravljenog posebno za nas, povukli smo se u sobe i utonuli u san.

Subota, 17. avgust. Prag. Opet smo poranili, jer nas je čekao dug put do Praga. Malo pre podneva stigli smo u češku prestonicu. Prošetali smo do centra grada, gde smo imali zakazan susret sa vodičem, Ivanom, koja će nas prošetati četiri sata kroz Prag i ispričati zanimljivu i nadahnutu priču o lepom gradu na Vltavi. Ovaj grad koji je sam po sebi spomenik kulture, mnogim poznatim ličnostima bio je dom. U njemu je živio i svakodnevno slušao huk Vltave koja ga je inspirisala da napiše najlepšu muziku – Bedrih Smetana, bio je inspiracija za Franca Kafku, Mocarta, Miloša Formana... Mnogo bi papira trebalo da ovo, i još puno toga što smo čuli, pretočim u reči, pa ću samo kratko nabrojati šta smo sve videli – carski deo grada, to jest dvorac Hradčani, svečanu smenu straže ispred Predsedničke palate, katedralu Sv. Vity, baziliku Sv. Ćirila, divnu panoramu Praga sa jedne terase dvorca... Kroz masu turista tiskali smo se preko čuvenog Karlovog mosta i stigli na Starogradske tržnice – Staromestске namesti, gde smo, sa još ko zna koliko hiljada ljudi, svi kao jedan, uperili pogled ka staroj gradskoj većnici u gotskom stilu i astronomskom satu i slušali kako otkucava 17 sati popodne, gledajući istovremeno zanimljive pokretne figure koje su označavale vreme. Ovim velelepnom trgom dominira još grandiozniji Tinski hram, sagrađen u 10. veku, u gotskom stilu. U nastavku dana, raštrkali smo se po Pragu i još malo individualno obilazili grad. Uveče smo se odvezli do hotela „Globeus“, gde smo prenoćili. Smešten je na jednom uzvišenju, u mirnom delu grada. U tami tople noći, stojeći na terasi hotelske sobe, dok smo sabirali hiljadu utisaka sakupljenih tog dana, zamišljeno smo posmatrali svetla ovog magičnog, zlatnog grada... „čija slava dodiruje zvezde“, kao što se kaže u jednom od lokalnih proročanstava. I već tada smo znali – vратиćemo mu se ponovo!

Nedelja, 18. avgust. Beč. I još samo jedan dan do pov-

ratka kući, beogradskog asfalta, posla i novih obaveza. Pre svega toga, još malo šetnje po prelepom Beču. Za obilazak ovog lepog grada valcera, kulture, umetnosti, „na lepom, plavom Dunavu“, imali smo samo tri sata. Potrudili smo se da ih maksimalno iskoristimo. Sa mapom u rukama, prošli smo ulicama grada u samom centru, videli čuvenu bečku Operu, veličanstvenu katedralu Sv. Stefana, ulicu Graben i Spomenik Sv. Trojstvu („Stub kuge“), „pronjuškali“ po samo jednom malom delu ogromnog kompleksa imperijalnih palata, Hofburgu, došli do luksuznog hotela „Sacher“, ali nismo stigli da probamo tu njihovu čuvenu tortu, već smo našu kratku posetu završili ispred obližnjeg kioska sa kobasicama! Takođe nismo stigli da odemo do Mocartovog spomenika u kraljevskom vrtu, kao ni do mnogih drugih, lepih mesta u ovom gradu, ali, eto, to ćemo ostaviti za neki drugi put!

Putovanje ka kući, granice, noć... Tiha muzika u autobusu... Zamišljena lica većitih putnika-planinara. Ne vidim ih jasno u mraku, ali znam vrlo dobro kako im je, kako nam je. Svesni da je još jednom lepom putovanju došao kraj, po malo setni, jer se rastanak bliži. Ali, srećni, jer nova poznanstva su sklopljena. Srećni, jer dugo, dugo će pamtiti sve ovo što smo videli, doživeli, osetili, za deset prelepih dana. Srećni, jer znaju da će vrlo brzo, ponovo „sesti na točkove“ i „otkotrljati se“ negde, ka nekim drugim, novim (ili starim) destinacijama, na kojima će, sa radošću, opet doživeti bezbroj savršenih trenutaka, gde nema briga, nema bola, nema misli...

Hvala našoj divnoj grupi, a posebno hvala Nenadu Jovanoviću i Vesni Stojanović, koji su nam mnogo pomogli u osmišljavanju ove akcije, komunikaciji i organizaciji smeštaja.

Vođa puta: Milan Lončar

TEKST I FOTOGRAFIJE: MARIJA PETROVIĆ

Sinjajevina

Pančevački planinari organizovali su planinarski pohod na **Sinjajevinu, Babin zub** (2.277 m), **Jablanov vrh** (2.203 m) u **Crnoj Gori**...

Sinjajevina je nalazi u centralnom delu Crne Gore i naprostranija je planina u ovoj zemlji. Otkada sam sa Tomicom Delibašićem, sada već davne 2005. godine, prvi put posetio ovu planinu, i proveo četiri dana uživajući u penjanju vrhova u moračkom krševitijem delu ove planine, svima govorim da je to jedna od lepših akcija na kojoj sam bio, a za mesto na kojem smo kampovali - Kokorovac – da je najlepše mesto za planinarski kamp za koje znam.

Na ovu planinu klubovi iz Srbije mnogo ređe organizuju masovnije

akcije, nego što je to slučaj sa nekim planinama u njenom okruženju. Ne znam da li je to zbog nepostojanja smeštajnih kapaciteta, ili zbog besputnosti i zahtevnosti ove planine ili nečeg trećeg, ali, znam da je to velika šteta, jer ova planina - svojom lepotom, raznovrsnim terenima za planinarske uspone, a prevashodno svojim centralnim položajem, koji omogućava da se pod vedrom danu sa nje pruži jasan pogled na praktično sve planina u Crnoj Gori – zaslužuje mnogo češće i masovnije posete od strane planinara iz Srbije. No, valjda i planinari moraju zaslužiti da je posete.

Crna Gora
Pinom je obeležena približna pozicija ove lokacije.

Bilo kako bilo, a polazeći od ove ideje – da sa drugima podelim svoje oduševljenje ovim prostorom, ovog leta su se stekli uslovi, da u okviru PD „Jelenak“ iz Pančeva, u malo masovnijoj grupi posetimo ovu planinu. Želja mi je bila da za kratko vreme koje nam je bilo na raspolaganju, posetimo dva relativno različita dela ove planine, severniji, nešto pitomiji deo, gde dominira Jablanov vrh (2.203 m) i južni, stenovitiji i krševitiji morački deo sa najvišim vrhom i ujedno najvišim vrhom celog masiva – Babinim zubom ili lokalno Bablji zub (2.277 m).

Kao što sam i očekivao, a imajući u vidu već spomenute retke organizacije uspona na Sinjajevinu, interesovanje za ovu akciju je bilo veliko. Pored popunjenog minibusa planinara iz Jelenka, u zaseok Gornje Lipovo (1.180 m) koje nam je bilo baza za uspone, sa nama je došlo još osam planinara iz raznih klubova iz Srbije, a koji su došli sopstvenim prevozom. Naravno, ovo veliko interesovanje treba gledati u kontekstu činjenice da je ovo bila akcija sa spavanjem u šatorima, kao i da se radi i prilično zahtevnim usponima u tehičko-kondicionom smislu.

Nakon prilično naporene noćne vožnje do Gornjeg Lipova (ovo seoce

se nalazi 15 km zapadno od Kolašina i do njega se stiže uskim asfaltnim putem), ujutru stižemo do mesta gde ćemo postaviti kamp. Predeo (klasična lednička dolina - sa severa oivičena stenovitim grebenom Savine grede, sa juga tornjevima Torne i Babinog zuba, a sa jugozapada Gradištem i Crvenom gredom) je bio prelep - par kuća, livade sa mirišljavim biljkama, nešto pašnjaka sa pomalo krava i ovaca (veliki pašnjaci pa samim tim i puno stoke se nalaze mnogo više na ovoj planini, kada se iz ove doline preko prevoja Vratlo izađe na njenu nepreglednu površ koja se na severozapadu prostire sve do durmitorske površi).

Brzo smo se raspakovali i postavili šatore. Trebalo je naći pogodan teren za šatore - što manje kamenčića - to će biti bolji san. Odmah smo krenuli na uspon ka Jablanov vrhu i prva prepreka na putu su bile slatke šumske jagode. Nismo mogli da im odolimo, tako da smo šetnju malo odložili. Put je vodio nekoliko kilometara po makadamu (kojim se terenskim vozilom može izaći na već pomenutu površ Sinjajevine i dalje stići sve do Žabljaka), a zatim smo ušli u dobro markiranu stazu koja nas je mnogo kraćim i lepšim putem odvela sve do prevoja. Od prevoja levo makadam odlazi ka katunima

Najave akcija PD „Jelenak“

1. **Boje ruja** 5. 10. - za više informacija - [LINK](#)
2. **Zlatar, Kamena gora** 28.-29. 9. - za više informacija - [LINK](#)
3. **Gučevo, Boranja** 29. 9. - za više informacija - [LINK](#)
4. **Miroč** 26.-27. 10. - za više informacija - [LINK](#)

Vratlo i Ječmen do, a mi smo krenuli desno, katunskom stazom, sve do davno napuštenog katuna Pilač. Od ovog mesta kreće najstrmiji deo do grebena Jablanovog vrha, bez jasne staze. Kroz strmu travu pronalazimo najbolje putanje kako bi po sunčanom danu najlakše ispenjali ovaj vrh.

Napokon stigismo do hrpe kamenja, koja je označavala Jablanov vrh. Pogled je bio predivan, venci planina svuda oko nas, preko puta ka jugu dominira Babin zub koji je naš sutrašnji cilj a desno od njega je Gradište i Vranova glava (dva planinara iz naše grupe su nakon Jablanovog vrha ispenjali i ovaj deo planine), ka istoku vidimo obližnju Savinu vodu. Dugo smo uživali na vrhu, pa se zatim sputili do katuna Pilač i drugim putem, katunskom stazom ispod Savine grede, sišli u Gornje Lipovo. Ova staza je bila zaista jako živopisna – mogli smo da uživamo u borovim šumama i mirisu livada, kroz koje smo prolazili. Čim smo se vratili, otišli smo kod domaćina gde nam je bio smešten vozač, na večeru: sir, kiselo mleko, cicvaru na kajmaku, pitu i ostale specijalitete tog kraja. Test da li smo

dobro postavili šatore ili ne, imali smo veoma brzo nakon večere, jer je tada pala kiša (jedina za ta dva dana boravka u planini). Izgleda da su svi dobro postavili, jer se niko nije žalio.

Lepo i udobno je bilo spavati u šatorima pod punim mesecom, visoko u planini, tako da smo se odmorili i mogli da ustanemo rano ujutro i krenemo put najvišeg vrha Sinjajevine - Babinog zuba (2.277 m). Prvo smo pešačili kroz vlažnu šumu, a zatim kroz sipar, sve do prevoja Sto (1.950 m). Gde smo napravili pauzu za zasluženi doručak. Od ovog prevoja se desno može krenuti ka Crvenoj gredi, Gradištu i Vranovoj glavi ili se spustiti kroz Đedov do, pa levo ka Korovcu ili desno ka Dragovića polju i Morači. Mi smo krenuli markiranom stazom ka istoku ispod tornjeva Babinom zuba. Prvo smo stigli do padina sa rosnom i klizavom travom, pa do stenovitog i opasnog odseka, koji smo savladali odpenjavanjem a bez većih problema. Nastavili smo nepreglednim siparom, na kome se na nekim mestima zadržao i sneg. Obilazili smo delove sa snegom, jer su bili zaleđeni i bilo je nemoguće prepešačiti ih. U poslednjih 200 m visinske razlike do vrha, većina je odložila rančeve i štapove, a na glave smo stavili šlemove (alpinističke ili biciklističke, šta je ko imao). Ovo je bila najopasnija deonica celog uspona. Polako smo napredovali, kamen po kamen, stena po stena, korak po korak. Do vrha je stiglo svih 20 planinarki i planinara i jedna devojčica sa nepunih

14 godina. Na Babinom zubu smo uživali u pogledu na celu Sinjajevinu, Maganik, Tali, Kapu Moračku, Stožac, Durmitor, Ljubišnju, Bjelasicu, Komove, snegom prekrivene Prokletije u daljini... Na koju god stanu da smo pogledali ostajali smo bez daha. Sledio je još opasniji silazak. Već mesecima pre ove akcije sam brinuo kako će ovako brojna grupa uspeti da bezbedno ispenje ovako zahtevan planinarski vrh kao što je Babin zub, koji nije za svakoga i traži prethodno dobro iskustvo u penjanju stenovitih planina (najviše sam se plašio strme klizave trave i krušljivog kamenja koje može biti velika opasnost za veću grupu). Ali, grupa je bila feneomenalna, kompaktna, ozbiljna i disciplinovana, tako da je čitav silazak prošao u najboljem mogućem redu (stvarno moje velike pohvale za članove „Jelenka“).

Naravno, po povratku u Gornje Lipovo, još jednom smo, više nego prijatno, bili iznenađeni kvalitetom i kvantitetom hrane koju su domaćini izneli pred nas. Onda pakovanje i pozdrav sa ovom planinskom lepoticom – do skorog viđenja.

DOBRICA DABOVIĆ

Planinarsko bicikliranje

Biciklistička vožnja od **Prijepolja** do **Kosjerića**, preko **Tičjeg polja** i **Golije (Srbija)**...

U jutarnjim satima, 1. avgusta uputili smo se ka Beogradu da bismo vozom u sedam sati krenuli do Prijepolja gde smo, s obzirom na sporost putničkih vozova, stigli oko 14,30 sati. Jedva dočekavši da vožnja krene, uputili smo se ka Brodarevu magistralnim putem kroz klisuru Lima, a zatim skrenuli na makadamski put ka Tičjem Polju i zaseocima koja se nalaze razasuta na visoravni, na oko 1.200 metara nadmorske visine kojima je jedina veza sa svetom loš i strm makadamski put kojim se ne može voziti ni bicikl, pa smo bili primorani da veći deo puta od devet kilometara guramo natovarene bicikle, da bi nas pred ciljem uhvatio mrak. U slabo naseljenom prostoru, u kome ljudi žive još uvek starinskim načinom života i u kojima sela imaju tek nekoliko kuća, proveli smo prvu noć u šatoru, u dvorištu jednog domaćina na čiji smo kuću naišli koristeći poslednje atome snage.

Noć je bila vedra, a nebo prepuno zvezda, pa smo imali osećaj da vreme ne teče prema satnim mehanizmima, već prema nekim tajanstvenim i milionskim kosmičkim pravilima. Zvezde su padale, svici svetleli, a

hladni planinski vazduh strujao je udolinama u kojima nema ljudskog stvora desetinama kilometara na sve strane.

Jutro, 2. avgusta osvanulo je sunčano, a domaćin se potrudio da prema starim dobrim običajima, na Svetog Iliju ugosti iznenadne, nezvane goste kao neki poseban dar od Boga. Planinski sir, mleko i borovnice, pršut, jaja od kokošaka koje slobodno ključaju u ovoj ekološki potpuno očuvanoj sredini, prizivali su uspomene iz nekih davno prošlih vremena. Tiče Polje koje smo konačno

pronašli ostavilo je još jači utisak jer je jedno od poslednjih sela sa očuvanom starom arhitekturom. Izgledalo nam je kao neko gnezdo u planini, a susret sa majstorom Budišom Sekulićem, graditeljem Sirogojna, samo je upotpunio utisak i ulio nadu da će se ova vrednost od nacionalnog značaja očuvati. Iako nije jedini, ovde se voda najradije uzima iz obližnjeg izvora sa kamenim svodom isklesanim još od vremena turske vlasti, kada je ovuda prolazio karavanski put Dubrovnik - Carigrad.

Ostavivši Tičje Polje iza nas, nastavili smo makadamsko-travnatim putevima preko planine Vetrenik, da bismo se spustili u Trijebinsko Polje i sandžačka sela, sa malo pitomijim ambijentom i u selu Han se konačno uhvatili asfaltnog puta. Kraljevi ljube zemlju, a biciklisti asfalt! Sada u već lagodnijem raspoloženju, dok nas po vrućem danu rashlađuje biciklistički vetar, ubrzo stižemo u Sjenicu, grad poznat po uvek niskim temperaturama. Sa samo devet stepeni, tog jutra je opet Sjenica bila najhladniji grad u Srbiji. Sjenica je živ grad, sa nekim novim zgradama u izgradnji za koje nisam

siguran kako će ih grejati kada zimske temperature padnu i ispod 40 stepeni. Obična ili turska kafa služi se u dekorativnim bakarnim džezvama i šoljama, a čevapi imaju ukus kome je teško odoljeti i koji se ovde nepogrešivo spravljaju.

Od Sjenice nam je sledio uspon, najpre asfaltnim, a zatim opet makadamskim putem koji se u deonici od desetak kilometara pruža do vrha Golije i još malo preko. Premoreni od uspona i od šlepera koji su nas sve vreme zaprašivali noseći šljunak za izgradnju asfaltnog puta, uspon na sam vrh Golije ostavljamo za sutrašnji dan i nekako se dočepavši prevoja spuštamo se ubrzano do mesta Golijska Reka, mesta sa samo jednim stanovnikom, ali i malim motelom koji je srećom radio i u kome smo prespavali, na visini od oko 1.500 metara. Toga dana imali smo uspon od 1.200 metara, više nego prethodnog kada smo se penjali 1.000 metara.

Premoreni, ali istuširani i osveženi, rano ležemo, da bi ujutru odmorni ustali i krenuli ka vrhu Golije, Jankovom kamenu, 1.833 metra, na koji izlazimo u osam sati ujutru.

Beskrajna prostranstva na tihom jutarnjem suncu opet bude zaboravljene instinkte i misli na drevne proroke. Pred nama se otvaraju daleki vidici i jasno prepoznatljivi obrisi Hajle, Komova i Durmitora koji gorostasno izranjaju iz jutarnje izmaglice. Neočekivano, pojavljuje se vojni džip iz koga izlaze četiri kršne uniforme i nakon par reči, shvativši da nismo stranci, pozdravljaju se sa nama. Reč je o pripadnicima Žandarmerije koji patroliraju po ovim gudurama u zoni koja je bezbednosno osetljiva. U ovoj lepoti u koju smo došli da uživamo, o tome nismo ni razmišljali. Oni odlaze, a mi se vraćamo u motel i razgovaramo uz kafu i rakiju sa jedinim meštatinom ovog takoreći svratišta o životu na ovom surovom mestu, posebno zimi. Ova kršna i neoženjena ljudeškara, kao mnogi muškarci iz ovog kraja, objašnjava nam da je priroda surova i da se ne može mnogo protiv nje, ali ako se prate njene čudi, može se upoznati onoliko koliko je potrebno da bi joj se prilagodilo. Tako se može i opstati jer se pred zimu, kada sneg često odseče svaku komunikaciju, mora obezbediti dovoljno namirnica i ogreva i onda u lepoti zimskog pejzaža ili strašnim mećavama, strpljivo čekati da se priroda odobrovolji i dozvoli ponovnu vezu sa svetom. Ni medvedi, ni vukovi, ni ostale divlje životinje, nisu neprijatelji, ukoliko im se najaviš.

Teško nam je bilo da krenemo i da se odvojimo od ove planinske idile koja te grli svojom lepotom, ali plan je zahtevao da nastavimo, a ono što je usledilo još nismo doživeli jer nas je čekao dugotrajan, gotovo skijaški spust, kada se samo kočnicama može držati kakva - takva kontrola nad biciklom i kada se čuje samo vetar oko glave. Usput prolazimo pored mnogobrojnih izvora jer je Golija puna vode i na mnogo mesta voda izbija u velikim mlazevima. Voda kao rajski dar.

Najpre stižemo u Ivanjicu, gde se osvežavamo u centru, a zatim nastavljamo ka Arilju za koje kažu da je svetski grad maline. Ja bih rekao i svetski kraj maline jer se nepregledna polja maline pružaju svuda oko nas. Lepe kuće

koje gledamo usput pokazuju, nasuprot mom mišljenju, da ovaj kraj nije siromašan i da ima perspektivu. Slika potpuno suprotna od medijske, bar je to moj lični utisak.

Zatim sledi Požega, a onda poslednja deonica prema Kosjeriću, na kojoj nas hvata mrak i zahteva noćnu opremu i jedno novo iskustvo noćne vožnje kada se sve menja i percepcija postaje sasvim drugačija od dotadašnje. Još nekoliko sati boravka na stanici u Kosjeriću, a onda hvatamo voz za Beograd u koji stižemo oko pet sati. Ali, tu još nije kraj jer odlučujemo da svratimo i do Ade, da se malo osvežimo po još jednom sunčanom danu, a da bi sve imalo i svečan karakter, po nas dolaze naši prijatelji, Anđelija i Dejan, sa kojima se vraćamo za Pančevo, nakon četiri dana, 250 kilometara brdske vožnje i oko 3.000 metara uspona.

Biciklisti, Slobodan Mejić i Milan Glumac, sigurno će još dugo pamtiti ovo nesvakidašnje iskustvo, po terenima na kojima do sada nisu bili, vozeći uz pomoć karte, GPS-a i beskrajne ljubavi i volje.

TEKST I FOTOGRAFIJE: MILAN GLUMAC

Biciklistički maraton Bratstvo i jedinstvo

Posle deset dana vožnje kroz četiri bivše jugoslovenske republike, **biciklisti iz Srbije** okončali jedinstvenu biciklističku manifestaciju...

Maraton vozili:
Pavle Ranđelović (Biciklom po Jugoslaviji, Niš)
Stefan Lukić (Spartan Warriors, Čačak)

Posle više od devet meseci planiranja trase, teških treninga, mnogo ulaganja, psihičkih i visinskih priprema, kao i deset dana vožnje, završen je biciklistički maraton „Bratstvo i jedinstvo“. Za deset dana, Stefan Lukić (osnivač kluba „Spartanci Čačak“) i ja, prešli smo blizu 1.750 kilometara kroz četiri bivše jugoslovenske republike - Srbiju, Bosnu i Hercegovinu, Crnu Goru i Hrvatsku.

Maraton je počeo 27. 7. u Nišu, gde me je grupa poštovalaca ispratila i poželela sreću na daljem putu. Mladi biciklisti iz Niša, Vladan Antić i Lazar Ilić, odlučili su da me isprate malo dalje, pa su i oni prvog dana maratona izvezli dobar deo trase, na čemu im se zahvaljujem. U Trsteniku me čeka drugi maratonac sa svojim kolegom, i tu maraton počinje zvanično za obojicu. Do Čačka smo vozili starim putem, sve vreme „goredolirali“, i tako završili

prvu etapu. Cela 203 kilometra za početak, sasvim dobar rezultat!

Drugog dana startovali smo iz Čačka, odakle nas je preko Požege do Užica ispratio kolega Nikola Savković. Počinju prvi usponi, najpre na Zlatibor, Taru, pa na Šargan - Moku Goru. Predeli u zapadnoj Srbiji su zaista divni. Prvi put na maratonu obavljam granične formalnosti, i eto nas u Bosni i Hercegovini. Odmah po ulasku u ovu „Republiku“ vidi se veliko siromaštvo, ali nas zato priroda ostavlja bez daha. Preko kanjona Rza stizemo u Višegrad, gde smo posetili čuveni most Mehmed-Paše Sokolovića preko Drine, kao i Andrićgrad, najnovije graditeljsko ostvarenje u ovom mestu. Naviru iz glave sećanja na sve pročitane romane i pripovetke, a koje je pisao naš nobelovac, velikan jugoslovenske književnosti - Ivo Andrić. Posle

fotografisanja, krećemo dalje, prolazimo mesto Međa, ušće Lima u reku Drinu, i ulazimo u kanjon istoimene reke. Prolazimo veliki broj tunela, srećemo bicikliste iz cele Evrope, razmenjujemo iskustva i vozimo neki kilometar sa njima. Pred sumrak ulazimo u Ustipraču, gde se smestimo i odmaramo za naredni dan.

KA DURMITORU

Iznad Drine osvanulo je prohladno jutro, i mi krećemo put Goražda. Ulazimo u FBiH. Gde god da pogledamo sa strane, pored puta, vidimo znake upozorenja: „Pazi, mine!“. Nakon pedesetak kilometara, stizemo u Foču, gde pravimo dužu pauzu i kupujemo namirnice za naredni deo puta, jer sve do Plužina u Crnoj Gori prolazimo kanjonom Drine i Pive, gde nema naseljenih mesta. Voziti

putem Foča – Plužine je pravo uživanje – sve vreme se goredolira, a pogledi pucaju sve do Zelengore i Durmitora! Sa strane su mnogi kampovi, pretežno namenjeni onim ljudima koji idu na rafting. Prolazimo most preko Pive kod mesta Šćepan Polje i ulazimo u Crnu Goru, gde nas čekaju neverovatno jaki usponi, ali i prirodna lepota od koje čovek prosto zanemi. Prelazak mosta preko reke Pive zaista je izuzetan doživljaj, osluškivanje šuma neverovatno bistro, azurno plave reke koja je stotinak metara ispod nas, prolaz kroz sve tunele u kanjonu i na kraju pogled na Pivsko jezero i Durmitor na kome još ima snega ostavljaju neizbrisiv trag u našim sećanjima. Ipak su to putevi „kojima se ređe ide“. Sve beležimo foto aparatima i kamerom, i spuštamo se u Plužine, gde smo u prelepom ambijentu etno restorana na Pivi prezalogajili i odmorili.

Kreću usponi na Durmitor, i tri prevoja od kojih je svaki viši od 1.200 metara nadmorske visine! Na termometru - prava „sitnica“ - 51 stepen! Pogledi se šire na sve strane, u jednom trenutku vidimo i krov ove planine - Bobotov kuk. Priroda je na ovim prostorima netaknuta - nasred puta mogu se sresti krave, koze, jarići, a na obroncima planine vide se i katuni. Upoznajemo Crnu Goru kao da listamo najbolju geografsku enciklopediju. Prolazimo raskrsnicu za Žabljak i Šavnik i eto nas u Nikšiću, gde ćemo prenoćiti.

Posle pravog pakla prethodnog dana, četvrta etapa maratona vodila nas je preko najdivljeg dela Crne Gore, sela Čevo, do Cetinja. Planinske goleti, nekoliko prevoja na oko 1.000 mnv, izuzetna gostoprimljivost starice Gojke u pomenutom selu, kao i ljubaznost svih meštana ovih zabiti, daju nam dodatnu psihološku snagu, i po silasku u Cetinje odlučujemo se da popnemo i sam vrh planine Lovćen! Posle odmora u kulturnoj prestonici Crne Gore, čeka nas 18 kilometara uspona kakvog u životu nisam

peo biciklom, a ni kolima. Prolazimo selo Ivanova Korita, i konačno dolazimo do Njegoševog mauzoleja na Lovćenu, koji se nalazi na koti od oko 1.800 metara. U samom mauzoleju ima i šta da se vidi - ogroman spomenik Njegošu, težak 28 tona, delo jugoslovenskog umetnika Ivana Meštrovića, kao i plafon u mozaiku, koji je rađen od 22.000 pločica suvog zlata! Vidikovac je, za mene kao biciklistu i fotografa, poseban doživljaj. Duhovni krov Crne Gore izgleda moćno sa svih strana. Krećemo nazad, i preko sela Njeguši i čuvenih 26 serpentina ka moru silazimo u Dobrotu, gde noćimo.

KROZ HRVATSKU

Još uvek umorni od prethodna dva dana, odlučujemo da ne pravimo pauzu, već da nastavimo i uđemo u Hrvatsku. Dešava se prvi peh sa opremom - Stefanu pucaju bisage, i prinuđeni smo da se vratimo do Kotora, u kome majstor ne radi jer je još uvek rano jutro. Uz more, zalivom

Boke Kotorske, stižemo do Herceg Novog, i tu kolega popravlja opremu. Ulazimo u Hrvatsku. Priroda divna, putevi fantastični, vozači motornih vozila nas maksimalno poštuju, što u Srbiji možemo samo da sanjamo! Jedina mana za bicikliste jeste što je Hrvatska zaista preskupa u svakom pogledu. Prolazimo Cavtat, Kupare, Mlini i stižemo do Dubrovnika, koji je prepun turista. Najviše ima ljudi sa dalekog istoka. Šetamo Stradunom, obilazimo većinu znamenitih građevina u ovom gradu pod zaštitom Uneska, i nastavljamo dalje. Umor nas je već stigao, i pred sumrak se odlučujemo da noćimo u primorskom mestu Orašac, na tridesetak kilometara od Dubrovnika.

Šestog dana maratona probudili smo se i osećali kao da do sada ništa nismo vozili! Da li je u pitanju sva ova lepota koje smo se nagledali, ili neki vetar sa Jadrana - ne znamo, ali nam osećaj svakako prija. Doručak, pa nastavljamo dalje. Prolazimo mesta Trsteno, Slano i Zaton Doli, pogledi se šire na Pelješac i Korčulu, i stižemo u Neum,

jedno od dva mesta u BiH koje imaju izlaz na Jadransko more. Tu odmaramo, kupamo se u moru prvi put na maratonu i nastavljamo dalje prema Metkoviću. Putevi i predeli u Hrvatskoj me zaista fasciniraju - sve vreme nam je sa leve strane more. Prolazimo deltu reke Neretve, Opuzen, Metković i stižemo u Doljane, granični prelaz. Ulazimo u FBiH. Prolazimo kroz park prirode „Hutovo blato“, niz tunela u dolini Neretve, stari grad Počitelj i stižemo u Mostar, gde se srećem sa drugaricom Marijom Panajotović, koja dobar deo leta provodi tamo. Pokazala se kao jako dobar vodič kroz šire gradsko jezgro, i dobar poznavalac mostarskih kulinarskih specijaliteta, na čemu joj se maratonci zahvaljuju. Odmor, pa sutra za Sarajevo!

OD MOSTARA DO SARAJEVA

Odmah po izlasku iz Mostara, sedmog dana, krenuo je da nam duva vrlo jak vetar u grudi, što nas je u nekim momentima i zaustavljalo! Sve vreme vozimo kanjonom

Neretve koji nas je očarao svojom lepotom. Prolazimo kroz Jablanicu i stižemo u Konjic, gde pravimo malo dužu pauzu. Konjic je zaista lepo mesto. Odatle kreće uspon ka Sarajevu. Srećemo dvojicu biciklista iz Francuske – naših su godina, krenuli su iz Venecije i preko Guče idu za Istanbul. Hrabro, nema šta! Sa njima vozimo sve do Sarajeva, a pre toga obilazimo, na moje insistiranje, vrelo reke Bosne, kojim Francuzi nisu bili oduševljeni. Kako, zašto – samo oni znaju. Meni i Stefanu se dopalo, i to je bitno.

Ulazak u Sarajevo je pravi pakao. Bulevari sa po osam traka, gužva, semafori, a do Bašćaršije treba preći celu dužinu grada, što nije ni malo lako na kraju etape. Smeštamo se u samom centru starog grada, nedaleko od Sebilja i Miljacke, i izlazimo u večernji provod. Bašćaršija je zaista prelepa, i to u sred Ramazana. U svakom slučaju, Sarajevo je jako lep grad sa dušom.

Rano ujutru, uz čuvenu bosansku sirnicu i jogurt za doručak, napuštamo Sarajevo i odmah kreće izuzetno

jak uspon na planinu Romaniju. Planina je sama po sebi prelepa. Guste borove šume daju neverovatan osećaj hladovine, i kao da umanjuju težinu uspona. Sa prevoja puca pogled na okolne planine i dolinu koja se pruža ispred. Stižemo u Han Pijesak, gde smo se počastili mladom jagnjetinom. Dalje nas put vodi preko serpentina i klisura do Vlasenice, odakle kreće pravi odmor i raj – sasvim blagi uspon preko Milića, Nove Kasabe do Bratunca, gde na ovom maratonu poslednji put prelazimo granicu i ulazimo u Srbiju. Prelazak preko Drine, vožnja do Ljubovije i završetak današnje etape maratona.

POSLEDNJI USPON

Deveti dan, za Stefana poslednji na maratonu. Krećemo iz Ljubovije i goredoliramo pored Drine pedesetak kilometara. Odvajamo se prema Tari, odakle kreće jedan od poslednjih jakih uspona na ovom maratonu. Na prevoju obilazimo spomen kompleks Kadinjača, koji svedoči o

novembarskim danima 1941. godine kada su pripadnici Radničkog bataljona Užičkog partizanskog odreda pružili žestok otpor daleko nadmoćnijem neprijatelju koji je u tom periodu sprovodio ofanzivu na oslobođenu teritoriju „Užičke republike“. Sledi dugačak spust ka Užicu i rutinska vožnja preko Požege i Ovčarsko-Kablarske klisure do Čačka. Stefan je ovde završio svoj maraton, a meni je ostalo da sutradan (5. 8.) izvezem etapu Čačak – Niš, što mi je nesmetano, ali bez žurbe, pošlo za rukom.

KA SREĆNIJIM VREMENIMA

Kada sumiramo utiske, bilo je uživanje voziti jedan ovakav maraton, gde smo svakog dana mogli da vidimo neke nove predele, gradove, upoznamo nove ljude i napunimo baterije za nastavak biciklističke sezone. Na celom putu sretali smo samo dobre ljude, koji su jako znatiželjni i žele da prozbore koju reč sa nama, kao i da priskoče u pomoć. Srušili smo i negativne psihološke bari-

jere koje nam se preko medija plasiraju o netrpeljivosti između naroda. Naprotiv, osim pojedinih prizora po putevima, sve je proteklo u najboljem redu – ni jedna ružna reč, grubost ili nešto slično prema nama nije učinjena. To me raduje i drago mi je što ljudi polako shvataju da se svi delimo samo prema onome da li smo dobri ili loši kao ljudi, a nikako po nacionalnosti, boji, rasi ili jeziku koji govorimo. Iako naš maraton nije imao za cilj da prenese bilo kakvu političku poruku, mislim da je on uradio mnogo više – pokazao slogu među narodima u nekim za nas najtežim trenucima na dnevnim etapama, ukazao na mnogobrojne sličnosti i pozitivne strane koje krase sve narode na ovim prostorima, i dao nam podstrek da što glasnije i što učestalije pričamo o, nadajmo se, srećnijim vremenima koja dolaze. Shodno svemu ovde izrečenom, najavljujem biciklistički maraton „Bratstvo i jedinstvo 2“ za narednu kalendarsku godinu!

PAVLE RANĐELOVIĆ

Biciklom na Maglić

Bajkeri iz Zenice, Novog Travnika, Viteza i Konjica pogodili su Maglić (BiH)...

U glavi mi je zvonilo pitanje: „Kada ćemo na Maglić?“... Dario navalio da se poklonimo veličanstvenom Magliću, orijašu koji stoji uz bok Bioča i Volujka, a slovi za najjačeg i najvećeg momka planinka u Bosni i Hercegovini.

Više puta smo odlagali ovu MTB+P turu (ovo „+P“ je dodatak od „+planinarska tura“ ili bi je mogli zvati „+a“ od „+alpinistička“). Najviše puta zbog nemogućnosti jednog od članova naše stalne vozačko-penjačke postave, jer ipak je žalosno odvoziti i popeti ovu turu bez nekoga svoga brata bajkera.

Pa, kako se posložilo dosta faktora, a posebno vrijeme, odlučimo se turu odvoziti 18. 08. Poslije toga portal prognoze vremena yr.no plašio nas je sa stalnom kišom, čak i gromovitim prozirkama, a o magli i oblaci da i ne pričamo, jer što bi bio Maglić, ako ne maglovit i obavijen oblacima magličastim.

Kako u ljepotama makadama, hladovini šume i još bolje prašume Peručice, hladne vode ispod zelenih stijena, uspona siparima i stijenama Maglića ne želimo

uživati sami, pozivamo i našu braću bajkere iz Konjica podno stjenovitog Prenja. Zamjerali su nam što smo im to javili četiri dana prije, jer od uzbuđenja nisu mogli spavati dvije i pol noći, jer je zadnja noć prepolovljena pošto se mora krenuti u tri sata ujutro.

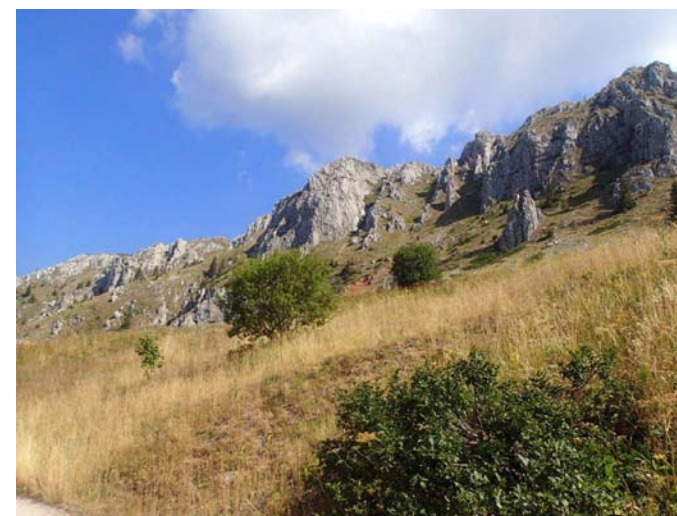
Sastanak u četiri ujutro na mostarskom raskršću. Sa jedne strane ekipa iz Zenice, Novog Travnika i Viteza - Mijo, Dake, Dario i Nenad, a sa druge Konjičani - Tarik, Goran i Emil. Ma veselje na sve strane, šale, zezancija, kao da nije prerano jutro u usnulom predgrađu Sarajeva. Još je mrak, a kada je mrak onda se ništa ne vidi. Zato se slikamo ispred farova automobila. Normalno da ne može biti normalna slika nego opet neko kreveljenje. Ali to je i cilj ovog druženja, od 100 % ture, smijeh mora biti 90%, ostatak 10% je da se slušaju fazoni i dosjetke koje uzrokuju onaj ostatak. Šteta što imamo samo sve vrijeme ovog svijeta. Mi bi još.

Vožnja do polazne točke na Tjentištu je protekla uz zezanciju, trubljenje i preticanje nekih starih vozača koji vole polako voziti, a i ne možemo im zamjeriti što nisu znali da se nama žuri sjesti na naše karbonsko-aluminijske aždaje sa pedalama umjesto kandži.

Tjentište. Zora rudi. 6.30. Ovdje je sve uspravano. Čak i suncu treba puno vremena da se popne iznad Volujka i Bioča. Uz Daketovu pjesmu krenusmo konačno asfaltnim putem od Tjentišta prema Dragoš sedlu.

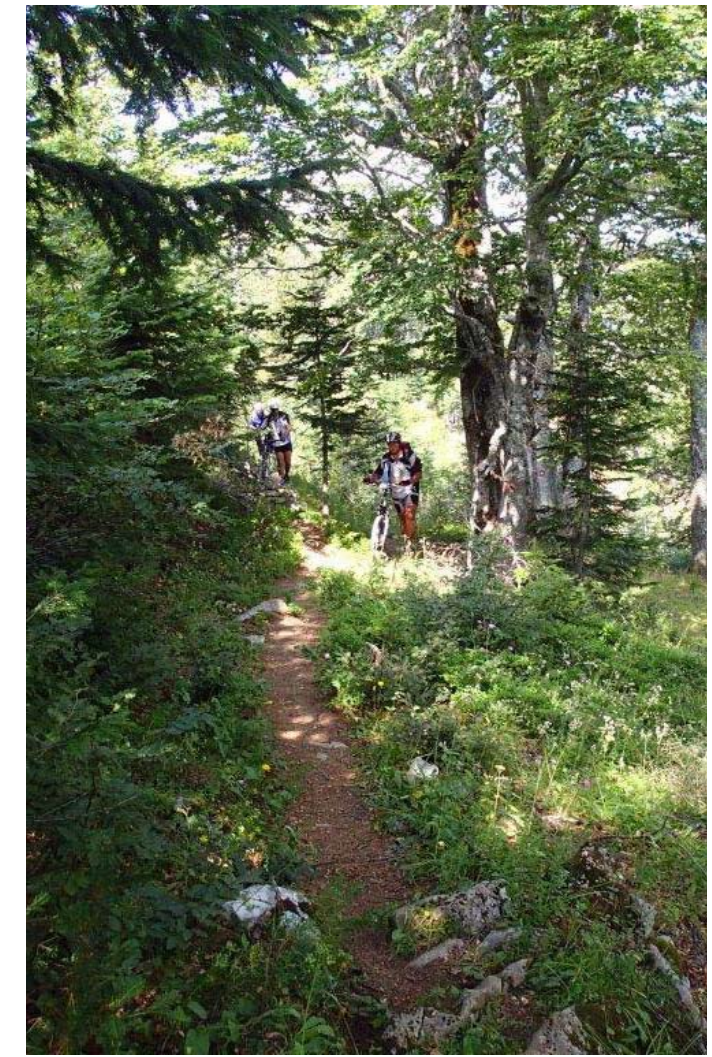
Bike - uspon na Maglić

POGLEDAJTE KLIP NA YOUTUBE: BICIKLOM SA TJENTIŠTA, PREKO DRAGOŠ SEDLA, DOVEZLI SE DO LOKVE DERNEČIŠTA, TE JEDAN BAJK UZNIJELI NA MAGLIĆ I BOSANSKI I CRNOGORSKI.

Lagano, uz smijeh i poklike sreće što konačno krećemo zagrliti Maglić. Pitaju me kakav je put, može li se voziti uz makadam na Magliću od 80 stepeni, uz sajle? Vidjet ćemo, ako ste spremni, sve je moguće. Pa i do sada smo dokazali da svašta možemo. Prisjećamo se uspona na krvavi Krvavac na Bjelašnici, moćnu Leliju, Zelenu glavu Prenja, susjeda Visočicu, komšiju Treskavicu. Ma i ovo ne može biti teže, iako nam se malo krv ledi u žilama, a noge se tresu kada susrećemo neke planinare koji nas uvjeravaju da ne možemo biciklima na vrh, pa gore ima dosta sajli, pa uspon alpinistički, pa vertikale, pa sipari, pa 800 m visine od dolaska pod stijenu, pa nikada nisu čuli da netko iznosi bicikl na vrh, pa ovo, pa ono... Uvjeravamo ih da smo sto posto pri sebi, iako baš i nismo u to sigurni.

Dolazimo do ispod Dragoš sedla odakle, opet biciklima, idemo do vidikovca da pogledamo tanki Skakavac, vodopad od 70 m čiste, bijele, hladne perućičke vode. Daleko je, ali tako moćno izgleda da smo se zadržali dobrih pola sata diveći se umjetničkom direktoru ove ljepote - prirodi. Posebno poglede privlači stara baka - prašuma Peručica, koja se ugnijezdila u kanjonu Sutjeske i njenih pritoka, na padinama Maglića, Volujka i Zelengore. Posebnu priču pripovijeda stara majka prašuma koja nas moli da je sačuvamo i pripazimo, jer i ona je za nas brinula ovoliko godine.

Na Dragoš sedlu dopunjujemo zalihe vode, ispod ostataka partizanskih uspomena, uz još uvijek odjeke borbi sa neprijateljima po ovim prostranstvima. Sreća da se ovdje nisu vodile borbe u zadnjem ratu, jer bi sigurno ova ljepota bila kontaminirana ostacima ljudskih budalaština svih vrsta.

Zato slobodno možemo krenuti dalje prema Lokvi Dernečištu, hvatajući krasni makadam za vrat, pravi autoput za bajkere, uz skretanje lijevo na raskršnici za Prijedor. Iznenadilo me što je širi i bolji put prema Lokvi nego prema Prijedoru, nešto kontah da je Prijedor puno poznatija destinacija za uspon na Maglić, posebno što dva puta odatle vode na Maglić - inat smjer i preko Trnovačkog jezera. Ali i ovdje očito vrijede neki ekonomski zakoni, jer nije sve u penjanju i prirodi, kao što bih ja htio.

Prvo pravo krštenje sa stijenama i suncem imamo na Mrkalj Kladama. Sunce sa istoka obasjava bijele stijene Snježnice koje nam pokazuju svu svoju ljepotu. Djevičanska ljepota. Divimo se i trošimo posljednje atome snage iz prve baterije mog aparata. Kažem Daketu: „Pa polako momčino, potroši mi sav film, uz gurkanje, snimaj, snimaj!“. Bit će to dobar film za montirati.

Na Lokvi Dernečištu puno vozila, dosta planinarki i planinara, spremaju se za uspon na Najvećeg. Crveni

putokazi su dosta jasni. Na 1.640 mnnv smo, oko pet kilometara do Maglića - tri sata. Koliko li će nama trebati za uznijeti bicikl? Jedna mješovita ekipa planinara opremljena bogovski, kacige, neki specijalni ruksaci, pojasevi, razne klajpne (ne znam ni kako se zovu) preplašila me do srži. Pa, bože mili, ako njima treba ovakva sve oprema za popeti se, kako ćemo mi uz prometalo na dva točka gore, a nemamo ni cepin. A da, on treba kada je snijeg. Ali, bar bi mi malo dao hrabrosti. Kud ga ne ponesoh. I onako ga na turno nosim bez veze, samo ga jednom upotrijebio. I to na prenjskom Osobcu.

Ali prvo moramo popuniti zalihe u našim stomacima. U glavnu bitku lakše je ući malo popunjenog stomaka. Ali ne previše. Zato koljemo poli salamicu, a uz Mijine domaće delicije iz vrta i domaći sir lakše se diše. Napominjemo Emilu da više ne nosi sendviče, jer se mora sve baciti na son, pa jesti kao prava obitelj, bajkarska obitelj. Prihvatio savjet. Ali nismo mu sve rekli, nije saznao ono najbitnije, kako brzo i koliko puno Mijo može pojesti. To se mjeri u kg/min.

Nastavljamo još malo putem te jedan kilometar uz single track planinarsku stazicu. Stazica odlično obilježena, ono pravo planinarski, ali i partizanski. Pored okruglih crveno-bijelih oznaka, ima i petokraka. Simpatično. Netko kaže trebalo je ovo obilježiti zelenim petokrakama, bar bi znali da nas čeka hajneken. A

ovako ništa. Ostavljamo bicikle i za svaki slučaj vežemo ih lancem, blokiramo katancem i nadamo se da će samo nailaziti poštteni planinari, jer ovo nije zaštita protiv lopova. Kada se sve skupi ima dosta tisuća hiljada maraka na toj kamarici šarenoj. A jedan, jedini, najvrjedniji se nosi dalje. Moje zlato. Zlato. Moj bicikl. Ma nisu htjeli drugi, nitko ne da svoj, boje se da će sletjeti 100 na sat niz litice Maglića. Ali neka. Ovih 13,5 kg nije nešto puno, uzletjet će on uz makadam maglički.

Nastavljamo malo kroz kleku, što smo navikli, sreća sve je široko za bajk i pola noge. Ostalo u grmlje ili travu. Ima čak i dijela gdje se može spustiti, nažalost osvojenih metara, a lopov Mijo iskoristio tu blagodat. Baš me zanima hoće li ga gurati u povratku? I, normalno, nije.

E, tek odavde dobijamo potpunu informaciju o ljepoti ovog predjela. Dake ushićen pjeva, a Maglič mu jekom odgovara - slaže se. Lijevo visoravan Vučevo, modro-smeđe-zelena, u pozadini gazda Bioč, Maglič ispred nas se isprasio i prijeti li prijeti. Idealno za slikanje panorame. Ma šta jedne, više panorama, da slučajno ne omane. Negdje smo na 1.700 mnnv, znači još oko 700 m uspona. Puno. Puno. Čak i po mojim mjerilima, a ne smijem ovo sve ni reći ovim mojim suputnicima, jer u strahu bi mislili da se treba popeti 7.000 metara. Kao kada sam prijatelju Orhanu na povratku sa Šatora, poslije prijeđenih 80 km i uspona par tisuća metara, na pitanje: „Koliko još

ima?“, odgovorio: „Ako ti kažem, odustat ćeš, bolje da ne znaš“. A imali smo još 40 km.

Elem, počinje uspon. Pravi. Po mojoj strašnoj procjeni, 80 stupnjeva. Prva sajla. Dario junačina, kao da je znao da smo već u Crnoj Gori, uzima bicikl i kao pravi mladić, a nije puno mlađi od mene, samo 20 godina, uznosi ga do pred kraj. I zapeo. Ni tamo, ni ovamo, ni dole, ni gore. Svi viču - hvataj bajk da ne sleti. Nitko ne konta na Darija. Ali uskačemo i spašavamo bajk, a Dario... a gdje je Dario? Nastavljamo dalje, poslije malo odmora i tri miliona udisaja u sekundi, ide lakši dio. Lagan uspon, samo je problem što je puta samo desetak centimetara u stijeni. Pravo alpinistički. Za bajkere. Na drugoj sajli sustižemo one opremljene planinare i planinarke. Kad ono neki stranci. Ili se prave. A i mi se pravimo da znamo engleski. Najbolji je Dario, kada je rekao: „Izbacio

sam žmigavac, preticanje!“. A ne mogu se mimoći ni dva planinara, od kojih jedan ide na kant, bez ruksaka. Dobro smo se nasmijali, oni nas dobro uslikali i snimili, a njihov vodič iz Bijeljine (čudna li čuda), isto začuđen i kaže da ovuda ide tri puta tjedno i da nikada nije vidio bicikliste da se penju to jest uznose bicikl. Znamo mi to, teško je naći ovakvih budalica koji ovo rade. Ali iz gušta. I sve pjevamo.

Dolazi druga sajla, još gora. 100 stupnjeva. Dario za jedan točak, prednji, ja za zadnji. Pa polako. Pomjeri gore bajk. Stani. Leži uz stijenu. Prebaci ruku gore. Uхвати stijenu. Pa gore bajk. Pa onda gore nogu jednu, pa drugu. I sinkronizirano plivanje po stijeni urodilo je plodom, savladamo i drugu sajlu. A onda nastavlja strmina, ali bez sajle. Što sada. Nema nazad, samo naprijed i u pamet. Polako. Odmori. Još moram brinuti

i o snimatelju Daketu, da ne potroši i „drugi film“ u digitalcu, imam samo 32 GB prostora. A on polako. Glavno ne snima. A je, ostao je da snima iz daleka, to jest umalo iz doline. Tako susrećemo i drugu grupu planinara. Ovo su isto neki stranci, čak se znaju i krstiti, od iznenađenja. Koji su ovo, mili bože? Opet smo u glavnim ulogama, vjerojatno osvanuli na youtubeu, a i ne znamo koliko smo pregleda imali. Vodič im je iz Foče. E, pomože nam čovjek sa uputama što nas čeka. Nije nas baš ohrabrio. Ipak, hvala mu.

I tako dalje, dolazi sipar, idemo lijevo, dolazi druga sajla, idemo pravo uz sajlu. Nikada brda nestati. Odjednom, nešto ukoso, moglo bi se i voziti. Oko 60 stepeni. Polako zemljanim i kamenim stepenicama bajk malo nosi Mijo, malo guramo, malo Tarik, malo svi mi zajedno. I konačno izlazimo na prijevoj između Maglića - crnogorskog i bosanskog. Ushićenje je na vrhuncu. Pa to su ti pogledi i predjeli koje smo gledali na slikama dugo vremena. A još moćnije djeluje, još smo sitniji i beznačajniji u ovoj veličini, grandioznosti vrhova, kamena i oblaka. Polegli smo po oštroj travi, a i kakva bi bila na 2.300 mnv. Dobro je i ima. Odmaramo. Pasemo očima prekrasne vidike. Sve nešto igra u nama, njegovo veličanstvo - ushićenje. Idemo dalje, ne možemo dočekati završni uspon. Može se i voziti prema našem

vrhu. Spust, pa malo uspon. Vožnja na 2.300. Neprocjenjivo. Ali bit će i na višoj visini. Kasnije.

Trčimo po zadnjem usponu. Zagrili smo Maglić, ali još ga nismo poljubili u čelo. Još malo. Ne možemo dočekati poznati detalj, simbol vrha Maglića. Ali, to je još samo koji metar i to je to. Ushićenje nas je obuzelo, kao nikada do tada. Nije da nismo bili na lijepim planinama, ali još nismo bili na višem vrhu, nismo bili na najvišem vrhu naše Bosne. A tek pogled. Nije baš čista atmosfera stotinama kilometara kao sa tura sa Lelije, Cincara, Ljubuške ili Vranice, ali dopire do Durmitora, Prenja, Bjelašnice, Ljubišnje. Eno i Trnovačkog jezera, više neko, a to gorsko srce ispuni blagosti naše srce, punilom gorske duše da suza lagano kapne iz oka. Iako sam bio na jezeru, gledao ga ispod Volujka, nisam ga vidio iz ove visine, iz ove perspektive. Sa najvišeg vrha BiH. Orijaški vrhovi Bioča se uzdižu iznad jezera, Trzivka, Trnovački Durmitor, iza Velika Vlasulja, najviši vrh Volujka. Kao da mi Gordan maše sa njega, sa turno uspona na tog momčinu.

I tako plaćemo mi što se moramo početi spuštati. Prošao samo sat i po uživanja, slikanja, spavanja, čašćenja, grljenja, čestitanja, prepiranja koji je vrh Bregoč, koji je vrh Pašina planina i svega ostalog što se može desiti, uz normalno odmicanje od Emila, jer je

skinuo cipele i čarape. Vrijeme teče, a izgleda počela se i planina buniti što je puno držimo budnu. Neka se zna tko je glavni! Sa zapada idu neki sivkasti oblaci, prijete li prijete, ali sa istoka, iz pravca Bioča, izgledaju opasnije. Momci pokret. Imamo još jedan viši vrh popeti. Crnogorski Maglić. Dva metra viši. Nevoljno se spuštamo i penjemo na drugi vrh. E, na taj vrh sam se popeo pedalirajući. Krasno, voziti na 2.388 mnv. Eto, neka se zna da i to može! Sa Crnogorca je još ljepši pogled na Trnovačko jezero. Vide se i neki drugi vrhovi, nama imenima neznani. Ali moramo dole, još nas sajle čekaju, još 1.900 metara spusta. Prvih 800 težih.

A počelo je i grmjeti, sijeva lijevo od nas, izgleda pada kiša na Tjentištu. Sivo, ljuto nebo, desno od nas na Bioču. Dobro smo ga nabrali. Za sat i po se spustili do Dernečišta. Mislim da je to uspjeh za desetku, jer smo spuštali i bicikl. A nešto je stalno pritezao da ubrza, niz kamene padine i sipare. Dole kiša, bježi ispred nas. Mocar makadam. Na Tjentištu mokro, taman da malo vrućina mine. E, hvala ti, dragi Magliću, što si nas poštedio. Tako je to kada poštuješ planinu, poštuješ prirodu, ona ti vrati istom mjerom. Ljubimo te. Doći ćemo opet, iz drugog smjera. Ali vjerojatno bez bicikla na vrhu.

TEKST I FOTO: NENAD RAJIĆ

Biciklistička avantura Annapurna

Dario Majetić i Toni Brdarić

*putovali su biciklovima po zakutcima
indijskog potkontinenta...*

Dok vod vojnika upečatljivih Sika, zavjetovanih na dužnost do smrti, prima dnevnu zapovijed i raspoređuje se u sektorske patrole u Međunarodnoj zračnoj luci „Indira Gandhi“, Toni Brdarić i ja započinjemo nevirtualno putovanje po zakutcima indijskog potkontinenta. Naganjanje različitih vozila svih mogućih gabarita i konstrukcijskih izvedbi, većinom bez svjetala i našega Tata Indica taxia s mehaničkim taksimetrom, samoodrživa je konfuzija bez prometne signalizacije i incidenata. Nekako prolazimo kroz anarhiju prometa na uzavreloj asfaltu, otežano i ubrzano udišući smog promiješan s pijeskom pustinje Tar i monsunskom vlagom urbanog prostora New Delhija. Mamurni od puta poslije pet ujutro ulazimo mimo krmeljavog stražara, s INSAS puškom fiksnog kundaka namještenog na poluatmatski mod, kroz vrata od tikovine u prostranu kuću u Ulici Vasant Vihar broj 8 A1. Na masivnom stolu s osam pripadajućih stolica ponuđen je pre-slatki indijski mango. Super okrepja nakon potucanja po aerodromima i cestama!

Vozeći nas izjutra na sve četiri strane grada, domaćin nam preporuča prispodobu o životu Indijaca i malobrojnih bijelih ljudi u ovome dijelu potkontinenta. Zan-

imljive priče kazuju o društvenim odnosima na području od Baltistana, Kašmira, Nepala, Tibeta, Butana do ušća Brahmaputre i Gangesa u Bengalski zaljev. Slušamo i o svakodnevnici i radnom doprinosu Tereze, jedine bijele žene u velikoj građevinskoj tvrtki u kojoj se osim ukorijenjenim sustavom kasta treba kulturno boriti i s rasnim, religijskim i homofobnim predrasudama, te izrazito konformističke nacije svijeta.

BLIŽI CILJU

Naguravanje na zamućeni prozorčić od pleksiglasa u osmogodišnjem avionu Airbus A320 prijevoznika IndiGo s očima dubinski uprtim prema osunčanoj Himalaji. Nadmudrivanje među nama dečkima koji će prije prepoznati, ako ne iz prve, tada makar iz druge, koja je od čuka Mount Everest, koja Manaslu, Cho Oyu, Makalu i da li se odavde s ove visine u klimatiziranom i lijepo tapeciranom trupu zrakoplova duboko u Tibetu vidi Shisha Pangma ili ipak ne!

Lupkajući brzo i nervozno patikom bez vodonepropusne membrane na nozi o sivkasti pod, crvenom punom opekrom građene zračne luke Tribhuvan, čekamo u dosta dugom redu udarac ogromnog državnog pečata, potjeranog malom rukom republičkog službenika, u putovnicu starog tipa Republike Hrvatske. Neobuzdanost

doline Kathmandua tu je sada u svoj svojoj stvarnoj silini. Durbar trg, svetica Kumari, sabiranje na i oko Stupa Boudhanat i Swayambunath, loženje pokojnika u Pashipanathu na rijeci Bagmati, mjestu na kojemu je, u mitsko doba, dualni Šiva uzvišen u „Gospodara životinja“, trčkanje po kvartu Thamel gdje je gustoća po četvornom kilometru prostora veća od pet tisuća stanovnika, a prašine je toliko da ne bi uopće bilo greda nositi zaštitnu polumasku normiranu po EN 140 s pripadajućim filterom P3.

Magistralnom cestom Thribuvan prolazimo kroz zanimljiva mjesta do gradića Beshishar, polazišta za gotovo pa savršen Annapurna trekking aka Annapurna Circuit. Koloplet mjesta, velikih planina, mikro lokaliteta, prijevoja, prijelaza, prolaza, pustoši, duhovnjaštva, čarobnjaštva i proletarijata.

Blizu šezdeset naselja unutar kruga i tisuće izvan zaštićenog područja?! Put započet u rojalističkom istoku, nastavljen je u umjerenim, neopredijeljenim i praktično vjerničkom središtem masiva, svoj završetak imaše nakon prijevoja Thoron La, u dugom spustu kroz klimatski suptropsko područje naseljeno stanovništvom maovske inspiracije.

Ukupno četiri stotine kilometara, deset tisuća metara visinske razlike i pet i pol visine nad morem biciklima kroz Sangri La zapadne Himalaje!?

Putovanje kroz kanjon rijeke Marshjangi u pokrajini Manang prema i kroz kanjon rijeke Kali Gandaki u Mustangu osim što je prolaz kroz najdublje usjeka na Zemlji gruntna je razdjelnica između planinskih masiva Dhaulagiri i Annapurna.

Od približno stotinu šest naroda i etničkih grupa u Republici Nepal, njih četrdesetak živi ili se vrzma u ovim vazda zelenim dolinama i na planinskim uzvisinama.

Thakali, Bhotia, Maghar, Khas, Gurung, Tamang, Sunvar, Šerpa, pokoji u pećalbi Limbu, udomaćeni tibetanski izbjeglice. Svi oni ovdje su utvrdili svoj zavičaj.

RIZNICA ZEMALJSKOG BLAGA

Religijska slika ovdje je utemeljena i određena kroz osnovnu Crkvu Azijsku. Brahma kao prvi, Višna i Šiva, pa kroz njih svi produženi Avatari u koje

se morao uklopiti i sam Gospodin Budha Šakjamuni prvi od svih Buda i Bodisatvi.

Crkva se na ovome tlu doima kao skup ideja i karizmi koja ne umanjuju prava vjernika na vjeronjanje. Ovdasnja Crkva ne podučava, a vjernik nije učenik. Ovdje je do kraja razrađen kulturni odnos Hindu, Janaističke i Budističke zajednice sa svim njihovim stilskim društvima teološkog promišljanja i djelovanja.

Otprilike s tim demografsko - društveno - religijskim dojmom uprtili smo stvari i bicikle i okret po okret gore uzbrdo, podosta noseći, ponešto gurajući i pomalo vozeći kroz tropsku šumu kroz sela Bahunada, Germu, Jagart, Cheme u kojima se mještani navečer, nakon dnevnog težaštava, okupljaju oko drveta Pip-

phali na stotinu kvadrata seoskoga trga bez imena i oznaka.

Granični skup objekata i domova više nalik pustari nego selu, upisan u geografsku kartu kao Tal na 1.700 mnnv, razgraničenje je Tibetanaca od ostalih nepalskih naroda. Oni kao etnička skupina nastanjuju ovo područje do otprilike iste visine na drugoj strani brda. Rastjerivanje tih ljudi, koje traje i sada, započelo je još za prvih dana Maove vladavine nad prostorom isprva istočnog dijela Tibeta pa zatim i njegove unutrašnjosti. Tada mladi Dalaj Lama, prvotno opčinjen Zedongovim šarmom i čvrstinom, a zatim istinski zastrašen, nije imao izbora doli uteći dolje prema Indiji u grad Dharmasalu gdje je osnovao Vladu u izbjeglištvu. Mnoge značajne relikvi-

S leva na desno: Cestar; Pashipanath obred sahrane; detalj sa ture

je prenesene su iz Potale i drugih samostana na ovo i druga područja kao znak opipljivog naslijeđa ostavljenog uplašenom narodu na nadu za povratak u svoju duhovnu i materijalnu domovinu poznatu i kao „Riznicu zemaljskog blaga na zemlji“. Kineska komunistička partija tada je dobila otvoren prostor za daljnje proširenje svojih ideja u nastojanju da „promijeni nebesa i zemlju“. Uz pomoć četrdeset tisuća vojnika i skupinama petokolonaša počelo je prilagođavanje tibetanske kulture potrebama Partije! Pedesetih godina prvi val prognanih stvara milijunsku dijasporu. Četvrtina ih umire zbog prilagodbe novim uvjetima. Oni preživjeli nastavljaju tradiciju oslonjenu na jasno određenu disciplinu budističkog reda Žutih šešira. S teškim teretom azilantata Tibetanci su unutar indijskog potkontinenta poštovani kao teolozi, obrtnici, trgovci i nositelji izvrsnosti, u što smo se i mi vrlo očito uvjerali tu na ovim visinama.

LEPOTA KRETANJA

Od tuda nam se omjer vožnje i guranja bicikala mijenja u korist prvoga. Beskrajna količina vode i dva dana pedaliranja od Tala iza nas su. Teren je strm, zrak rijedak, suh i hladan, klima oštra - planinska. Iz etape u etapu bicikli sve ozbiljnije škripe. Pucaju žbice, gume, lanac, mjenjač šteka. Bez prve brzine praktički je nemoguće voziti! Uz put popravci, stalna podmazivanja i krpanja!

Susreti s planinarima i rijetkim biciklistima. Odasvud ljudi uživaju u ljepoti prirode i kretanja! Prolazna drugarstva, razmjena iskustava i putničkih besjeda! Djelotvorno je oživljenja budistička maksima: „U osnovi nitko ti nije prijatelj, niti ti je itko neprijatelj!“

Jezero Tilico na 5.240 mnnv dodatno naglašava dojam prirodnosti. Tisuće i tisuće prostornih metara ledenjaka u lomljavi pukotina i kidanju seraka propada u tirkiznu dubinu vode proizvodeći pozitivne emocije u rijetkim promatračima obasjanim jakim energijom sunca. Tri nova dana s usponima i preprekama iza naših dvadeset šest colnih obruča kotača s pripadajuće +/- trideset i dvije žbice. Nekoliko vanjskih i podosta unutarnjih guma su zamijenjene. Polagano okret po pokret, što korakom što pedalom, stižemo na planinski prijevoj Thorong La visok pet tisuća četiri stotine i dvanaest metara. Budističke mantr e i simboli utisnuti u crveno, plavo, zeleno ili bijelo obojano tkaninu zastavica vibriraju u zrakom razrijeđenom prostoru, šibane himalajskim vjetrom, naglašavajući ritam pozitivne sadašnjosti. Iz dvosatnog drijemeža na noge nas podiže grupa Kineza, nekom manje zainteresiranom oku nalik pristojnim i jednostavnim Japancima! Cika, besmislena vika i puka razuzdanost zbog postignute visine i finiša uspona privlači pozornost svih nas na njih. Kineska konzumeristička klasa iz provincije Ze-Jiang polako, ali sigurno, i ovdje dotiče svoj zemaljski raj! Rigpa se rasplinula, um je tada otputovao u tromost! Jašući naše Trekove odosmo vrlo strmo u tri i pol tisuće metara niži legendarni Mukti-nath među Hindu ašrame i budističke vihare. Ovdje, na ovome svetome tlu hodočasnika je kao u indijskoj TV noveli! Ono se prirodno nameće kao mjesto za odmor nakon desetodnevnog uspona i žarenja po divljem i živopisnom istoku Mananga.

Parcele ječma, heljde i prosa presijecaju makadamski drumovi. Od Muktinatha, mjesta mira i bogoštovanja do kasarni grada Jomsona svega je šest sati biciklom. Tu na granici donjeg i gornjeg Mustanga (zaboravljenog Kraljevstva Lo) vojnici u svojoj bitnosti stražare danju

Na putu za za Tatopani

i noću čuvajući istureni geopolitički kljun Nepala prema tibetanskom platou u Kini. Nesmiljeni vjetrovi pušu preko ove pustoši od strateškog značaja za Nepal i Kinu. Planinska klima i skromna dobra stvorili su ovdje iznadprosječno izdržljive ljude okupljene uz ognjišta, čvrste fizionomije i jednostavne logike vrlo rijetko viđene igdje. Među njima Riječ Božju propovijedaju i ortopraksu provode i pripadnici kršćanske denominacije „Believers Church“ iz Jomsona.

CIVILIZACIJA

Tok rijeke Kali Gandaki vijuga putem dubokim sedam tisuća metara između masiva Dhaulagiri i Annapurna. Uživamo vozeći nervozni spust tri do četiri dana. Putem smo naletjeli na Belgijanca Felixa s kojim smo se utrkivali na dionici od Kolopania do Benia. To zadnje mjesto je šokantno! Neimari samo nešto ruše pa iznova grade. Cijeli grad i sva okolna naselja u cementnom su oblaku! Neka-kva primitivna vrsta asfalta ovdje završava, odnosno tu počinje urbanizam. Tu se svi zaustavljaju na putu za dolje ili ipak gore u planine! Jedini primjereno uhranjen čovjek ovdje je Mohan, vlasnik krčme Huvakamana! Sve o čemu on zbori, izuzetno brzo pokrećući usne, uz umrljani ružičasti stolnjak na bijelo obojanom stolu, je izvrsna hrana, nepalski čaj, razarajući alkohol i druge bakanalije uparene s ostalim zemaljskim nasladama.

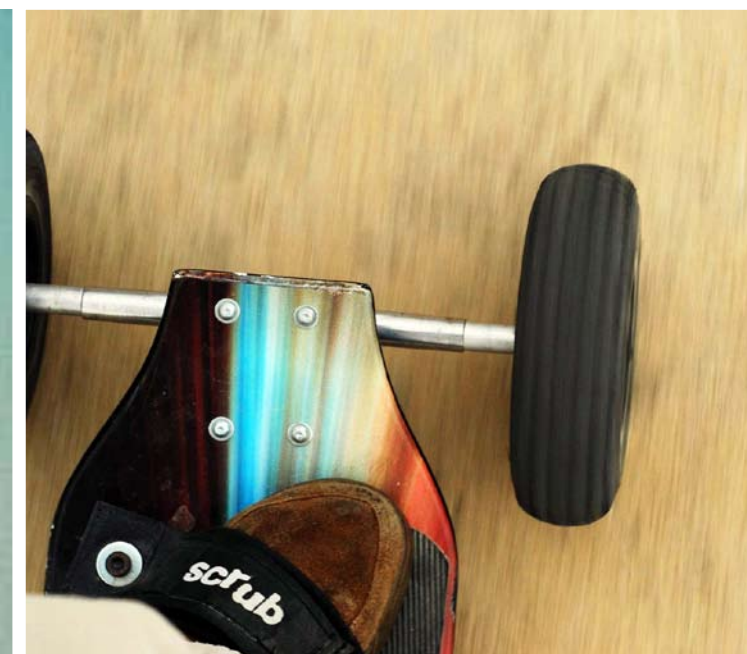
Osamdeset kilometara dijeli nas još od grada Pokhara na jezeru Pheva čiju razinu obujma ukupnog volumena vode mijenjaju ledenjaci s planina Annapurne, Dhaulagiria, Machapucharea, Manaslua i njihovih satelita, te više od 4.000 mm kiše godišnje. Četrdeset kilometara uspona i četrdeset spusta dijeli nas do kraja biciklističke ture kroz Gandhaki područje. Gandhaki zona gusto je naseljen prostor obilježen utjecajem Ujedinjene komunističke partije Nepala, kolokvijalno zvanih Maoisti i Komunističke partije Nepala, skupine političkih istomišljenika samoostvarenih u materijalizmu Marxa i Lenjina izmiješanih s nizom utjelovljenja ukorijenjenih u hindu bitku većinom naroda Khas i Gurung.

Solidno složena koncepcija turizma koji ne kopira stvarnost, doskora permanentna revolucija, vlast bez očitije ikonografije, uvijek zelena priroda, ali prije svega ljudi sa svojim običajima i predobrom hranom opuste ovdje svakoga namjernika. Istočne padine rojalističkog Nepala na kojima dominiraju strogi zahtjevi kanona hinduizma i budizma i ove, pomalo oslobodilačke, zapadne otpreme gosta nazad u svakodnevnicu nekako sa stavom o apsolutnoj praznini gdje sve dobitke treba darovati drugima a sve gubitke i razočaranja primiti na sebe.

DARIO MAJETIĆ

Pred kraj ture u Beniu

Bukovac, nedaleko od Novog Sada, bio je poprište velikog sportskog događaja, jednog od najvećih u Srbiji što se tiče alternativnih sportova. Radi se o prvom ikada održanom Svetskom prvenstvu u planinskom skejtbordu (mountainboardu) u disciplini boarder kros. Dvadeset godina nakon što je sport osnovan, čelnici Međunarodne mountainboard organizacije (IMA) su se složili da je vreme za jedno takvo takmičenje i to nigde drugde nego na najdužoj, najbržoj i najtežoj boarder kros stazi na svetu, koja je nastala kao rezultat višegodišnjeg truda i rada članova kluba planinskog skejtborda „ATB” iz Novog Sada.

Na startu takmičenja se pojavilo 90 učesnika iz 19 država, mahom evropskih, ali su bili prisutni i vozači iz Brazila i SAD-a, koji su se takmičili u više različitih kategorija: Pro, Devojke, Master (stariji od 35 godina) i junior (mlađi od 16). Takođe je održano i promotivno takmičenje u akrobatskim skokovima - fristajl, kao prava atrakcija za par hiljada posetioca ove manifestacije.

Takmičenje je trajalo dva dana, gde su se prvog takmičari vozili kvalifikacije, a drugog su se vozile eliminacione trke. Kvalitet takmičara je bio takav, da su se svi složili da je svaka trka (makar bila i tek četvrtfinalna), bila finale pre finala. Ipak, u onim prvim finalima, ostali su samo najbolji među najboljima i to:

- u **Master kategoriji**, gde su se

Svetsko prvenstvo u mountainboardu

Na takmičenju na stazi u **Bukovcu** nastupilo je 90 učesnika iz 19 država, mahom evropskih, ali su bili prisutni i vozači iz Brazila i SAD-a, koji su vozili u više različitih kategorija...

takmičili iskusni vozači, višestruki osvajači brojnih titula i ljudi koji su ovaj sport razvili i unapredili, prvi kroz cilj je prošao Diego Anderson iz Francuske, ispred domaćina i organizatora Predraga Marcikića, a treće mesto je osvojio Dave Stiefvater iz SAD-a;

- **među devojkama** se vodila žestoka borba, puna uzbuđenja i preokreta i bilo je neizvesno sve do samog cilja, gde se najbolje snašla Martina Lippolis iz Italije, ispred najbolje borderke iz Srbije - Senke Bajić i Sonje Nicolau iz Rumunije koje su je pratile „u petu“;

- kod **junior kategorije** prvi kroz cilj je prošao mladi Poljak Jakub Dukowicz, ispred vrlo talentovane Nemice Robine Schellinger i svog sunarodnika Kube Makutynowicza. Srbija je i u ovoj kategoriji imala talentovanog predstavnika - Todora Jovića, koji se, nažalost, povredio na zagrevanju dan ranije;

- i u najbrojnijoj, najjačoj i najatraktivnijoj kategoriji – **Pro**, u finalu našla su se tri Britanca i jedan Amerikanac, a pobjedu je odneo upravo on - Kody Stewart, ispred Matta Brinda i Toma Donaldsona. Prošlogodišnji pobjednik trke u Bukovcu, James Wanklyn je završio četvrti, a domaći vozač Slobodan

0 nama

Klub planinskog skejtboarda „ATB“

Adresa: Radoja Domanovića 29, Novi Sad

E-mail: marc@neobee.net

Telefon: +38161/11-29-295

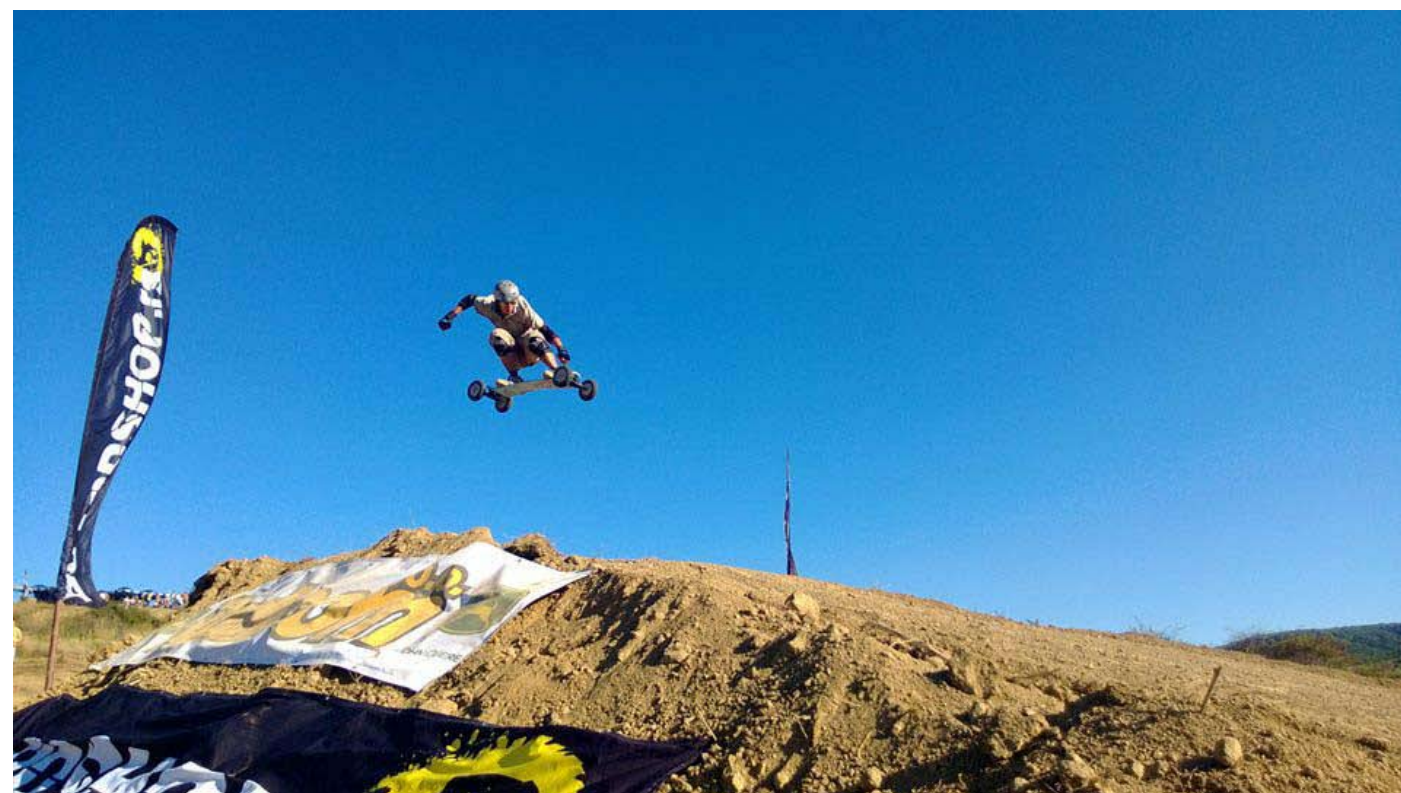
Banović nije imao sreće i završio je takmičenje u osmini finala.

Na kraju su se svi složili da je ovo bilo najveće ikada takmičenje u mountainboardingu, najmasovnije

i da je staza ubedljivo najbolja koju su vozili, te da će se sigurno vratiti i sledeće godine. Uspehu ovog takmičenja su pomogli i prijatelji kluba „ATB“ - Rudikon, obezbedivši John Deere traktor za prevoženje takmičara na start, Red Bull obezbedivši markere i napitke za takmičare, i naš najtrofejniji zimski sportista, vlasnik najboljeg rezultata u snoubord krosu - Jurica Stanković, inače kandidat za direktora Skijališta Srbije, koji je obezbedio profesionalnu startnu rampu, do sada neviđenu u mountainboardingu.

© MIHAILLO BOGDANOVIC

GREENFEST

ecomotivated by Vip

četiri boje zeleno

13-15. novembar 2013 | Dom omladine Beograd

KONKURSI ZA FILMOVE OTVORENI JOŠ MESEC DANA

Konkursi za prijavljivanje autorskih radova za četvrti po redu Međunarodni festival zelene kulture „Green Fest“ otvoreni su još mesec dana i traju do 11. oktobra 2013. godine. Festival se ove godine održava **pod sloganom „Četiri boje zeleno“, u periodu od 13. do 15. novembra 2013. godine u Domu omladine Beograd.** Spisak izabranih filmova biće objavljen 4. novembra na zvaničnoj internet prezentaciji festivala www.greenfest.rs, gde se mogu naći sve potrebne informacije za prijavljivanje na konkurs, saopšteno je iz Centra za unapređenje životne sredine koji organizuje festival u saradnji sa Domom omladine Beograd i uz podršku Sekretarijata za zaštitu životne sredine grada Beograda i kompanije Vip mobile. **Konkurs za amaterski film** je otvoren za sve učesnike, bez ograničenja u uzrastu, a biće uvažene sve prijave ako je tehnika snimanja u potpunosti amaterska, i mogu se prijaviti: snimci napravljeni mobilnim telefonom, foto-aparatom i amaterskom video kamerom. U okviru ove kategorije biće nagrađeni najbolji učesnici u tri starosne kategorije: do 18, od 18 do 27 i preko 27 godina. Specijalnu

nagradu Grada Beograda će dodeliti predstavnik Sekretarijata za zaštitu životne sredine. Nagrade za pobjednike u okviru amaterskog programa takmičenja je obezbedio „Vip mobile“.

Program kratkog filma je namenjen svim profesionalcima iz oblasti kinematografije koji se bave temama prirode, životne sredine i ekologije. U okviru ove kategorije, na „Green Screen Festu“ će se dodeliti: I nagrada za najbolji kratki film i II nagrada za najbolji kratki film. Nagrade za pobjednike u okviru ove kategorije je obezbedila kompanija „Lenovo“.

Međunarodni festival zelene kulture „GREEN FEST“ je najveća „zelena“ manifestacija u regionu koja se održava svake godine. Tokom ranijih godina, na festivalu je prikazano više od 250 filmova iz 35 zemalja, održano preko 60 radionica za učenike osnovnih i srednjih škola i studente, predstavljeno preko 30 izlagača i umetnika.

www.greenfest.rs

Aktivni i tokom leta

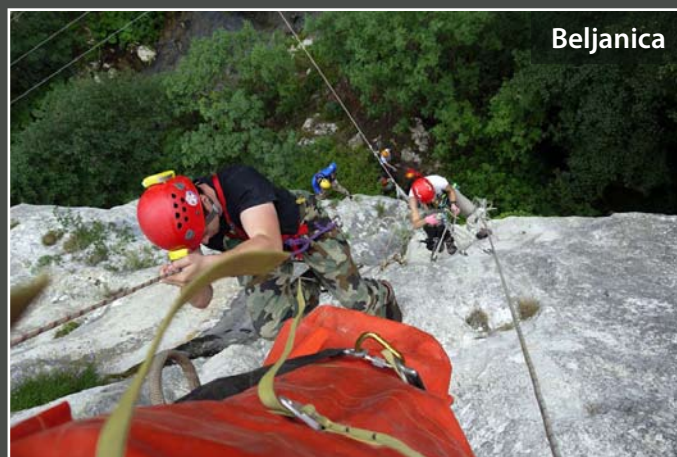
Ekipa GSS Srbije obezbeđivale su više manifestacija i planinarskih akcija i manifestacija u Srbiji...

Iako leto karakteriše period godišnjih odmora, spasioci GSS-a nisu mirovali. Pretrage i spasilačke intervencije, obezbeđivanje planinarskih okupljanja i ostalih sportskih manifestacija, samo su deo dešavanja gde smo sretili spasiocima GSS-a tokom protekla dva meseca. Zastava službe zavijorila se tokom ovog leta na najvišim vrhovima Evrope, dok su septembar obeležila ulazna testiranja za Osnovni kurs GSS-a.

TABOR PLANINARA SRBIJE

Povlen, Valjevo – Republička planinarska akcija „Tabor planinara Srbije” održana je od 2. do 7. jula na Povlenu u organizaciji PK „Povlen” iz Valjeva, a pod pokroviteljstvom Planinarskog saveza Srbije. Ovogodišnji tabor okupio je oko 250 planinara iz Srbije, Bosne i Makedonije. O bezbednosti učesnika brinula je, tokom celog trajanja tabora, osmočlana ekipa spasilaca GSS Srbije. Tokom akcije zabeležene su dve intervencije naših spasilaca. Svakog dana, planinari su na raspolaganju imali po dve pešačke ture na Povlenu, na koje su kretali shodno svojoj psihofizičkoj spremnosti. Najduža ruta iznosila je 35 km. U petak, 5. jula, naši spasioci održali su pokaznu vežbu, tokom koje su postavili gelender u dužini od 40 m, pa su zainteresovani planinari mogli da se „provozaју” duž užeta. Poslednjeg dana tabora održano je takmičenje u planinskoj orijentaciji, nakon čega su proglašeni pobednici i podeljene zahvalnice klubovima učesnicima i GSS-u.

KURS SPASAVANJA IZ SPELEOLOŠKIH OBJEKATA U ZAVRŠNOJ FAZI

Beljanica, kanjon Resave – Nakon teorijskih predavanja i vežbališta na Košutnjaku, održanih tokom juna, GSS kurs spasavanja iz speleoloških objekata ušao je u završnu fazu vežbom u steni, koja je održana na Beljanici, u kanjonu Resave.

Na vežbi su polaznici kursa, osim utvrđivanja do sada obrađenih tema i tehnika spasavanja u speleo objektima, izveli horizontalno-vertikalni transport nosila sa povređenim (preko Tirolske traverze i pomoću kontratega). Na taj način simulirane su realne situacije sa kojima se spasioci sreću u jamama i pećinama tokom spasilačkih akcija. Posebna pažnja posvećena je samoj organizaciji i toku izvođenja jedne organizovane spasilačke akcije. Završna vežba ovogodišnjeg speleospasilačkog kursa biće održana početkom novembra.

Sve dodatne informacije mogu se pronaći na našoj Internet stranici:

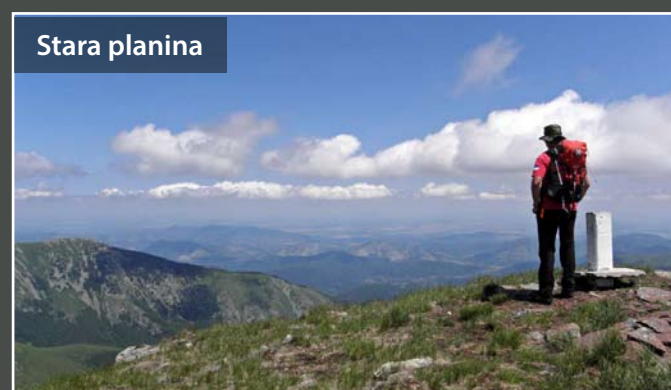
www.gss.rs

kao i na stranici Planinarskog saveza Srbije:

www.pss.rs

Telefoni gorske službe spasavanja u regionu
WWW.MOJAPLANETA.NET/PLANINARSKI_DOMOVI.PHP

Osim devetorice spasilaca GSS-a, ovogodišnji kurs pohađa i četvero speleologa iz klubova ASAK, AS i SOB. Instruktori i demonstratori na kursu su dugogodišnji spasioci, speleolozi i speleospasiooci Gorske službe spasavanja Srbije.

„STAZAMA STARE PLANINE” – SPASILAČKO OBEZBEĐIVANJE AKCIJE

Stara planina, Knjaževac – U organizaciji PD „Babin zub” iz Knjaževca, od 13. do 14. jula održana je tradicionalna planinarska akcija „Stazama Stare planine”. Ovaj dvodnevni skup okupio je oko 400 planinara iz svih krajeva Srbije. Prvog dana organizovan je uspon na najviši vrh Stare planine - Midžor (2.168 m), koji se nalazi na samoj granici sa Bugarskom. Nakon zvaničnog otvaranja akcije na Markovim livadama, 370 planinara, pod budnim okom ekipe spasilaca Gorske službe spasavanja Srbije, krenulo je do osam kilometara udaljenog Midžora. Na stazi su zabeležene dve intervencije naših spasilaca. Po povratku svih učesnika sa vrha, u večernjim satima organizovana je podela zahvalnica i nastavljeno druženje planinara.

OSNOVNI KURS GORSKE SLUŽBE SPASAVANJA SRBIJE – ULAZNA TESTIRANJA

Ulazna testiranja za Osnovni kurs GSS-a održala su se u septembru tokom tri vikenda u 18 termina u 16 gradova: u Beogradu, Brusu, Kruševcu, Nišu, Boljevcu, Knjaževcu, Vladičinom Hanu, Novom Sadu, Valjevu, Užicu, Čačku, Kraljevu, Prijepolju, Novoj Varoši, Raški i Ivanjici. Interesovanje kandidata je veliko, a one najbolje očekuje pohađanje Osnovnog kursa tokom oktobra i novembra.

U nedelju je četrdesetak planinara prešlo deonicu od planinarskog doma „Babin zub” do istoimenog vrha, a zatim su nastavili preko Rudina i Jabučkog ravništa do vidikovca Bolvan i hotela „Stara planina”. Ova kružna šetnja bila je promocija nove pešačke staze, nazvane „Dan”. Spasioci nisu imali potrebu da intervenišu.

SPASILAČKO OBEZBEĐIVANJE MTB PRVENSTVA SRBIJE NA KOŠUTNJAKU

Košutnjak, Beograd – U organizaciji Biciklističkog saveza Srbije i BK Crvena zvezda, u nedelju 21. jula, na atraktivnoj stazi na Košutnjaku održano je prvenstvo Srbije u planinskom biciklizmu. O bezbednosti takmičara brinuli su spasioci Gorske službe spasavanja Srbije. Radio amateri iz Unije radio amatera i radio mreža za opasnost bili su zaduženi za održavanje stalne radio veze među spasilačkim ekipama. Takmičenje je održano u više kategorija. Prvenstvo je

otpočelo trkom poletaraca, dok su svoje sposobnosti u savlađivanju zahtevne i atraktivne MTB staze prikazali i predstavnici elitnih kategorija takmičara. Spasioci su imali samo jednu intervenciju, pri kojoj je izvršen transport takmičara do starta, jer je zatražio pomoć zbog iscrpljenosti i nije bio u mogućnosti da nastavi trku.

NOĆNI USPON NA RTANJ – SPASILAČKO OBEZBEĐIVANJE AKCIJE

Rtanj, Boljevac – Spasioci GSS stanice Boljevac učestvovali su u noći 20/21. jul u tradicionalnom usponu na najviši vrh planine Rtanj brinući o bezbednosti učesnika akcije. Preko 150 planinara iz cele Srbije pozdravilo je rađanje novog dana sa 1.565 metara visokog Šiljka, najvišeg vrha Rtnja. Uspion je organizovao PK „Šiljak“ iz Boljevca. Tokom akcije nije bilo potrebe za intervencijom spasilaca.

PRETRAGA ZA NESTALOM OSOBOM U REJONU SELA DOBRAČE

Dobrače, Arilje – U sredu, 31. jula, spasioci Gorskog službe spasavanja Srbije primili su poziv da je u rejonu sela Dobrače, kod Arilja, nestao osamdesetšestogodišnji starac. Njegovo odsustvo primetila je rodbina prethodnog dana. S obzirom da prvobitna potraga u koju su krenuli meštani nije dala rezultate, angažovana je ekipa Gorskog službe spasavanja. Po dolasku na teren, spasioci su u saradnji sa lokalnim stanovništvom prešli sve pretpostavljene putanje kretanja. Pretražen je i teren oko kuće, staze kojima se nestali obično kretao, groblje i njegova izdvojena imanja. Ova prva pretraga terena ostala je bez rezultata. Ekipa GSS-a nastavile su sutradan, zajedno sa pripadnicima MUP Arilje, vatrogascima i članovima KEBS „Soko“ iz Požege, pretragu za nestalom osobom. Nakon višesatnog traganja po

nepristupačnom terenu, starac je pronađen živ u četvrtak popodne.

SPASILAČKO OBEZBEĐIVANJE TRKE „4 ELEMENTS“ Vlasina, Čemernik – Trka „4 Elements“ održana je 9. avgusta na Vlasini. O bezbednosti učesnika trke brinula je ekipa spasilaca Gorskog službe spasavanja Srbije. Takmičenje su, za razliku od prethodnih godina, otpočeli kajakaši, vožnjom po Vlasinskom jezeru u dužini od 12 km, a zatim plivači koji su preplivali pet kilometara uz dodatnih 500 m trčanja. Trku su nastavili biciklisti. Oni su, vozeći preko najviših vrhova Čemernika, savladali stazu dugu 44 km. Četvrti su stratovali trkači, koji su pred sobom imali pravu planinsku trku na deset kilometara, dok su paraglajderisti zatvorili ovogodišnji „4 Elements“. U jakoj konkurenciji pobjedu je odnela ekipa „Revita“, a na trci nije bilo potrebe za intervencijom naših spasilaca.

AKCIJA SPASAVANJA POVREĐENOG BIKIKLISTE Rtanj, Boljevac – U subotu su spasioci GSS stanice Boljevac izveli akciju spasavanja povređenog bicikliste. Do povređivanja je došlo na deonici od Rtnja do Soko Banje. Vozeći bicikl od Rtnja do Soko Banje, u subotu popodne biciklista je pao i teže se povredio. Nakon primljenog poziva, spasioci su krenuli na teren, kako bi locirali povređenog i ukazali mu pomoć. Posle par sati traganja, biciklista je pronađen na potezu između vrha Šiljak i Gole planine, zbrinut je i transportovan do Doma zdravlja u Boljevcu.

SPASILAČKO OBEZBEĐIVANJE PLANINARSKO AKCIJE „TRAGOM DRUGOG PREKOBROJNOG PUKA“

Cer, Šabac – Spasioci GSS Srbije su u nedelju, 11. avgusta, obezbeđivali tradicionalnu planinarsku akciju „Tragom Drugog prekobrojnog puka“, održanoj na planini Cer. Akcija je posvećena herojima Prvog svetskog rata.

U SLUČAJU POTREBE, MOŽETE SE OBRATITI ZA POMOĆ, POZIVOM NA BROJ TELEFONA: 063/466-466.

Predevropsko prvenstvo i Svetski kup u paraglajdingu, Kopaonik

Do najvišeg vrha na 687 m, učesnici su stigli krećući se maršrutom Kosanin grad – Šumarska kuća – Krstovi – Manastirska kosa – manastir Radovašnica – Todorov rt – Lipove vode. Na akciji, koju je organizovao PSD „Cer“ iz Šapca, učestvovalo je oko 220 ljudi, a povreda nije bilo.

SPASILAČKO DEŽURSTVO NA PREDEVROPSKOM PRVENSTVU I SVETSKOM KUPU U PARAGLAJDINGU

Kopaonik – Nakon uspešno realizovanog spasilačkog dežurstva na Predevropskom prvenstvu u paraglajdingu, održanom od 2. do 8. avgusta na Kopaoniku, spasioci GSS Srbije su, zajedno sa pripadnicima PTJ, od 10. do 17. avgusta, brinuli o bezbednosti najboljih svetskih pilota tokom Svetskog kupa u paraglajdingu. Tokom ovog takmičenja, koje je takođe održano na Kopaoniku, piloti su, zavisno od vremenskih uslova, poletali sa jednog od dva poletišta: Kokorovac ili Jadovnik. Radom pet spasilačkih ekipa na terenu, koje su činili pripadnici GSS i PTJ, koordinirao je spasilac u štabu, dok su za uspešno održavanje radio veze bili zaduženi momci iz Unije radio amatera i radio mreže za opasnost.

Kretanje ekipa po terenu bilo je olakšano zahvaljujući donaciji kompanije „Renault Nissan Srbija“, koja je za potrebe ovog takmičenja obezbedila vozila za spasioce. Spasilačke ekipe su tokom dana pokrivalo celokupnu putanju kretanja pilota, koji su, zavisno od zadatka, leteli do Jošaničke Banje, Raške, Novog Pazara i Sjenice. Danima kada se nije letelo zbog nepovoljnih vremenskih uslova, za učesnike Svetskog kupa organizovane su šetnje kanjonom Samokovske reke i do gejzira. Sve te pešačke ture pratili su i naši spasioci. Tokom ovih takmičenja, na

Tragom Drugog prekobrojnog puka, Cer

MTB takmicenje, Zlatibor

MTB takmicenje, Zlatibor

sreću, nije došlo do ozbiljnijeg povređivanja takmičara, a ekipe spasilaca intervenisale su četiri puta. Organizacija takmičenja poverena je Vazduhoplovnom savezu Srbije, Klubu slobodnog letanja „Ares“ iz Beograda i Paragljajding klubu „Golija“ iz Raške, uz učešće 130 pilota iz celog sveta.

SPASILAČKO OBEZBEĐIVANJE MTB PRVENSTVA SRBIJE NA ZLATIBORU

Tornik, Zlatibor – Državni šampionat Srbije u biciklističkom spustu „Open Downhill Zlatibor“ niz staze ski centra Tornik održan je 17. i 18. avgusta. Spasilačko obezbeđivanje ovog takmičenja povereno je spasiocima GSS Srbije. Ekipe spasilaca GSS-a su, tokom dvodnevno takmičenja, pokrivala najkritičnije deonice na stazama. Prvog dana takmičenja održan je zvanični trening, koji je ujedno bio uvod u naredni takmičarski dan. Uprkos atraktivnoj stazi sa skakaonicama i velikom broju padova, nije bilo težih povreda. Pod pokroviteljstvom Biciklističkog saveza Srbije i JP Skijališta Srbije, takmičenje je organizovao Biciklistički klub „Fullcontrol Bike“.

TARA MARATON 2013 – SPASILAČKO OBEZBEĐIVANJE TRKE

Tara, Bajina Bašta – Od 16.-18. avgusta, održan je «Tara maraton», u organizaciji PD «Omorika» iz Bajine Bašte. Na ovoj planinskoj trci, spasioci GSS Srbije učestvovali su u spasilačkom obezbeđivanju manifestacije, ali i kao aktivni učesnici trke.

«Tara maraton» predstavlja planinsku trku sa tri različite trase: kros – 27 km, čelendž – 54 km i ultra – 96 km. Takođe, održana je i planinarska šetnja dužine 20ak km. Poslednjeg dana je za sve učesnike organizovan rafting Drinom od Perućca do Bajine Bašte.

GSS je obezbeđivao sve trase «Tara maratona» – od subote, 17. avgusta u 06:00 sati do nedelje, 18. avgusta u 11:00 sati. Dva naša člana učestvovala su u trkama na 27, odnosno 54 km i postigli zavidne rezultate završivši trke na osmom, odnosno 14. mestu u konkurenciji od blizu 300 takmičara. Dvojica spasilaca obezbeđivala su pešačku turu i nisu zabeležili nijednu intervenciju.

Tara maraton

GSS SRBIJE NA NAJVIŠIM VRHOVIMA EVROPE

Tokom letnjih meseci, zastava Gorske službe spasavanja Srbije više puta se zavijorila na nekim od najviših vrhova Evrope – Elbrusu, Mon Blanu, Grosoglokeru, Brajthornu, Kastoru, Gran Paradizu i Triglavu.

GSS na Elbrusu

GSS na Mon Blanu

Ostatak tima GSS dežurao je tokom dana na kontrolnim tačkama, a uveče se priključio organizatorima u štabu, na cilju, gde su uz topografsku kartu, računar i GPS pomagali organizatoru u navođenju takmičara koji su tokom večeri zalutali. Pored cilja i štaba organizatora, nalazio se i mobilni štand GSS-a, gde je vršena promocija službe deljenjem propagandnog materijala i prikazivanjem fotografija i filmova koji opisuju aktivnosti naše službe.

U nedelju, u 00:45, od organizatora je dobijena informacija da se jedna takmičarka izgubila između Mitrovca i Kaluđerskih Bara. Spasioci su stupili u kontakt sa njom, a kako ona nije htela da odustane od daljeg takmičenja, organizator je povezao njenog prijatelja koji je ranije završio trku i jednog spasioca, koji su uspeali da pronađu ženu, upute na ispravnu trasu, a zatim su je ostavili sa prijateljem koji je će sa njom završiti trku. Njima je ostavljena i jedna GSS službenica plastificirana topografska karta, kao i zalihe vode. U 02:15, GSS je službenim kombijem pomogao u prevozu zalutalih takmičara koji su odustali od daljeg takmičenja i tražili prevoz do cilja. Takmičari su se nalazili na KT Miloševac, odakle je njih sedmorica prevezeno do cilja. Ostatak trke, uz česta gubljenja, protekao je bez potrebe za intervencijom GSS.

„KRNJAČA 2013“, II KOLO DRŽAVNOG PRVENSTVA SRBIJE U SPORTSKOM PENJANJU

Krnjača, Priboj – U organizaciji Komisije za sportsko penjanje PSS i Penjačkog kluba „Adrenalin“ iz Novog Sada, 24. i 25. avgusta u Krnjači, u kanjonu Sutjeske (u blizini Priboja) održano je II kolo Državnog prvenstva Srbije u sportskom penjanju na prirodnoj steni. Takmičenje se odvijalo u dve discipline: brzinsko i težinsko penjanje, uz učešće 30 takmičara iz Beograda, Novog Sada, Kikinde, Niša i Valjeva. O njihovoj bezbednosti brinula su dva spasioca GSS-a.

Tokom oba dana, takmičenje je proteklo u najboljem redu, bez potrebe za intervencijom GSS ekipe. Organizator se potrudio da mere bezbednosti podigne na najveći nivo, iako je uvek prisutan rizik da se neki deo stene, kamen, odvali, što se i dešavalo, ali na sreću bez nekih većih posledica po takmičare i okolinu.

SPASILAČKO OBEZBEĐIVANJE „PRVE ŽENSKJE AVANTURISTIČKE TRKE“

Suva planina, Divljana – Poslednji dan avgusta obeležila je «Prva ženska avanturistička trka» održana na Suvoj planini, u organizaciji sportskog kluba „Alti“ iz Beograda. Spasilačko obezbeđivanje trke bilo je povereno spasiocima Gorske službe spasavanja Srbije.

Trka je organizovana u dve kategorije: prelazak teže staze, u dužini od 28 km, obuhvatao je i penjanje uz stenu, kao i spust pomoću užeta i ostale opreme koju je obezbedio organizator, dok su učesnice lakše kategorije pred sobom imale stazu dužine 18 km, bez dodatnih prepreka. Zadatak za sve takmičarke bio je i da na jednoj od kontrolnih tačaka, na vrhu Pasarelo, nešto i otpevaju pred kamerom. U težoj kategoriji pobeđu je odnela ekipa «Bambine», u sastavu Katarina Pohlod (Novi Sad) i Aleksandra Marinkov (Pančevo), dok su stazu od 18 km najbrže savladale Suzana Čolović (Beograd) i Danijela Ristić (Niš), kao ekipa «D i S». Na trci su učestvovala 24 tima (po 12 u težoj i lakšoj kategoriji).

Takmičarke su startovale nedaleko od izletišta Divljana kod Bele Palanke, a staza ih je vodila kroz manje poznate predele Suve planine – najpre do prevoja Preslap, preko vrhova Rženac i Pasarelo do Rakoš česme i, konačno,

cilja na Malom konjskom polju. Krećući se grebenom, učesnicama se pružao pogled ka celom grebenu Suve planine kojim dominiraju vrhovi Trem, Sokolov kamen i Mosor.

Na terenu je bilo raspoređeno dovoljno kontrolora, a devetočlana ekipa spasilaca GSS-a nije imala potrebe za intervencijom, tako da je sve proteklo u najboljem redu.

ODRŽANO OTVORENO PRVENSTVO BEOGRADA U SPORTSKOM PENJANJU

Beljanica, kanjon Resave – Otvoreno prvenstvo Beograda u sportskom penjanju na prirodnim stenama – «Beljanica 2013», za juniore i seniore, održano je 31. avgusta i 1. septembra u kanjonu Resave, na Beljanici.

Na takmičenju je učestvovalo ukupno 35 takmičara iz Beograda, Kikinde, Novog Sada, Valjeva, Vrnjačke Banje i Despotovca. Ovo je bilo prvo takmičenje takvog tipa za najmlađe kategorije. Za potrebe takmičenja opremljen je 21 novi smer. Svi smerovi su bili obeleženi i odvojeni crvenom trakom. Posebno je bila posvećena pažnja bezbednosti penjanja u smislu korišćenja zaštitne opreme i bezbednosti učesnika.

Takmičenje je proteklo bez potrebe za intervencijom prisutne GSS ekipe.

NOVA DVA „DUSTERA“ U GORSKOJ SLUŽBI SPASAVANJA SRBIJE

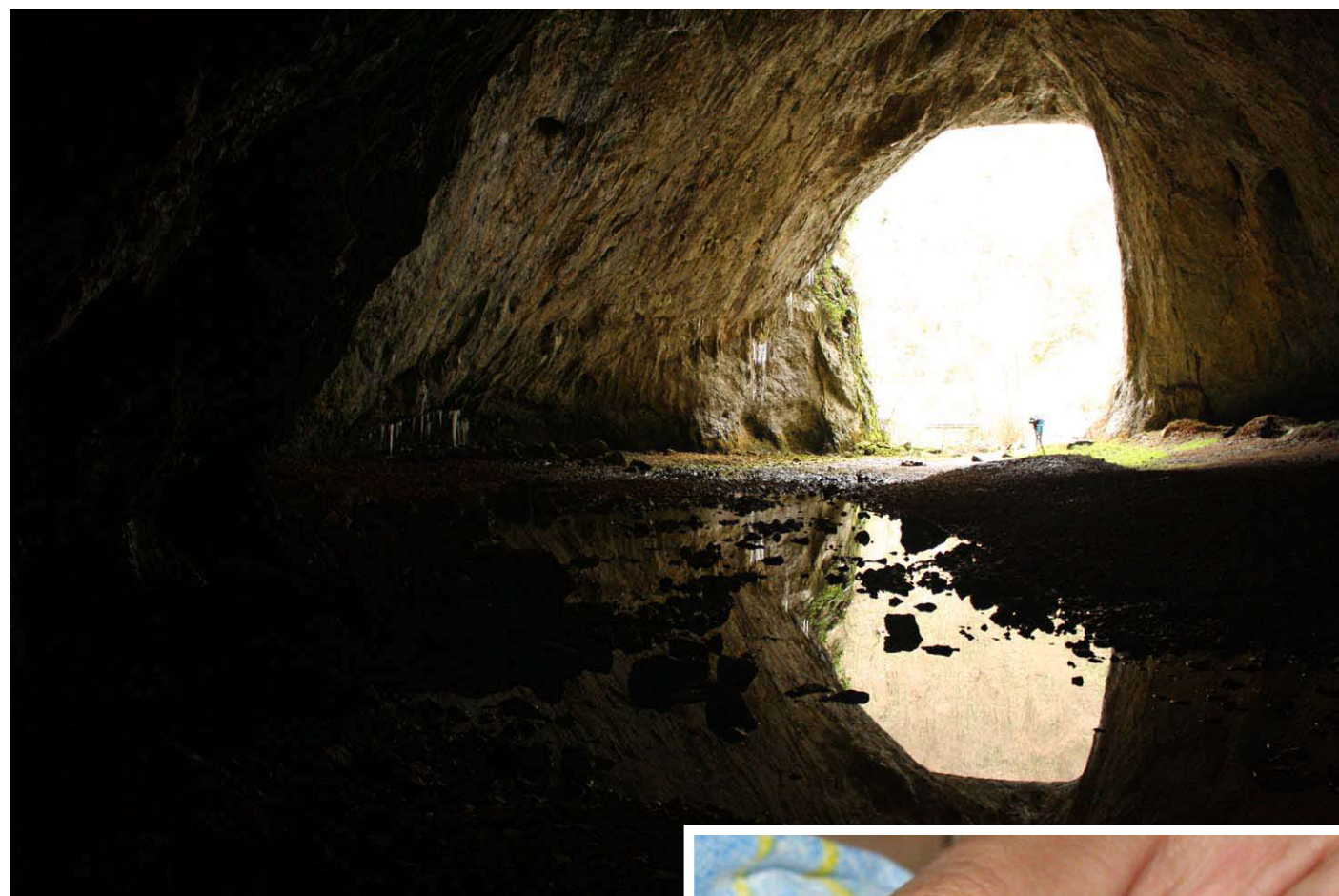
Uspešna saradnja kompanije „Renault-Nissan Srbija“ i Gorske službe spasavanja nastavljena je i tokom ovog leta. Zahvaljujući donaciji ove kompanije, dva nova terenska vozila, marke „Dacia Duster“, ustupljena su na korišćenje spasiocima GSS-a. U prethodnom periodu, uz „dustere“ koje je, takođe, obezbedila kompanija „Renault-Nissan Srbija“, umnogome je bio ubrzan i olakšan transport spasilaca do onih kojima je pomoć bila neophodna. S obzirom na predstojeću zimsku sezonu, kao i nepristupačne predele u kojima dejstvo naše službe dolazi do izražaja, korišćenje ovih vozila značajno će olakšati rad spasilaca na terenu. Svoje premijerno korišćenje, jedan od dva nova „dustera“ imao je tokom spasilačkog obezbeđivanja «Prve ženske avanturističke trke» na Suvoj planini, održane 31. avgusta.

Šta kriju pećine?

SPELEOLOGIJA

Centar za krš i speleologiju organizovao je više speleoloških skupova i manifestacija, a u pripremi je i Međunarodni znanstveno – stručni skup „**Čovjek i krš 2013.**”...

U hotelu Brotnjo u Čitluku 28. 6. ove godine, U organizaciji Centra za krš i speleologiju iz Sarajeva održana je radionica u sklopu projekata „Protection of the Undergorund Biodiversity in the Neretva River Catchment Area” i „Protection of Bats in the Neretva River Catchment Area”. Tema navedene radionice je bila upoznavanje sa tekućim i budućim projektima u okviru „CEPF - The Mediterranean Basin Biodiversity Hotspot (HutovoBlato, Neretva River and Trebizat River Tributary)”.

Cilj radionice je da se eksperti uključeni u projekte i korisnici koji će biti uključeni u procese implementacije dobijenih rezultata upoznaju sa najvažnijim pitanjima i problemima koji su u fokusu istraživanja većeg broja projekata koji će se realizirati u donjem toku rijeke Nereve.

Na radionicama su svoje projekte i projektne aktivnosti predstavili neki od učesnika skupa:

- Očuvanje divlje (šumske) loze (*V. viniferassp. sylvestris*) u Hercegovini (dr. sc. Goran Zdunić)
 - Improving the Management of HutovoBlato Nature Park (Dražen Kotrošan)
- Izrada speleološkog katastra područja Trebižata (HGSS)

- Zaštita podzemnog biodiverziteta sliva donjeg toka rijeke Neretve – podizanje svijesti i identifikacija ključnih tačaka biodiverziteta (Jasminko Mulaomerović) **PREUZMI DOKUMENT**
- Zaštita šišmiša sliva donjeg toka rijeke Neretve (Jasmin Pašić) **PREUZMI DOKUMENT**
- Istraživanje rasprostranjenja čovječije ribice pomoću okolišnog DNA uzorkovanja (Gregor Aljančič)

- Karst freshwater habitats: identification and participatory conservation planning of threatened invertebrate and fish species (Dejan Kulijer)
- Speleologica Dinarica kao izazov (Marko Lukić)
- Šišmiši, podzemlje i ljudi (Primož Presetnik)

CEPF - CRITICAL ECOSYSTEM PARTNERSHIP FUND

Osnovan 2000.godine, Critical Ecosystem Partnership Fund – CEPF je globalni lider u omogućavanju civilnog društva da utiče i sudjeluje u očuvanju nekih od najugroženijih ekosustava u svijetu. CEPF je nastao zajedničkom inicijativom Francuske razvojne agencije (AFD), Conservation International - CI (neprofitna organizacija za zaštitu okoliša sa

O Centru

Centar za krš i speleologiju čini tim motiviranih građana čiji se rad zasniva na dobrovoljnom angažmanu i naučnim istraživanjima iz oblasti zaštite okoliša i obrazovanja koja su, uglavnom, fokusirana na jedinstvene i osebuje osobine kraških područja.

Ideja za osnivanje Centra potekla je od nekolicine iskusnih članova, visokogobrazovnog profila, koji promoviraju i potiču usavršavanje mlađih članova Centra u Bosni i Hercegovini i inostranstvu, kao i pravilan pristup upravljanja kraškim područjima od strane državnog sektora i, općenito, civilnog društva. Centar trenutno ima tri člana koji su u zvanju doktora nauka, od kojih su dva u Sloveniji odbranili doktorske disertacije iz oblasti nauke o kršu, te dva člana koji su na doktorskom postdiplomskom studiju iz oblasti nauke o kršu. Ostali članovi Centra su stručnjaci iz oblasti biologije, hidrologije, geografije, hemije...

Članovi Centra mogu računati na saradnju koju imaju sa nevladinim organizacijama i institucijama sličnog profila u Bosni i Hercegovini i inostranstvu, koje podržavaju naš project i spremne su dijeliti svoje znanje i iskustvo.

Centar je prvobitno formiran kao speleološko društvo „Speleo Dodo” koje je 2010. godine prešlo u Centar za krš i speleologiju u cilju orijentiranja i usmjeravanja ka profesionalnijoj strategiji istraživanja i proučavanja kraških područja. Centar je trenutno podijeljen u tri sekcije: jedna koja se bavi fizičkom speleologijom, druga biospeleologijom, a treća istraživanjem baštine na kršu.

sjedištem u Arlington, Virginia, SAD), Globalnog fonda za zaštitu okoliša (GEF), Vlade Japana, Fondacije John D. i Catherine T. MacArthur i Svjetske banke.

CEPF ima jedinstven mehanizam za finansiranje, koji je izvan političkog konteksta, i fokusira se na visoko-prioritetna biološka područja, te proučava načine zaštite ugroženih područja. Iz ove perspektive, CEPF nastoji prepoznati i podržati regionalni, umjesto nacionalni pristup za postizanje rezultata na zaštiti ugroženih područja, i angažira širok spektar javnih i privatnih institucija za rješavanje problema očuvanja i zaštite ugroženih područja kroz koordinirane regionalne napore.

Investicije Fonda će se usredotočiti na šest tačaka očuvanja biološke raznolikosti sa 50 ključnih područja

biološke raznolikosti najvećeg prioriteta. Tih šest tačaka su: Jugozapadni Balkan; Planine, platoi i močvare Alžira i Tunisa; Masiv Atlas; Taurus planine; Kirenaika poluotok; Dolina Orontes i Libanske planine.

Dodatnih 20 ključnih područja biološke raznolikosti, koja sadrže ugrožene vrste od vitalne važnosti za očuvanje ekosustava, također će biti prioritet za ulaganja. Sedam od tih područja sadrže neke od posljednjih netaknutih morskih obala, preostalih na području Sredozemlja.

Ukupno, 15 zemalja će imati koristi od finansiranja. Da bi se kvalificirale za sredstva tj. grant Fonda, države moraju biti potpisnice Konvencije o biološkoj raznolikosti i biti članice – klijenti Svjetske banke.

EVROPSKA NOĆ ŠIŠMIŠA U ČAPLJINI

Zahvaljujući projektu „Zaštita šišmiša u donjem toku rijeke Neretve“ kojeg finansira CEPF – Critical Ecosystem Partnership Fund, Centar za krš i speleologiju Sarajevo proteklog je vikenda u Čapljini, kod hotela Mogorjelo, organizirao obilježavanje manifestacije Evropska noć šišmiša, koja se održava svake godine u više od 30 zemalja Evrope.

Evropska noć šišmiša obilježava se od 1997. godine pod okriljem UNEP/EUROBATS Sporazuma o zaštiti šišmiša s ciljem podizanja svijesti javnosti o potrebi i važnosti zaštite šišmiša. U državama potpisnicama Sporazuma organiziraju se različite prigodne aktivnosti kojima se nastoji upoznati javnost s ulogom šišmiša u

Evropska noć šišmiša, Čapljina

ekosistemu, razlozima njihove ugroženosti i potrebi zaštite, kao i s načinima kako se može postići skladan suživot šišmiša i ljudi.

Ovo je prvi put da se Bosna i Hercegovina pridružuje ostalim zemljama Evrope u organizaciji ove manifestacije, iako je jedina zemlja u regiji koja do danas nije potpisala Sporazum o zaštiti šišmiša, koji spadaju u jednu od najugroženijih vrsta sisara u svijetu. Razlog nepotpisivanja Sporazuma leži u činjenici da nadležna ministarstva ne mogu da nađu 1.000 eura za godišnju članarinu u EUROBATS.

Evropska noć šišmiša u Čapljini je obilježena stručnim predavanjima, filmskim projekcijama, izložbom fotografija te igrama za najmlađe. Stručna predavanja održale su članice Hrvatskog biospeleološkog društva, mr.sc. Daniela Hamidović i dipl. ing. biologije Petra Žvorc.

Partner u organizaciji Evropske noći šišmiša bila je udruga „Lijepa naša“ iz Čapljine.

Info - Kontakt

Sve dodatne informacije, formulare i dokumente možete da pronađete na Internet stranici:

www.centarzakrs.ba

POZIV za sudjelovanje na međunarodnom znanstveno – stručnom skupu

Čovjek i krš 2013.

Poštovane kolege i dragi prijatelji, Centar za krš i speleologiju Sarajevo vas sa zadovoljstvom poziva da sudjelujete na **Međunarodnom znanstveno – stručnom skupu „Čovjek i krš“**, koji će se održati **od 17. do 20. oktobra/listopada 2013. godine u hotelu „Brotnjo“ u Čitluku** (www.hotelbrotnjo.com) Pozivamo vas na skup „Čovjek i krš“ čiji naziv određuje široku koncepciju, koju iz nekadašnjih fizičko-geoloških i geotehničkih tema, nastojimo danas, u skladu sa razvojem karstologije, proširiti na kulturne, privredne, historijske i sve druge teme. Jedino je važno da se radi o topivim stijenama.

Konačan profil skupa odredit će sudionici svojim stručnim i naučnim interesima, koji će se održavati u prijavljenim radovima. Mimo toga, skup će biti prilika za razmjenu iskustava, radosti druženja, osobito na terenu, regionalno i intergeneracijsko povezivanje te promociju mladih snaga.

Na sajtu www.centarzakrs.ba možete pronaći **Poziv, Prijavni obrazac i Upute** autorima za pisanje sažetka i cjelovitog rada.

Prijava na skup i rok za predaju sažetaka: 1. 9. 2013.

Molimo vas također da poziv prosljedite svim eventualno zainteresiranim sudionicima. Za sve dodatne informacije, možete nas kontaktirati putem e-mail adrese:

covjekikrs@gmail.com

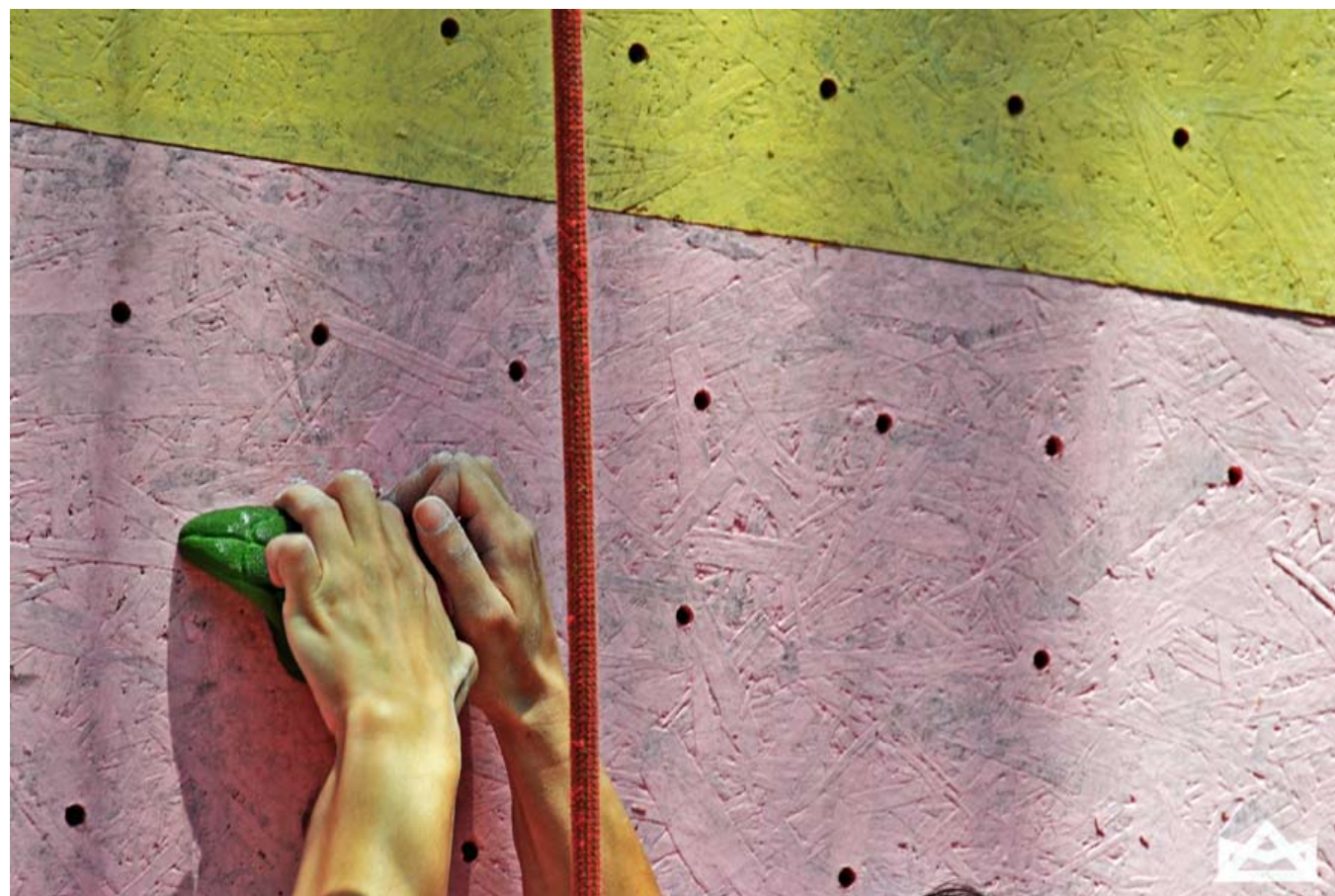
Dobro došli!
Jasminko Mulaomerović,
Centar za krš i speleologiju Sarajevo

The Real Deal ^{FEST 2013.}

U Trsteniku (**Srbija**) održan
Festival ekstremnih sportova.
Učestvovalo je 85 sportista iz 26
klubova iz zemlje i inostranstva...

S kromno, bez pompe u opuštenoj atmosferi otvoren Festival ekstremnih sportova u Trsteniku. A onda... ludilo! Pred oko 2.000 gledalaca, 85 sportista iz 26 klubova iz zemlje i inostranstva demonstriralo je svoje veštine. Događaj je organizovao Klub ekstremnih sportova „Adrenaline“ iz Trstenika.

DAN 1.

Prvo je Srđan Radojko pozeleo dobrodošlicu akrobacijama jedrilicom koje su izgledale svetski. Nije stigao ni da sleti a Petar Lončar je poleteo paraglajderom i izveo nešto što se viđa samo na svetskim takmičenjima akro pilota paraglajdera. Kupio nas je za sva vremena. I onda čudo... Posle dva dana neuspešnih pokušaja da skoče sa dimnjaka, „base skakači“ su dočekali svojih pet minuta. Vetar je stao i Trstenik je video pet veličanstvenih skokova sa dimnjaka gradske toplane. Skočili su Brislav Aćimović, Igor Jeremić, Petar Lončar, Uroš Praš i Igor Palijaš. Ostavili su nas bez teksta. A gledali su ih sa ulice, sa prozora zgrada, iz automobila... i imali šta da vide. Jedno ogromno HVALA svima.

Tokom dana gužva je bila i na veštačkoj steni gde su deca i odrasli čekali u redu da pokušaju da ispenju neki od smerova, a takođe i na Slacklineu nije bilo ništa manje zabavno. Postavljeno je više kraćih traka i jedan longline. Popodnevni program je predviđao waterline preko Morave. Postavljen je slack dužine 100 m na visini od nekoliko

metara od nivoa vode. Na veliku žalost okupljenih, drvo za koje je jedan kraj slacka bio pričvršćen popustilo je nakon što se veliki broj okupljenih okačio na njega u vodi. Zaiteretrovani su mogli da se oporbaju i u „trčanju po vodi“, takozvanim Zorbingom. Sve u svemu, prvi dan se zavšio noćnim penjanjem i koncertom.... Beše bluz veče. Definitivno drugačije i po prvi put na gradskoj plaži. Mi smo se izgleda prvi setili da i tu može da se svira dobra muzika. I dok je trajala svirka pa sve do četiri ujutru, penjalo se po steni i hodalo po slacklineu! Zarazili smo naše sugrađane to je očigledno.

DAN 2.

Jutro je počelo odlaskom na aerodrom gde su bili predviđeni tandem letovi paraglajderom. Tri pilota paraglajdera je naizmjenično letelo sa po jednim putnikom i do 15 časova oko 20 posetilaca je uspjelo da doživi lepotu ovog sporta. Mala pauza je iskorišćena da Petar Lončar ponovi svoj akro program ali ovoga puta ostavljajući dim za sobom i šarajući nebom a mi smo sa velikim divljenjem gledali šta se dešava. Avioni

aero kluba Trstenik su se takođe uključili u program panoramskim letovima za učesnike koji su pozeleli da vide Trstenik iz vazduha.

IDEMO DALJE...

Rap jumperi otkazuju već najavljeno trčanje niz Kulu zbog obaveza na takmičenju koje još nije bilo završeno u tom trenutku. Bez odgovarajuće opreme, iako su neki imali želju da improvizacijom urade najavljenu tačku ipak smo odlučili da je rizik prevelik pa smo, nažalost, morali da odustanemo. Biće prilika da se to vidi.

U pauzi između dešavanja, naši base jumperi su poklonili posetiočima i organizatorima novi vid zabave pod nazivom „X3M dušeking“. U program festivala je uvršten i kayaking, kao i streličarstvo koje je privuklo dosta posetilaca. Mladen Jovanović je izveo downhill spust sa Grabovačkog brda. Nismo videli uživo ali gledaćemo u dokumentarnom filmu.

Za kraj festivala postavljen je sistem za rope jump sa Trsteničkog mosta. Nemanja Čizmić je odradio backflip sa ograde mosta i skakanje

je moglo da počne. Iako most nije bio dovoljno visok za pravi rope jump, skokovi su bili izuzetno atraktivni jer se nakon velike ljuštke, u naletu izbacivalo u vodu. Skočilo je petnestak sportista.

I ONO NAJTEŽE NA KRAJU, RASTANAK!

Učesnici prepuni lepih utisaka su odali priznanje Milošu Mitroviću i ostalim organizatorima koji su uspjeli da organizuju prvi Festival ekstremnih sportova na Balkanu i na taj način promoviraju sportove kojih u medijima gotovo da i nema. Deca,

a njih je bilo najviše... oduševljena. Oni koji su nešto od sportova probali, vrištali su, što od sreće što od straha, ali osmeh im nije silazio sa lica. Valjalo bi naglasiti da je festival bio opšta demonstracija sportova i da kao takva ne može dočarati pravi adrenalinski doživljaj – „the real deal“.

Uskoro će biti objavljen dokumentarni film sa Festivala kao i mnoštvo fotografija. Za više informacija o filmu, pratite Fan page Kluba Ekstremnih Sportova Adrenaline.

TEKST I FOTO: PENJAČKI KLUB „CLIMBING TRIBE“

Radenko Lazić

VIŠE INFORMACIJA O KONCEPTU ISHRANA
IZ PRIRODE „SREMUŠ“ MOŽETE PRONAĆI
NA: WWW.SREMUS.ORG

REKLI SU O SREMUŠU
NI JEDNA BILJKA NA ZEMLJI NIJE TAKO
DELOTVORNA ZA ČIŠĆENJE ŽELUCA,
CREVA I KRVI KAO DIVLJI LUK

Koristan i lekovit korov

Naučite da prepoznate, uberete i upotrebite samoniklo jestivo i lekovito bilje, upoznajte raskoš sveta šumskih pečurki... U ovom broju upoznajte biljku **troskot**...

Troskot, ptičja trava, živinska trava, moljavka (*Polygonum aviculare*), jednogodišnja je, niska, poglela ili ustajuća, žilava, sitna, zeljasta biljka, sa razgranatom puzavom stabljikom punom usko eliptičnih, ovalnih izduženih listića u čijem pazuhu cvetaju (preko celog leta i u jesen) beli ili zelenkasti cvetići. Stabljika raste do 50 cm dužine, sa crvenkasto smeđim člancima (kolenima) dužine od pet do sedam centimetara. Skoro je bez mirisa, a ukusa je trpkog i stežućeg.

STANIŠTA: Troskot je veoma rasprostranjen dosadan korov - kosmopolit. Raste naročito na suvim, tvrdim, neplodnim i ugaženim mestima. Nalazimo ga i do 2.000 m nadmorske visine. Stalni je pratilac čoveka i njegovih naselja. U naseljima iz kamenog doba nađeni su osušeni delovi biljke i seme troskota.

BERE SE: Bere se tokom cele vegetacije, nadzemni deo biljke (mlade ili u cvetu). Lako se čupa iz korena, zbog čega treba biti oprezan pri branju, jer se tako smanjuje populacija (odsecanjem nadzemnog dela biljka se podmlađuje), pa, bez obzira na njenu rasprostranjenost, na taj način može biti ugrožena. Suši se u hladu na promaji.

SADRŽI: U 100 grama sveže biljke sadrži: vitamina C = 75 mg, karotina = 5,12 mg, belančevina = 5,97 gr, masti = 0,94 g, ugljenih

UPOTREBA U ISHRANI

U ishrani se upotrebljava mlada biljka (nadzemni deo) za mešavine sa drugim samoniklim jestivim biljkama (SJB), ne zbog loših sastojaka, već pre svega zbog toga što se teže sakuplja. Po našem („SREMUŠ“) iskustvu, svojim sastojcima obogaćuje čorbe, vitaminske supe i variva (kao povrće). Veoma je delotvoran i sveže iscedeni sok od troskota.

UPOTREBA U LEČENJU

Lekovitost troskota poznavali su još stari Grci i Rimljani, a u Kini je u upotrebi još od oko 3.700 godina pre nove ere (kod čišćenja mokraćne, za smirivanje bolova u trbuhu, kod žutice, čak i kod težih plućnih bolesti). Dostupna literatura ga preporučuje za čišćenje mokraćne (diuretik), smirenje bolova u stomaku, plućne bolesti (olakšavanje iskašljavanja), žuticu, teškoće sa bubrežima, kamenac, reumatizam, giht, proliv, krvarenja creva i rana, čireve u želucu, podstiče stvaranje vezivnog tkiva, a pomaže kod svih krvarenja (smiruje menstruaciju). U narodnoj medicini (iz više izvora) koristi se za: kamen u bubrežima, želudac (čir na želucu i dvanaestopalačnom crevu), oboljenja jetre, protiv prekomernog lučenja crevne sluznice...

hidrata = 6,47 g, kal. = 52. Sadrži kremene (rastvorljive), silicijumove i fenolne karbonske kiseline, eterična ulja (slična kamforu), kumarin, flavonide, sluzi, tanine (taninsku kiselinu) i dr.

OPREZ: Za upotrebu troskota nije neophodan poseban oprez, jer se lako prepoznaje i nema sličnog otrovnog dvojnika. Snažna svojstva čine ga veoma upotrebljivim i korisnim u ishrani. ■

IZ NARODNE MEDICINE

- sveža biljka se zgnječi i stavi na ranu, radi zaustavljanja krvarenja;
- sok od troskota, u rakiji, pije se (manje čašice) radi odstranjivanja glista;
- kiselo crveno vino prokuvano sa troskotom smiruje proliv, otklanja podrigivanje, smiruje menstruaciju, smanjuje (prekida) vrućinu želuca i trbuha;
- čajna mešavina od jednakih delova troskota, hras-tove kore, listova koprive i cvetova kamilice služi za ispiranje kod belog cveta;
- U Rusiji se koristio galenski preparat avikularin, kao sredstvo protiv krvarenja iz materice.

RECEPTI

Za plućne bolesti literatura preporučuje sledeću čajnu mešavinu:

Potrebni su jednaki delovi troskota, poljske preslice, mrtve koprive i cveta jagorčevine. Prvo kratko prokuvati troskot i poljsku preslicu, a zatim skloniti sa vatre i dodati mrtvu koprivu i cvet jagorčevine, pa poklopiti. Posle pet do deset minuta čaj se procedi, zasлади (najbolje medom) i piti dve do tri šolje dnevno.

Čajna mešavina **kod prekomerne sluzi:**

Za mešavinu koristiti tri dela troskota, dela dela podbela i dva dela bokvice. Čajnu kašiku mešavine popariti vrelom vodom, a posle pet do deset minuta procediti, zasladiti (najbolje medom) i piti - dve do tri šolje dnevno.

Kombi prevoz putnika

mob: + 381 63 210 983

email: info@aleksandartijanec.rs

MEKSIKO zemlja vulkana

**Tekstovi i fotografije Aleksandra Damjanovića
i Nade Damjanović otvaraju nam prozor u svet!**

*Iako je u Severnoj Americi, ova zemlja
se smatra latinoameričkom... Otkrijte
čudesni Meksiko!*

Biti u Meksiku znači danima boraviti na visinama znatno višim i od naših najviših planina. Glavni grad ove daleke, tajanstvene i prelepe zemlje Meksiko Siti nalazi se na 2.200 metara nad morem, a putevi koji iz njega vode često prelaze 3.000 metara. Zato je uz prilagođavanja razlici u časovnim zonama od šest sati neophodna i visinska, rekli bismo planinarska aklimatizacija.

Meksiko je od nas udaljen oko 12.000 kilometara. Nalazi se u Severnoj Americi, ali se smatra Latinoameričkom

zemljom. Ogroman je. Izlazi na dva okeana, Atlanski i Tihi, a ipak nije pomorska zemlja. U mnogo čemu je neobičan i jedinstven!

Klima Meksika je veoma raznovrsna. Smenjuje se od polupustinjske, preko planinske, primorske, sve do tropske. Neki tu žive u najvećem izobilju, a neki u bedi i na granici egzistencije. Stanovnika ima oko 110 miliona, svih rasa - od belaca preko najrazličitijih mešanaca, do crnaca i čistih Indiosa. Najbrojniji su potomci starosjedelaca i belaca - ima ih preko 60%, zatim slede čisti Indiosi kojih je sigurno više od 30%, a najmanje je belaca, potomaka španskih osvajača. Zemlju čini 31. savezna država i federalni distrikt Meksiko Siti. To je najveći grad ne samo u Meksiku, već ga smatraju najvećim u svetu, jer ima, verovali ili ne, oko 27 miliona stanovnika! U zemlji se govori najmanje pedeset jezika. Svako veće indijansko pleme ima svoj jezik. Jedina veza koja spaja i ujedinjuje te zajednice različitih rasa i jezika je španski jezik, kojim pored maternjeg jezika govore svi.

Meksiko je zemlja planina Anda - Kordiljera, koji se kao kičma protežu od severa, (SAD), do juga, (do Gvatemale i Hondurasa) i dalje u Južnu Ameriku sve do

Ognjene Zemlje. To je zemlja i golih, polupustih predela i zemlja beskrajnih ravnica, šuma i džungli (na poluostrvu Jukatanu).

Meksiko je zemlja mnogo-brojnih vulkana. Geografi su izbrojali čak 26.

Najviši vrhovi ove ogromne zemlje su ili aktivni ili pritajeni, ugasli, vulkani. To su: Orizaba, Sveta planina sa najvišim vrhom Meksika (5.757 metara), pa Istacihuatl visok 5.326 m, Malinče 4.461 m, (koji je dobio ime po Indijanki koja je bila ljubavnica Španca Kortesa, osvajača Meksika i za koju Meksikanci danas kažu da je pramajka svih Meksikanaca). Tu je i čuveni Popokatipetl, visok 5.452 m koji nam je svima ostao u sećanju iz školskih dana kada smo lomili jezik da izgovorimo njegovo ime. E, o tom Popokatipetlu ćemo nešto više reći. Iako se tokom puta po Meksiku nismo na njega popeli, videli smo ga i slikali iz podnožja - gde nam se zaustavio autobus, ali smo videli i njegov ogroman krater pod snegom, odozgo, iz aviona. Retko kad se tako dobro razgleda planina čak i u slučaju kad se osvaja od podnožja do vrha. Svi ovi vrhovi su relativno blizu Meksiko Siti u trouglu što ga čini sa gradovima Puebla i Vera Kruz, a i sam Meksiko Siti sagrađen je na nasutom jezeru, a koje je ostatak nekog davno ugaslog vulkana.

Pošto se ovog leta Popokatepetl oglasio, evo opisa uspona na ovaj gorostas: Polazno mesto za uspon na

Šta još možete da radite?

Pored planinarenja, u ovoj zemlji možete uživati u različitim aktivnostima, a pre svega poseti kulturno-istorijskim znamenitostima...

Meksiko je zemlja bogatog nasleđa Maja i Asteka, ali svakako možete uživati i u lepotama „kolonijalne arhitekture“, odnosno zdanjima koja su nastala nakon 1520. godine, kada je okupiran Jukatan...

Baha California zapravo je poluostrvo duge 1.247 kilometara koje se pruža duž zapadne obale Meksika. Cela ova regija, smeštena između Pacifika i Kalifornijskog zaliva poznata je po suvoj mediteranskoj klimi i beskrajnim plažama i vuklanima. Poslednjih godina sve je popularnije posmatranje kitova.

Čičen Ica Drevni pretkolumbovski grad Maja nalazi se na poluostrvu Jukatan. To je samo jedan od najvećih gradova ove napredne civilizacije koja je cvetala sve dok je konkvistadori nisu uništili (1526). Njegovi stanovnici bili primoradi da ga napuste, a Španci su u hramovima napravili konjušnice.

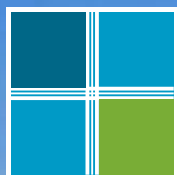

Teotihuakan takode je drevni grad najpoznatiji po „Piramidi Sunca“. Nalazi se na samo 50 km od Meksiko Siti. Ovo je ujedno i najveći grad pretkolumbovske Amerike koji je oko 500. godine nove ere imao oko 125.000 stanovnika. I danas je arhitektonsko čudo pod zaštitom Uneska.

Popokatipetl je mesto Amekameka sa visinom od oko 2.500 metara nad morem. (Ne treba zaboraviti da se svi ovi vrhovi, vulkani nalaze na Meksičkoj visoravni koja

Aca, Nada i Popokatepetl

ima prosečnu nadmorsku visinu od oko 2.200 metara.) Odavde se ide peške, taksijem ili autostopom do prevoja Paso de Kortes, koji je između Popokatipetla i Istaci-huatla, a odatle je blizu planinarski dom koji je na 3.950 metara. Dom nije skup. Sobe su višekrevetne, a u sklopu doma je i restoran sa dobrom (zaljučenom) meksičkom hranom. Od doma se lepo vidi vrh Popokatipetla sa prstenom snega ispod i dimom koji se kao iz belog dim-

njaka preteći puši. Do uočljivog čuvika na visini od 4.460 m, koji se zove Tres Kruzes, stiže se za oko dva sata hoda ne mnogo strmom stazom. Poželjno je poći ujutro rano, još pre izlaska sunca. Odatle se ide znatno strmije, oko 60% pravo ka uočljivom vrhu na obodu kratera koji je visok oko 5.200 metara. Uspon je jak, a vazduh razređen pa se ide polako. Uz to snežni prsten oko kratera blješti i traži da se stave naočari za sunce.

Za dva sata napornog hoda stiže se do snega. Hodanje postaje još teže i sporije. Posle još jednog sata hodanja po zaleđenom snegu sa derezama, stiže se do Piko Inferior koji je na ivici kratera. Sa druge strane se vidi krater bez snega i jezero koje se puši! To je nešto veličanstveno i neponovljivo!

Dalje se ide ivicom kratera preko bezbrojnih vrhova, čas penjući se, čas spuštajući se. Nije samo teško stalno spuštati se i penjti, već i to što na ovoj visini nema dovoljno kiseonika. Najgore je kada vetar donese iz kratera miris sumporvodonika koji podseća na miris pokvarenih jaja.

Posle još jednog sata napornog hoda stiže se na najviši vrh koji se zove Piko Superior. Od planinarskog doma na 3.950 metara na vrh se stiže za više od šest sati hoda uz savlađivanje visinske razlike od 1.500 metara. Unutar kratera voda kao da ključa i isparava mešajući se sa sumpornim isparenjima. Okolne zasnežene stene kao da blistaju. Sa vrha je pogled na sve strane nezabavan. Meksička valovita visoravan izgleda kao ravnica, a na istoku se belasa pod snegom Orizaba - najviši vrh Meksika.

Za povratak sa vrha treba još oko pet časova hoda. Tako uspon i povratak sa Popokatipetla ili kako Indiosi kažu, „Planine koja se puši“ traju oko 12 časova napornog hoda. No, planina je toliko nestvarno i čarobno lepa da zavređuje i najteži napor.

Za kraj dodajmo da su se još davne 1980. godine na Popokatipetl penjali Jelena i pokojni Buda Radović, ali su zbog lošeg vremena odustali na samo 400 metara od vrha.

Koliko znamo, na vrh ove daleke i lepe planine popeo se i jedan Srbin. Bio je to Nišlija Dragan Marjanović, sada već daleke 1987. godine.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ

Pico de Orizaba

Da li vam je potreban moderan web sajt sa internet prodavnicom?

Paket koji vam nudimo pametno je ulaganje u vaš biznis. Osiguraćemo vam rast profita i povećanje prisutnosti na internetu za kratko vreme.

Šta dobijate u web paketu?

Sajt sa internet prodavnicom

Dve prodavnice na biznis portalu BUTOBU.RS

Kontrolni panel za samostalno ažuriranje sajta

Vrhunsku SEO optimizaciju

Jednostavnu besplatnu obuku

Neograničen hosting i domen

Tehničku podršku

Veliki broj besplatnih marketinških alata na portalu BUTOBU.RS (objavljivanje vesti, fotografija, videa, kataloga proizvoda, popusta, aukcija, oglasa, on-line knjiga i još mnogo toga...)

www.butobu.rs • www.smartart-studio.com

E-mail: smart.art@live.com • Telefon: 062/22-37-47